

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΕΙΟ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
“ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΧΩΡΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ”

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: ΓΝΩΣΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

Διπλωματική Εργασία

“Από το Αστικό Σαφάρι στο Γίγνεσθαι-ντόπιος:
Μυθολογίες του AirBnB”

Δημήτρης Λουπέτης

Αθήνα, Νοέμβριος 2020

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Εισαγωγή	
- Κίνητρο για έρευνα: Τί καταναλώνει ο σύγχρονος αστικός τουρίστας;	4
- Η δραστηριοποίηση του AirBnB στο κέντρο της Αθήνας και το ζήτημα του τουριστικού εξευγενισμού	5
- Επιλογή ερευνητικού αντικειμένου: Οι AirBnB Εμπειρίες	7
- Γενικό εννοιολογικό πλαίσιο/ Μεθοδολογία προσέγγισης	8
- Διάρθρωση εργασίας	9
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: Συνοπτικός οδηγός αναζήτησης για επίδοξους ιχνηλάτες	
- 1.1 Όλα είναι παραγωγή: ο εκτατικός κι ο εντασιακός πόλος	12
- Από την αντίφαση στη διαρροή: κοινωνικό πεδίο και γραμμές διαφυγής	12
- Διαφυγή και επανοικειοποίηση: δύο όψεις της καπιταλιστικής παραγωγής	13
- Άυλη παραγωγή και καθημερινό ως το Έξω της σύγχρονης καπιταλιστικής αγοράς	14
- 1.2 Live your myth in Athens : κατασκευάζοντας το μύθο της αστικής καθημερινότητας	17
- 1.2.1. "Απομακρυνθείτε από το εμπορικό hype της πόλης καθώς σας καλωσορίζω στις εναλλακτικές περιοχές της αθηναϊκής ζωής": Η αναζήτηση της ελάχιστονης αστικής εμπειρίας	17
- Ο σύγχρονος αστικός τουρίστας και η εμπειρία του καθημερινού	18
- Συνοπτική παρουσίαση των AirBnB Εμπειριών	20
- 1.2.2. "Αφήστε μας να σας περπατήσουμε στο κέντρο της Αθήνας μέσα από ακάλυπτους και στενά σε γειτονιές που δε θα βρείτε στους ταξιδιωτικούς οδηγούς": Περπατώντας στην πόλη	25
- Η πόλη ως υποκείμενο	26
- Διαδρομή Vs Περιπλάνηση: από το οπτικό στο απτικό	27
- 1.2.3. "Ελάτε μαζί μου σε μια μοναδική εμπειρία όπου μαζί θα ανακαλύψουμε τις ιστορίες της πόλης μέσω της τέχνης της οπτικής αφήγησης": Η φωτογράφιση ως τέλεση	
- Κυνηγοί και κυνηγημένοι: συλλέγοντας την καθημερινή εμπειρία	33
- Η φωτογράφιση ως πρακτική για να "είσαι με τους άλλους"	34
1.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ Α' ΜΕΡΟΥΣ: Ιχνηλατώντας την καθημερινή εμπειρία: Το αστικό σαφάρι	37

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΓΙΑ ΜΥΟΥΜΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΜΥΣΤΕΣ

- 2.1 Δεν είναι όλα παραγωγή: Γίνεσθαι	39
- Το ζήτημα της επιθυμίας στους Deleuze-Guattari	39
- Γίνεσθαι ως η κίνηση της επιθυμίας	41
-2.2 <i>Living in the local</i>(I): κατασκευάζοντας μια επιθυμία μεταμόρφωσης	43
- 2.2.1. "Δείτε την πόλη μέσα από τα μάτια ενός πραγματικού Αθηναίου": Προοπτικισμός	43
- Το ταξίδι ως διαβατήρια τελετή	43
- Ο τουρίστας ως υποκείμενο σε κατάσταση υπέρθεσης (οιονεί μεθοριακό)	44
- Μια διαφορετική τελετουργία: AirBnB Εμπειρίες και το ζήτημα της αλλαγής (προ)οπτικής	45
- 2.2.2. "Νιώσε σαν πραγματικός Αθηναίος καθώς ανακατεύεσαι με τους ντόπιους": Το <i>locality</i> ως πολλαπλότητα	47
- Δύο είδη πολλαπλοτήτων: δέντρο και ρίζωμα	47
- Το δίκτυο ως προοπτική: από το καθημερινό στο <i>locality</i>	48
- 2.2.3. "Ας χαθούμε στις μη τουριστικές περιοχές όπου κυριαρχεί η αληθινή αθηναϊκή αύρα! Αφήστε με να σας συστήσω στον αθηναϊκό μου μύθο!": Ο οδηγός μύστης	53
- Γίνεσθαι ως σαγήνη για την πολλαπλότητα	53
- Ο οδηγός ως αγωγός κίνησης (διαμεσολαβητής) μεταξύ οπτικών	54
- Από τη μίμηση στη μύηση: μια εμπειρία καταβύθισης	55
- 2.2.4. "Μια όμορφη βόλτα σε μια περιοχή της πόλης που είναι εντελώς ξεχωριστή για σένα, με φωτογραφίες στο τέλος που το αποδεικνύουν": Το φωτογραφικό συμβάν ως εμπειρία μεταμόρφωσης	60
- "Ο κόσμος όλος είναι εικόνα, φωτογραφίζομαι για να γίνω πραγματικός"	60
- Η φωτογραφική γητεία: η φωτογραφία ως μαγική σύλληψη	61
- Η πρακτική της φωτογράφισης ως μέσο παραγωγής συμβάντων	61
2.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ Β' ΜΕΡΟΥΣ	
Το χρονικό μια καταβύθισης: Από το αστικό σαφάρι στο γίνεσθαι-ντόπιος	64
Βιβλιογραφία	67

Εισαγωγή

Κίνητρο για έρευνα: Τί καταναλώνει ο σύγχρονος αστικός τουρίστας;

Τα τελευταία χρόνια το κέντρο της Αθήνας έχει γνωρίσει μια σημαντική μεταλλαγή της κοινωνικής της γεωγραφίας. Με την επέλαση της πλατφόρμας βραχυπρόθεσμης μίσθωσης του AirBnB, μια μεγάλη μερίδα τουριστών επιλέγει να επισκεφτεί το κέντρο της Αθήνας όχι πλέον ως ενδιάμεσο σταθμό στις διακοπές, αλλά ως αυτόνομο προορισμό. Η σημαντική αύξηση της εισροής τουριστών καθ' όλη τη διάρκεια του έτους τους έχει καταστήσει σχεδόν αδύνατη τη διαφοροποίηση τους από τον τοπικό πληθυσμό: ακόμη και αν η επίσκεψη τους στην Αθήνα είναι σύντομη, το σύνολο των τουριστών που βρίσκονται σε αυτή παραμένει όλο το χρόνο σχετικά σταθερό¹.

Ταυτόχρονα όμως, φαίνεται να έχει αλλάξει η φύση αυτών των τουριστών. Φαίνεται να αναζητούν περισσότερο τις άτυπες, καθημερινές εμπειρίες, αλλά και μια αίσθηση «αυθεντικότητας» ή «αληθινών» αστικών συμβάντων, πραγμάτων που πιστεύουν ότι μπορεί να αποκαλύψει το κέντρο της Αθήνας. Λες και ξαφνικά η ελάχιστο αστική εμπειρία προσφέρει κάποιου είδους αισθητική απόλαυση, λες και τα στενά σοκάκια, οι γεμισμένοι με αφίσες, γκραφίτι και ταγκιές τοίχοι, οι λεκιασμένες από χρόνια νέφους, βροχής και ήλιου τέντες των μπαλκονιών, οι βρώμικες προσόψεις των πολυκατοικιών, αλλά και ο θόρυβος των αυτοκινήτων, το στρίμωγμα στους δρόμους, το ατέρμονο πέρα δώθε των ανθρώπων, συνιστά «κάτι» το συγκεκριμένο το οποίο μπορεί όχι μόνο να εντοπιστεί και να αναπαραχθεί ατόφιο, αλλά καθίσταται και επιθυμητό ως η ιδιαίτερη συνθήκη της Αθήνας. Αναδύεται έτσι το εξής ερώτημα: τελικά τί είναι αυτό που καταναλώνει ο σύγχρονος αστικός τουρίστας της Αθήνας;

Πράγματι, ο Dewey εντοπίζει την αισθητική διάσταση σε όλες τις πιθανές εκδοχές της ζωής καθώς η παραγωγή αισθητικών κρίσεων συνεκτείνεται με κάθε βίωμα². Το αντικείμενο των αισθητικών κρίσεων μετακινείται από το έργο τέχνης, το μουσείο, ή το συγκεκριμένο τόπο στην επισφαλή και μεταβαλλόμενη επικράτεια της εμπειρίας. Η Yuriko Saito, πίο πρόσφατα, αποσυνδέει την αισθητική εκτίμηση του καθημερινού από τη σφαίρα της τέχνης καθώς ο όρος περιλαμβάνει το πολύπλευρο σύμπαν της καθημερινής ζωής και γι' αυτό αφορά τις εμπειρίες όλων και όχι αποκλειστικά των συντελεστών του χώρου της τέχνης³.

Η σύνδεση καθημερινής εμπειρίας και αισθητικής πρόσληψης αφορά κυρίως στις πρακτικές εκείνες που είναι επαναληπτικές, κοινές και επιτελούνται ως δραστηριότητες⁴. Η πολιτισμική σημασία δραστηριοτήτων όπως το περπάτημα, το φαγητό, η διασκέδαση, οι κινήσεις που τελούνται στο δημόσιο χώρο, οι συνηθισμένες κοινωνικές περιστάσεις και δημόσιες εκδηλώσεις, φαίνεται να συνδέεται με ευρύτερες αισθητικές κατηγορίες καθώς το περιεχόμενο και οι τρόποι τέλεσής τους επικυρώνονται ή απορρίπτονται δια της σύγκρισης με άλλους γνωστούς ή καινοφανείς τρόπους τέλεσής τους.

1 “Η Αθήνα έχει μεγάλο περιθώριο ανάπτυξης στην εξειδίκευση... Αυτό σημαίνει να υπάρχει διαθεσιμότητα 365 ημέρες το χρόνο, δηλαδή το ποσοστό πληρότητας να ξεκινάει τουλάχιστον από το 50%, άρα οι κρατήσεις ημερολογιακά να ξεπερνάνε το μισό του έτους.” Πηγή: <https://thesparrow.gr/mi-katigoriopiimeno/synedrio-bnb-guest-2020-statistika-airbnb-gia-ellada-to-2019/>

2 J. Dewey, *Art as Experience*. New York: Tarcher Perigee, 2005

3 Y. Saito, *Everyday Aesthetics*. Oxford: Oxford University Press, 2007

4 K. Melchionne, 'The Definition of Everyday Aesthetics', *Contemporary Aesthetics*, 11, 2013

Όμως, αν και η μαζικοποίηση του εναλλακτικού τουρισμού έχει σίγουρα προσδώσει μια αισθητική διάσταση του καθημερινού, σύμφωνα με την οποία δύναται να ενταχθεί αποτελεσματικότερα στα κείμενα πολιτισμικά παραδείγματα και επιφέρει τη συνεπακόλουθη ανάδειξη του πεδίου του καθημερινού ως ένα νέο πεδίο επέκτασης της αγοράς, κάτι διαφορετικό φαίνεται να βρίσκεται από διακύβευση. Οι τουρίστες περιπλανώμενοι στους δρόμους του κέντρου και φωτογραφίζοντας, μοιάζει να επιδιώκουν μια πιο σωματική διάσταση με την πόλη, όχι απλά την κατανάλωση των εικόνων της (είτε πρόκειται για γνωστά τουριστικά αξιοθέατα, είτε για εικόνες του μπανάλ και του καθημερινού), αλλά την πρόσληψη τους μέσα από όλες τους τις αισθήσεις. Έχουμε να κάνουμε άραγε με μια ελεγχόμενη αναστολή του βλέμματος ως κύριο μέσω πρόσληψης και οργάνωσης της αστικής εμπειρίας χάριν μιας περισσότερο απτικής σχέσης μαζί της; Ίσως. Όπως και να έχει, φαίνεται πως η σημερινή, μαζικοποιημένη εκδοχή του εναλλακτικού τουρισμού εισάγει την έννοια της σωματικότητας με διαφορετικό τρόπο απ' ό,τι τα παλιότερα μοντέλα της.

Θα μπορούσαμε σε αυτό το πλαίσιο να αποπειραθούμε μιας πρώτης απάντησης στο ερώτημα μας και να πούμε πως ο σύγχρονος αστικός τουρίστας καταναλώνει την ενσώματη εμπειρία του καθημερινού; Σίγουρα πλησιάζουμε περισσότερο, αλλά και πάλι μοιάζει ελιπές. Θα πρέπει να αναζητήσουμε έναν τέτοιο μηχανισμό, μια μέθοδο συσχέτισης σωματών, υποκειμένων και καθημερινής εμπειρίας μέσω της τουριστικής βιομηχανίας. Θα πρέπει να είμαστε σε θέση να αναλύσουμε τα επιμέρους στοιχεία του και να τα ανασυνθέσουμε υπό το πρίσμα του ερωτήματος μας, να προσπαθήσουμε να δούμε τί αλλάζει και τί έμεινε ίδιο.

Θεωρούμε πως η πλατφόρμα βραχυπρόθεσμης μίσθωσης του Airbnb έχει παίξει καταλυτικό ρόλο στην ανάδειξη αυτού το είδους τουρισμού. Και όχι μόνο λόγω της δραματικής της εξάπλωσης, αλλά κυρίως γιατί αν κάτι «πουλάει» το Airbnb είναι η αίσθηση του καθημερινού: μείνε σε ένα σπίτι Αθηναίου, όπως αυτός το έχει διαμορφώσει και το βιώνει, σε γειτονιές που μέχρι πρόσφατα ήταν απόρθητες ή μυστικές. Παρ' όλα αυτά, στη δική μας έρευνα δε θα ασχοληθούμε με το Airbnb ως προς το ζήτημα των κατοικιών που προσφέρει, αλλά θα αποπειραθούμε να εξερευνήσουμε μια ειδική κατηγορία της πλατφόρμας που ονομάζεται Airbnb Εμπειρίες. Αρχικά γιατί λόγω της φύσης των δραστηριοτήτων τους συστήνουν μια πολύ εντονότερη σωματική σχέση μεταξύ της πλατφόρμας και του τουρίστα. Παράλληλα όμως, έχουμε και κάτι καινούριο να εμφανίζεται: μια έντονη παρουσία του ντόπιου ως συστατικό μέρος για την κατάκτηση της αίσθησης της αστικής καθημερινότητας.

Η δραστηριοποίηση του Airbnb στο κέντρο της Αθήνας και το ζήτημα του τουριστικού εξευγενισμού

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Airdna – εταιρεία συλλογής στατιστικών σχετικά με το Airbnb - η πλατφόρμα τον Ιανουάριο του 2020, πριν την έξαρση της πανδημίας του Covid-19 και τη συνεπακόλουθη μείωση της δραστηριότητας της, μετρούσε 12.213 ενεργές καταχωρίσεις, το 21% ανήκει σε hosts που διαχειρίζονται πάνω από ένα κατάλυμα, το 49% είναι διαθέσιμα προς ενοικίαση καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου και 49% ήταν διαθέσιμα για λιγότερο από 90 μέρες το χρόνο. Σχετικά με την αγορά βραχυχρόνιας μίσθωσης στην Ελλάδα, η Trusler (International Sales Manager της Airdna), δήλωσε πως η Αθήνα θεωρείται ακόμη μια καλή αγορά για να ξεκινήσει κάποιος βραχυχρόνια μίσθωση, διατηρώντας το βαθμό "Α" ως βαθμολογία της αγοράς, με το 92% των

καταλυμάτων να είναι ολόκληρα διαμερίσματα προς ενοικίαση, ποσοστό μεγαλύτερο σε σύγκριση με την προηγούμενη χρονιά που ήταν στο 88%. Όπως δήλωνε τότε η ίδια:

“Η Αθήνα έχει μεγάλο περιθώριο ανάπτυξης στην εξειδίκευση... Αυτό σημαίνει να υπάρχει διαθεσιμότητα 365 ημέρες το χρόνο, δηλαδή το ποσοστό πληρότητας να ξεκινάει τουλάχιστον από το 50%, άρα οι κρατήσεις ημερολογιακά να ξεπερνάνε το μισό του έτους.”⁵

Σύμφωνα πάλι με τα τότε στοιχεία, ενώ υπήρχε μεγάλη αύξηση στον αριθμό προσφερόμενων καταλυμάτων και αύξηση των διανυκτερεύσεων, ταυτόχρονα υπάρχει μείωση της πληρότητας και των εσόδων. Πιο συγκεκριμένα, από τον Δεκέμβριο του 2018 μέχρι τον Δεκέμβριο του 2019, τα διαθέσιμα καταλύματα αυξήθηκαν από 76.369 σε 94.592, μια αύξηση της τάξης του 23.9%, ενώ ταυτόχρονα η πληρότητα μειώθηκε κατά 15% από 45.4% σε 38.6% και το εισόδημα ανά ακίνητο (RevPAR – Revenue per Active Rental) μειώθηκε από €47.98 σε €43.46, μείωση της τάξης του 9.4%. Τέλος, το μέσο ημερήσιο μίσθωμα αυξήθηκε κατά 6.5% από τα €105.62 στα €112.48⁶.

Με μέσο όρο ημερήσιας μίσθωσης τα 51 ευρώ ανά βράδυ, η Αθήνα συγκαταλέγεται στους σχετικά οικονομικούς προορισμούς της πλατφόρμας. Οι περισσότερες καταχωρήσεις διαμερισμάτων εντοπίζονται στις ετονότερα αστικοποιημένες περιοχές του κέντρου, όπως το Κουκάκι, τα Εξάρχεια, το Μεταξουργείο ή οι γειτονίες γύρω από το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο και το Εμπορικό Τρίγωνο⁷. Αυτή η έξαρση του ρυθμού εισροής τουριστών, σε αρκετές μητροπόλεις, έχει πυροδοτήσει μια διεθνή συζήτηση γύρω από τις χωρικό-κοινωνικές συνέπειες της πλατφόρμας, αλλά και του τουρισμού γενικότερα, στις περιοχές όπου η πλατφόρμα δραστηριοποιείται πιο έντονα. Τα ερωτήματα που τίθενται είναι σχετικά ευνόητα, ταυτόχρονα όμως είναι δύσκολο να απαντηθούν: κατά πόσο και σε ποιο βαθμό είναι δυνατό οι τουρίστες να προκαλέσουν διαδικασίες που ομοιάζουν με εξευγενιστικές πρακτικές στις περιοχές που επισκέπτονται; Πώς μπορούμε να προσεγγίσουμε αυτού του είδους τις διαδικασίες; Ποιά η σχέση του AirBnB με αυτές;

Κατά τα προηγούμενα χρόνια, οι πρακτικές εξευγενισμού ‘υποβαθμισμένων’ περιοχών ήταν ταυτόσημες με την αναδιάταξη πληθυσμών στον αστικό χώρο. Η διαδικασία του εξευγενισμού - στην κλασική έκφραση της - μπορεί να νοηθεί ως η μετακίνηση πληθυσμών μεσαίων ή ανώτερων εισοδημάτων σε περιοχές κατοίκησης των χαμηλότερων τάξεων, με τις συνεπακόλουθες διαδικασίες άμεσου αποκλεισμού και εκτοπισμού των αυτόχθονων πληθυσμών⁸. Οι πρακτικές αυτές ήταν συνήθως επιβαλλόμενες από τα πάνω, συνυφασμένες με νομοθετικές ή πολιτικές αποφάνσεις, συγκέντρωση μεγάλων κεφαλαίων και μετασχηματισμό των χρήσεων

---

5 Ο.π.

6 Ο.π.

7 <http://insideairbnb.com/athens/?neighbourhood=&filterEntireHomes=false&filterHighlyAvailable=false&filterRecentReviews=false&filterMultiListing=false>, επισκέφτηκε 27 Φεβρουαρίου 2020

8 A. Cocola Gant, **Tourism and Commercial Gentrification** . παρουσιάστηκε στο συνέδριο “The Ideal City: between myth and reality. Representations, policies, contradictions and challenges for tomorrow's urban life”, Urbino (Italy), 27-29 Αυγούστου 2015.

γης. Το φαινόμενο του “τουριστικού εξευγενισμού” (tourism gentrification)⁹ παρουσιάζει ενδιαφέρον, καθώς μπορεί να επιφέρει σημαντικές υλικές μεταβολές στο αστικό περιβάλλον, τελούνται όμως υπό διαφορετικούς συντελεστές. Ως τουριστικός εξευγενισμός ορίζεται η διαδικασία χωρικο-κοινωνικής αλλαγής, κατά την οποία οι γειτονίες μεταμορφώνονται σύμφωνα με τις ανάγκες του μεγάλου πλήθους καταναλωτών, τόσο κατοίκων όσο και τουριστών¹⁰. Σε αυτό το σχήμα, οι διαδικασίες μεταβολής δεν επιβάλλονται μέσω μακρόπνων ή συνολικών σχεδίων αναδιαμόρφωσης γειτονιών της πόλης, αλλά ενεργοποιούνται εκ των έσω και αναπτύσσονται σταδιακά, αναδιαμορφώνοντας τα μοντέλα και τις πρακτικές κατοίκησης του αστικού χώρου.

Οι πρακτικές αυτές παρομοίως συνδέονται με πρακτικές αποκλεισμού και εκτοπισμού. Η ραγδαία τουριστικοποίηση γειτονιών προκαλεί εμμέσως αλλαγές στο ιδιοκτησιακό καθεστώς και την αγορά ακινήτων. Χαρακτηριστικά αναφέρεται πως συγκεκριμένα στο Κουκάκι οι τιμές πώλησης ακινήτων έχουν φτάσει στα 1600 ευρώ ανά τετραγωνικό μέτρο στη μέγιστη τιμή τους το 2018, ενώ μόλις το 2016 βρισκόταν στα 900 ευρώ ανά τ.μ. Η άνοδος αυτή παρόλ’αυτά δεν εκπλήσσει ιδιαίτερα, καθώς το Κουκάκι συγκαταλέγεται 50 στους πέντε δημοφιλέστερους προορισμούς παγκοσμίως, σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα του AirBnB.

Επιλογή ερευνητικού αντικείμενου: Οι AirBnB Εμπειρίες

Οι Εμπειρίες του AirBnB είναι ξεχωριστή κατηγορία στην επίσημη ιστοσελίδα της πλατφόρμας. Προ της υγειονομικής κρίσης του Covid-19 και της συνακόλουθης αναστολής λειτουργίας τους, ανέρχονταν σε 221 καταχωρήσεις για το κέντρο της Αθήνας¹¹. Στην ουσία αποτελούν διαδρομές εντός του αστικού ιστού που πραγματοποιούνται με τη βοήθεια ενός οδηγού. Το ενδιαφέρον εδώ έγκειται στο γεγονός πως ο οδηγός δεν έχει (συνήθως) άλλη ιδιότητα, πέραν από αυτή του ‘ντόπιου κατοίκου’. Οι περιηγήσεις αυτές απευθύνονται συνήθως σε μικρές ομάδες τουριστών (3-5 άτομα), διαρκούν γύρω στις 3 ώρες και κοστίζουν 25-40 ευρώ ανά άτομο κατά μέσο όρο (θα γίνει αναλυτικότερη παρουσίαση των Εμπειριών σε ξεχωριστή ενότητα της εργασίας).

Η επιλογή των Εμπειριών ως ερευνητικό αντικείμενο έγινε για τρεις λόγους. Πρώτον, γιατί αν και μπορεί να μην αποτελούν την κύρια μορφή «αστικής ξενάγησης» στην Αθήνα (πλατφόρμες όπως Alternative Athens Tours, Context Travel Tours, Big Olive, Urban Adventures, Eurekathens και Atathens διεκδικούν μεγάλο κομμάτι της πίτας), αποτελούν κομμάτι της πλατφόρμας του AirBnB η οποία είναι κυρίαρχη στη βραχυχρόνια μίσθωση στην Αθήνα και ως εκ τούτου έχουν μεγάλο βαθμό επισκεψιμότητας. Αυτό που θέλουμε να πούμε είναι πως ακόμη και αν δεν είναι το κύριο μοντέλο οργάνωσης του αστικού τουρισμού, σίγουρα παίζει έναν ισχυρό ρόλο στην τυποποίηση του.

Δεύτερον γιατί, σε σχέση με τις υπόλοιπες πλατφόρμες που ασχολούνται με την πρακτική της αστικής περιήγησης, οι Εμπειρίες φαίνεται να εμπλέκουν περισσότερο τον τουρίστα, να του χαρίζουν μια πιο ενεργή συμμετοχή. Σε αυτό το πλαίσιο, φαίνονται προνομιακό πεδίο διερεύνησης της σχέσης μεταξύ σωματικότητας και καθημερινής εμπειρίας, μιας και μπορούμε να τις προσεγγίσουμε ως τελεστικές πρακτικές που συνθέτουν μια περισσότερο απτική σχέση με τον αστικό χώρο.

9 K. F. Gotham, (2005). Tourism gentrification: The case of new Orleans' vieux carre, **Urban Studies**, 42 (7), σελ. 1099-1121

10 A. Cocola Gant, Οπ.αυ.

11 https://www.airbnb.com/s/%CE%91%CE%B8%CE%AE%CE%BD%CE%B1/experiences?refinement_paths%5B%5D=%2Fexperiences&tab_id=experience_tab, επισκέφθηκε τελευταία φορά 23 Μαρτίου 2020

Τρίτον, γιατί έχουν το εξής έντονο διαφοροποιητικό στοιχείο: αναδεικνύουν τον ντόπιο ως τον «κλειδοκράτορα» των μυστικών της αθηναϊκής καθημερινότητας. Ο οδηγός των Εμπειριών δεν κατέχει συνήθως κανέναν άλλο τίτλο, πέραν της ιδιότητας του ως ντόπιος. Φαίνεται πως η σχέση μεταξύ τουρίστα και ντόπιου παίζει ένα σημαντικότερο ρόλο στη διαμόρφωση της εμπειρίας του ταξιδιού, καθώς μοιάζει να προμοδοτείται όλο και περισσότερο από την πλατφόρμα.

Γενικό εννοιολογικό πλαίσιο/ Μεθοδολογία προσέγγισης

Σύμφωνα με τον Maitland, ο σύγχρονος 'αστικός τουρίστας' δεν αναζητά την εμπειρία της πόλης σε αστικά τοπία προκαθορισμένα από την τουριστική βιομηχανία. Σε αντίθεση με τα πρότυπα του παραδοσιακού τουρισμού, η δική του αναζήτηση είναι μια αναζήτηση εντάσεων και συγκινήσεων, μια αναζήτηση για τοπικότητα και καθημερινές περιπέτειες¹². Αν και η Sontag χρησιμοποιεί τον όρο 'αστικό σαφάρι' για να περιγράψει αυτήν την ιχνηλατική εμπειρία του αστικού τουρίστα σε αναζήτηση περιπετειών¹³, ο όρος διατηρεί ακόμη μια μορφή εξωτερικότητας ως προς το αντικείμενο της αναζήτησης, μια απόσταση η οποία οριοθετεί και διαφοροποιεί τουρίστα και κάτοικο, καθημερινή εμπειρία και εξωτερικό βλέμμα. Αν όμως δεχτούμε πως συνέπεια αυτών των αναζητήσεων είναι η παραγωγή μιας νέας κοινωνικής συνθήκης, στην οποία ο τουρίστας δεν υπερτίθεται στην επικράτεια της πόλης, αλλά, αντιθέτως, αφομοιώνεται από τις δυναμικές της αστικής καθημερινότητας¹⁴, τότε *η εμπειρία του μοιάζει να είναι περισσότερο μια εμπειρία καταβύθισης παρά εξωτερικής παρατήρησης, μια διαδικασία ενσωμάτωσης του στο κοινωνικό πεδίο που δημιουργεί μια ζώνη αδιακρίσιμης μεταξύ κατοίκου και επισκέπτη, αλλά και μια διαφορετική επένδυση της επιθυμίας στο πεδίο του καθημερινού*. Πως όμως παράγεται αυτή η συνθήκη καταβύθισης και μπορούμε να την ερμηνεύσουμε μέσω μιας συνακόλουθης κίνησης της επιθυμίας;

Στην προσπάθεια διερεύνησης των παραπάνω ερωτημάτων, η εργασία θα μελετήσει αποκλειστικά τις AirBnB Εμπειρίες (δια μέσου του φωτογραφικού και περιγραφικού υλικού που παρέχουν), και, ακόμη πιο συγκεκριμένα, τις Εμπειρίες που εκτυλίσσονται στο κέντρο της Αθήνας. Περισσότερο διάχυτες παρά σαφώς εν-τοπισμένες στον αστικό ιστό, φαίνεται να κατασκευάζουν τόσο έναν νέο πεδίο αναφοράς (την αστική καθημερινότητα), όσο και ένα νέο υποκείμενο αναφοράς (ο ντόπιος) η σύζευξη των οποίων παράγει ένα νέο πεδίο επένδυσης της επιθυμίας: το locality. Αν όμως μπορούμε να ισχυριστούμε πως το locality αποτελεί μια διαφορετική ποιότητα που δεν ταυτίζεται ούτε αποτελεί υποσύνολο του καθημερινού, αν υποθέσουμε πως αυτό συγκροτεί το πεδίο καταβύθισης του τουρίστα, τότε ίσως μπορούμε να εικάσουμε πως *η καταβύθιση αυτή είναι προϊόν μιας επιθυμίας αλλαγής (προ)οπτικής, μιας επιθυμίας του επισκέπτη να δει τον κόσμο μέσα από τα μάτια των κατοίκων, μια επιθυμία μεταμόρφωσης του σε ντόπιο*.

Αυτό που θα προσπαθήσουμε να αποδείξουμε στην εργασία μας είναι πως ο σύγχρονος

---

12 R. Maitland (2010), 'Everyday life as a creative experience in cities', **International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research**, 4(3), σελ. 176-185. Για μια παρόμοια προσέγγιση του σύγχρονου εναλλακτικού τουρισμού, βλέπε και την έννοια του 'μετα-τουρίστα' (post-tourist) στο D.Hiermaux, & I. Gonzalez (2014), 'Turismo y Gentrificación: Pistas Teóricas sobre una Articulación', *Revista de Geografía Norte Grande*, 58, σελ. 55-70.

13 S. Sontag, **Περί Φωτογραφίας**, Αθήνα: Εκδόσεις του περιοδικού ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ, 1993 [1973], σελ. 25

14 R. Maitland O.π. Av.

αστικός τουρίστας *δεν καταναλώνει απλά την καθημερινή αστική εμπειρία της Αθήνας, αλλά την εμπειρία της μεταμόρφωσης του σε αθηναίο*, την επιθυμία να κατέχει τις αισθητικές και αισθητηριακές προσλαμβάνουσες των κατοίκων της περιοχής που επισκέπτεται. Σε αυτό το πλαίσιο, θα αποπειραθούμε να αναγνώσουμε τις Εμπειρίες όχι σαν τουριστική ατραξιόν, αλλά ως μια επικωδικοποιημένη από την καπιταλιστική αγορά αστική τελετουργία. Αν και η επίσκεψη του τουρίστα σε έναν ξένο τόπο έχει ήδη επεξεργαστεί από ανθρωπολόγους ως διαβατήρια τελετή με τα δικά της ειδικά χαρακτηριστικά¹⁵, ίσως στη συγκεκριμένη της έκφραση να μπορεί να εννοηθεί ως μια διαφορετικού τύπου τελετή: μια τελετή αλλαγής προοπτικής¹⁶.

Αν το locality ως πεδίο δυνατοτήτων μπορεί να καταστεί επιθυμητό, χρειάζονται οι ανάλογες πρακτικές που θα επιτρέψουν αυτήν τη αρπαγή, μια μέθοδος συσχέτισης τόπων, ανθρώπων, σωμάτων και ροών επιθυμίας που δεν αποτελεί μίμηση της ζωής του κατοίκου, αλλά μια μύηση στον κόσμο του, στις κρυφές παρυφές της αστικής εμπειρίας. Ακολουθώντας αυτή τη λογική, η εργασία θα προσπαθήσει να αναλύσει τρία καίρια χαρακτηριστικά των Εμπειριών που κατασκευάζουν τόσο την έννοια του locality, όσο και την επιθυμία μεταμόρφωσης του ντόπιου σε τουρίστα:

α) Το περπάτημα στην πόλη: *ως πρακτική που οργανώνει μια περισσότερο απτική, παρά οπτική σχέση με την αστική συνθήκη*. Αν η εμπειρία της περιπλάνησης νοείται ως εμπειρία στέρησης τόπου¹⁷, τότε ίσως μπορούμε να την αναγνώσουμε μέσα στο δικό μας θεωρητικό πλαίσιο ως την εμπειρία ενός χωρικού κατωφλιού¹⁸, κατά την οποία ο επισκέπτης υιοθετεί μια οιονει μεταιχμιακή ταυτότητα, ένα διαφορετικό τρόπο αλληλεπίδρασης εαυτού και Άλλου.

β) Τη φωτογράφιση: *ως πρακτική σχετίζεται με τους άλλους και μέσο παραγωγής συμβάντων*¹⁹. Η φωτογράφιση ως τέλεση προσεγγίζεται ως ένας τρόπος παραγωγής και ερμηνείας του πραγματικού, μια μέθοδος που δε σχετίζεται με το παραγόμενο φωτογραφικό υλικό, αλλά με τη δυναμικοποίηση της αστικής εμπειρίας.

γ) Τον οδηγό ως μύστη: ο οδηγός στις Εμπειρίες δεν εκφράζεται ως ο ειδήμον, αλλά ως ο ντόπιος που θα σε μύηση στα μυστικά της Αθήνας, *ως διαμεσολαβητής ή αγωγός κίνησης* μεταξύ οπτικών/αντιλήψεων από την ομάδα εκκίνησης στην ομάδα αναφοράς.

Διάρθρωση εργασίας

Η εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος **“Συνοπτικός οδηγός αναζήτησης για επίδοξους ιχνηλάτες”**, επιχειρείται η προσέγγιση των AirBnB Εμπειριών ως διαδικασία εντασιακής περίκλεισης της εμπειρίας του καθημερινού και χωρίζεται επίσης σε δύο ενότητες. Η πρώτη ενότητα **“Όλα είναι παραγωγή: ο εκτατικός κι ο εντασιακός πόλος”** αποτελεί εισαγωγή στη θεωρία των Deleuze-Guattari σχετικά με τις έννοιες των γραμμών διαφυγής, της διάδρασης μεταξύ εκτατικού και εντασιακού πόλου, ενώ ταυτόχρονα επιχειρεί να καταδείξει το καθημερινό και την άυλη

15 N. Graburn, *Tourism: The Sacred Journey*, **Hosts and Guests**, Εκδόσεις: University of Pennsylvania Press, 1989, σελ. 21-36

16 E. Viveiro de Castro, **Canibal Metaphysics: For a Post-Structural Anthropology**, Minneapolis: Εκδόσεις Univocal Publishing, 2014 [2009], σελ. 49-63

17 M. De Certeau, **Επινοώντας την Καθημερινή Πρακτική**, Αθήνα: Σμίλη, 2010 [1990], σελ. 264

18 Σ. Σταυρίδης, **Από την Πόλη Οθόνη στην Πόλη Σκηνή**, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2002, σελ. 285-305

19 A. Azoulay, **Civil Imagination: A Political Ontology of Photography**, Λονδίνο: Verso, 2012 [2010], σελ. 25-26

παραγωγή ως το Έξω της σύγχρονης καπιταλιστικής αγοράς, αλλά και να επιχειρήσει μια πρώτη σκιαγράφιση των σχέσεων τους.

Η δεύτερη ενότητα **“Live your myth in Athens : κατασκευάζοντας το μύθο της αστικής καθημερινότητας”**, χωρίζεται με τη σειρά της σε τρεις υπο-ενότητες. Η πρώτη με τίτλο **“Απομακρυνθείτε από το εμπορικό hype της πόλης καθώς σας καλωσορίζω στις εναλλακτικές περιοχές της αθηναϊκής ζωής: Η αναζήτηση της ελάσσοнос αστικής εμπειρίας”** συνιστά μια ανάλυση της σχέσης μεταξύ σύγχρονου αστικού τουρισμού και εμπειρίας του καθημερινού, ενώ έπειτα αποπειράται μια συνοπτική παρουσίαση των Εμπειριών και η επιλογή του περπατήματος στην πόλη και της φωτογράφισης ως τελεστική πρακτική σαν τα βασικά στοιχεία που συνθέτουν τις Εμπειρίες.

Η δεύτερη υπο-ενότητα με τίτλο **“Αφήστε μας να σας περπατήσουμε στο κέντρο της Αθήνας μέσα από ακάλυπτους και στενά σε γειτονίες που δε θα βρείτε στους ταξιδιωτικούς οδηγούς”:** **Περπατώντας στην πόλη”**, επεξεργάζεται την πρακτική της περιπλάνησης στην πόλη ως εργαλείο κατάλυσης της φαντασιακής της ενότητας, αλλά και ως μια πρακτική αμφισβήτηση της επιβεβλημένης χωρικής της τάξης.

Η τρίτη υπο-ενότητα με τίτλο **“Ελάτε μαζί μου σε μια μοναδική εμπειρία όπου μαζί θα ανακαλύψουμε τις ιστορίες της πόλης μέσω της τέχνης της οπτικής αφήγησης”:** **Η φωτογράφιση ως τέλεση”**, προσπαθεί να σκιαγραφήσει τη φωτογράφιση ως τελεστική πρακτική, αλλά και τη σχέση της με τη σύλληψη της καθημερινής αστικής εμπειρίας. Ακόμη, επιχειρεί να παρουσιάσει τη φωτογράφιση ως μια πρακτική για να είσαι με τους άλλους, μια σχέση δηλαδή με την ετερότητα.

Στο τέλος του πρώτου μέρους, παρατίθενται τα συμπεράσματα σχετικά με τη συλλογιστική πορεία των προηγούμενων ενότητων.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας που τιτλοφορείται **“Πρακτικές μεταμόρφωσης για μύθους και μύστες”**, επιχειρείται η προσέγγιση των Εμπειριών ως τελετουργική μηχανή που συνθέτει μια τελετή αλλαγής (προ)οπτικής. Το δεύτερο μέρος χωρίζεται επίσης σε δύο ενότητες. Η πρώτη ενότητα με τίτλο **“Δεν είναι όλα παραγωγή: Γίνεσθαι”** αποτελεί μια εισαγωγή στις έννοιες των Deleuze-Guattari σχετικά με την επιθυμία και το γίνεσθαι.

Η δεύτερη ενότητα με τίτλο **“Linin la vida loca(I): κατασκευάζοντας μια επιθυμία μεταμόρφωσης”** χωρίζεται με τη σειρά της σε τέσσερις υπο-ενότητες. Η πρώτη υπο-ενότητα **“Δείτε την πόλη μέσα από τα μάτια ενός πραγματικού Αθηναίου: Προοπτικισμός”**, μας παρουσιάζει την εμπειρία του ταξιδιού ως διαβατήρια τελετουργία, ενώ στη συνέχεια επανασυστήνει τις Εμπειρίες υπό το πρίσμα της τελετουργικής μηχανής και του ζητήματος της αλλαγής (προ)οπτικής. Παράλληλα προτείνει το τρίπτυχο περπάτημα στην πόλη-φωτογράφιση-οδηγός ως το μέσο για την υλοποίηση της.

Η δεύτερη υπο-ενότητα **“Νιώσε σαν πραγματικός Αθηναίος καθώς ανακατεύεσαι με τους ντόπιους: Το locality ως πολλαπλότητα”**, λειτουργεί αρχικά ως παρουσίαση της έννοιας της πολλαπλότητας ενώ στη συνέχεια αποπειράται να αναδείξει πως το locality αποτελεί μια ξεχωριστή πολλαπλότητα από το καθημερινό, με τη δική του εμμενή σε αυτό (προ)οπτική.

Στην τρίτη υπο-ενότητα με τίτλο **“Ας χαθούμε στις μη τουριστικές περιοχές όπου κυριαρχεί η αληθινή αθηναϊκή αύρα! Αφήστε με να σας συστήσω στον αθηναϊκό μου μύθο!”: Ο οδηγός μύστης**” παρουσιάζεται η έννοια του γίνεσθαι-ντόπιος ως το ζητούμενο αποτέλεσμα των Εμπειριών ως τελετουργική μηχανή. Ταυτόχρονα, αναλύεται η σχέση του οδηγού ως μύστη με τον τουρίστα και η σύναψη αυτής της σχέσης ως απαραίτητη συνθήκη ώστε ο τουρίστας «να δει τον κόσμο μέσα από τα μάτια ενός ντόπιου».

Στην τέταρτη υπο-ενότητα με τίτλο **“Μια όμορφη βόλτα σε μια περιοχή της πόλης που είναι εντελώς ξεχωριστή για σένα, με φωτογραφίες στο τέλος που το αποδεικνύουν”:** Το **φωτογραφικό συμβάν ως εμπειρία μεταμόρφωσης**”, επιχειρείται η επαναπροσέγγιση της φωτογράφισης στα πλαίσια της ανάλυσης μας σχετικά με την αλλαγή (προ)οπτικής. Ακόμη, γίνεται αναφορά στην έννοια του φωτογραφικού συμβάντος ως ιδιαίτερη χωρικο-χρονική συνθήκη.

Στο τέλος του δεύτερου μέρους, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα μας σχετικά με τις Εμπειρίες ως τελετή αλλαγής (προ)οπτικής.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: Συνοπτικός οδηγός αναζήτησης για επίδοξους ιχνηλάτες

- 1.1 Όλα είναι παραγωγή: ο εκτατικός κι ο εντασιακός πόλος

Από την αντίφαση στη διαρροή: κοινωνικό πεδίο και γραμμές διαφυγής

Στο δοκίμιο του *Επιθυμία και Ηδονή*, ο Deleuze – σχολιάζοντας τις θέσεις του Foucault στο *Επιτήρηση και Τιμωρία* – κάνει την ακόλουθη δήλωση σχετικά με τη συγκρότηση του κοινωνικού πεδίου:

“Ένα κοινωνικό πεδίο δεν ορίζεται από τις αντιφάσεις του. Η έννοια της αντίφασης είναι μια σφαιρική και ανεπαρκής έννοια, που προϋποθέτει ήδη μια ισχυρή συνέργεια ‘αντιφατικών στοιχείων εντός ενός συστήματος εξουσίας (για παράδειγμα οι δύο τάξεις, η αστική και το προλεταριάτο)[...] “Μια κοινωνία, ένα κοινωνικό πεδίο, δεν αντιφάσκει, αλλά αυτό που πρωτεύει είναι ότι διαφεύγει, ότι διαφεύγει καταρχάς από παντού, ότι οι γραμμές διαφυγής είναι πρωταρχικές (έστω κι αν αυτό δε σημαίνει ότι προηγούνται χρονολογικά)”²⁰.

Σύμφωνα με αυτό το σχόλιο οι κοινωνικές αντιφάσεις, όχι μόνο δεν συγκροτούν το κοινωνικό πεδίο, αλλά έρχονται πάντα δεύτερες, μπορούν να προκύψουν ως αποτέλεσμα μονάχα όταν το κοινωνικό πεδίο έχει ήδη διαμορφωθεί σύμφωνα με ένα σύστημα εξουσίας που το διαπερνά, που το διασχίζει απ’ άκρη σ’ άκρη κι έχει ήδη κατασκευάσει δομές και διαδικασίες οργάνωσης των σχέσεων παραγωγής, επικοινωνίας, καταστολής και εκμετάλλευσης μεταξύ των υποκειμένων που δρουν εντός του. Ίσως, ακόμη ακριβέστερα, θα μπορούσαμε να πούμε πως οι αντιφάσεις ή συγκρούσεις μιας κοινωνίας δεν αποτελούν παρά την *ποσοτικοποιημένη έκφραση αντίτιθέμενων δυνάμεων*²¹, ένα σύνολο κοινωνικο-ιστορικά επαναλήψιμων σχημάτων εντοπισμού, ανάγνωσης και διευθέτησης των εντάσεων που παράγονται στο εσωτερικό του κοινωνικού πεδίου.

Σύμφωνα με τους Deleuze-Guattari, αυτό που πρωτεύει δεν είναι η αντίφαση, αλλά οι δυνατότητες απόκλισης από τα επαναληπτικά σχήματα, όχι η σύγκρουση δυνάμεων, αλλά οι γραμμές διαφυγής. Οι γραμμές διαφυγής δεν είναι ένα πράγμα, αλλά ένα σύνολο δυνατοτήτων ετερογενούς ένωσης, μια μέθοδος επικοινωνίας μεταξύ δικτύων που δεν έχουν μορφή, αλλά παράγουν μορφές καθώς συμπαρασύρουν ροές ανθρώπων, τεχνικών, γνώσεων, επιθυμίας αποσυναρμολογώντας τες και συναρμολογώντας τες εκ νέου. Λέγοντας το αλλιώς, *οι γραμμές διαφυγής παράγουν διαφοροποιώντας*²², επεκτείνονται καταλύοντας σταθερά σχήματα χάριν μιας επινοητικότητας των συνδέσεων και των μορφών. Είναι οι διαδικασίες δυναμικοποίησης του κοινωνικού πεδίου, καθώς βασίζονται περισσότερο στις δυνατότητες παραγωγής νέων, απροσδόκητων συναρμογών μεταξύ ροών που το διαπερνούν, παρά στην αποκρυστάλωση συγκεκριμένων μοντέλων διαχείρισης τους: πρόκειται για εντασιακή διαφορά μεγεθών και όχι ποσοτική αντίθεση ή σύγκρουση μεταξύ τους.

Αν στη σύγχρονη κοινωνία συμβάν σημαίνει να προκαλείς το ατύχημα²³, τότε οι γραμμές διαφυγής παίζουν ακριβώς αυτόν το ρόλο: είναι η διανυσματική κίνηση που προκαλεί μια ρήξη συνέχειας,

20 G. Deleuze, *Φουκώ*, Αθήνα: Πλέθρον, 2005 [1986], σελ. 235

21 G. Deleuze, F. Guattari, *Καπιταλισμός και Σχιζοφρένεια 2: Τα Χίλια Πλατώματα*, Αθήνα: Πλέθρον, 2017, σελ. 118

22 G. Deleuze, *Φουκώ*, Ο.π. Αv., σελ. 236

23 P.Virilio, *Πανικόβλητη Πόλη: Το Αλλού Αρχίζει Εδώ*, Θεσσαλονίκη: Δεσπότες, 2004, σελ. 31

σπάει την αλυσίδα αιτιότητας που χαρακτηρίζει την καθημερινότητα μιας κοινωνίας όπου "ο συγχρονισμός της γνώμης συμπληρώνει επιδέξια την τυποποίηση της παραγωγής"²⁴.

Διαφυγή και επανοικειοποίηση: δύο όψεις της καπιταλιστικής παραγωγής

Μπορεί οι γραμμές διαφυγής να μην είναι κατ' ανάγκη επαναστατικές²⁵, παρόλα αυτά η καπιταλιστική παραγωγή θα προσπαθήσει να της φράξει. Αν μιλήσαμε παραπάνω για μια αντιδιαστολή κίνησης και σταθερότητας, διαφοράς και επανάληψης, έντασης και ποσότητας, δεν είναι γιατί πρόκειται για αντιτιθέμενα μοντέλα, αλλά γιατί εκφράζουν τους δύο πόλους μιας και μόνης διαδικασίας. *Αυτό που τίθεται ως διακύβευμα δεν είναι μια σχέση αποκλεισμού, αλλά ένα καθεστώς διαντίδρασης μεταξύ ετερόκλητων διαδικασιών.*

Φαίνεται πως η σύγχρονη παγκοσμιοποιημένη καπιταλιστική αγορά χρειάζεται πολλαπλά καθεστώτα οικειοποίησης των διαφεύγουσων ροών -είτε πρόκειται για ροές χρήματος, εργασίας, ανθρώπων, γνώσης, δεξιοτήτων-, ένα σύνολο πρακτικών και διαδικασιών με τις οποίες θα εντοπίσει, οργανώσει και επανεγγράψει τις γραμμές διαφυγής που συγκροτούν το κοινωνικό πεδίο εντός του πλήρους σώματος του Κεφαλαίου. Μολαταύτα, ο καπιταλισμός είναι μια μηχανή που λειτουργεί καλά χαλασμένη²⁶: παράγει εγγενώς ασταμάτητα νέες, αποκωδικοποιημένες ροές²⁷, νεά εντασιακά μεγέθη που, ενώ από τη μία αναταρράσσουν σταθερές δομές και πλαίσια οργάνωσης, από την άλλη επιτρέπουν την επέκταση του σε νέες αγορές, τη διαμόρφωση νέων επικρατειών κυριαρχίας και εκμετάλλευσης. Μοιάζει η καπιταλιστική αγορά να λειτουργεί και να αναπαράγεται ανατροφοδοτώντας μια συνθήκη ελεγχόμενης διαρροής, μια διάρρηξη των υφιστάμενων πλαισίων από εσωτερικά εντασιακά μεγέθη.

Οι Deleuze-Guattari σχηματοποιούν αυτή τη διαδικασία μέσω της σύστασης του διπόλου της έκτασης/ εν ενεργεία και της έντασης/ δυνητικότητας. Το ενδιαφέρον της ανάλυσης τους έγκειται στο ότι το δίπολο αυτό αλλάζει χαρακτήρα ανάλογα με την σκοπιά του κάθε πόλου. Από τη μεριά του εκτατικού (γραμμομοριακού, ραβδωτού, αποκρυσταλλωμένου, επικωδικοποίησης) πόλου, η σχέση που τον ξεχωρίζει από τον άλλο είναι κυρίως αντίθεσης ή σύγκρουσης: η σύνδεση που επιτυγχάνεται μεταξύ έκτασης και έντασης μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο μέσω μιας σχέσης αποκλεισμού ή περικλείσεως, μιας επικοινωνίας που επιτυγχάνεται μέσω εντοπισμού, μέτρησης, οργάνωσης, κατανομής και παγίωσης χαρακτηριστικών και σκοπεύει στην αποτελεσματικότερη ένταξη και μετάφραση των εντασιακών μεγεθών σε εκτατικά σχήματα. *Ο εκτατικός πόλος έχει δράση ανάλογη ενός βαρυτικού πεδίου: οποιαδήποτε κίνηση μπορεί να πραγματοποιηθεί μονάχα στην επικράτεια μιας αυστηρά κεντροθετημένης λειτουργίας, όχι πλέον ελεύθερη επικοινωνία μεταξύ διανυσμάτων, αλλά προβλέψιμη κίνηση εντός σαφώς προσδιορισμένων ορίων.* Από την πλευρά του εντασιακού (μοριακού, λείου, ριζωματικού, αποκωδικοποιημένου) πόλου όμως, δεν υπάρχει αντίθεση παρά μόνο εντασιακή διαφορά: η σύνδεση που παράγεται είναι μέσω διαζευκτικής συμπερίληψης του εκτατικού πόλου στον εντασιακό, μια επικοινωνία στην οποία η δυαδική αντίθεση που προβάλλει ο πρώτος πόλος αντηχεί πάνω στο δεύτερο ως η διαφοροποιούσα και διαφοροποιημένη ηχώ του²⁸. *Ο εντασιακός πόλος είναι πεδίο διανυσματικής κίνησης:*

24 Ο.π.

25 G. Deleuze, *Φουκώ*, Ο.π. Av., σελ. 236

26 G. Deleuze, F. Guattari, *Καπιταλισμός και Σχιζοφρένεια: Ο Αντι-Οιδίπους*, Αθήνα: Πλέθρον, 2016 [1972], σελ. 271

27 Ο.π., σελ. 161

28 E. Viveiro de Castro, *Canibal Metaphysics: For a Post-Structural Anthropology*, Minneapolis: Εκδόσεις Univocal Publishing, 2014

οποιαδήποτε μορφή ή σχήμα παράγεται μέσω δημιουργικής αλληλεπίδρασης τρελών σωματιδίων, όπου κάθε επαφή, σύνδεση ή σύγκρουση προϋποθέτει και τη μετέπειτα μεταλλαγή της φύσης των αντιδρόντων μεγεθών. Είναι σαν ο κάθε πόλος να αποκτά τη σχέση του με τον άλλο ανάλογα με τη φύση του, ή, λέγοντας το διαφορετικά, λες και το είδος της μεταξύ τους διαντίδρασης επαφύεται αποκλειστικά στο καθεστώς του καθενός: ή διαμόρφωση συγκρούσεων, ή πυροδότηση γραμμών φυγής.

Επιστρέφοντας στο αρχικό μας σχόλιο, αν και φαινομενικά αντιτεθέμενοι όρο προς όρο, ο εκτατικός και ο εντασιακός πόλος δεν αποτελούν παρά τις δύο εκφράσεις μιας και μόνης διαδικασίας. Αυτό που τίθεται προς διερώτηση δεν είναι τόσο η φύση του καθενός, αλλά οι διαδικασίες διαντίδρασης μεταξύ τους που παράγουν ένα ολόκληρο πεδίο συσχέτισης και παρασκευής ζωνών εντάσεων και ισορροπίας. Αν ο Mark Fischer δύναται να υποστηρίξει πως μπορούμε να φανταστούμε ευκολότερα το τέλος του κόσμου παρά το τέλος του καπιταλισμού²⁹, αυτό συμβαίνει γιατί οι δύο πόλοι συγκροτούν και τις δυο όψεις της καπιταλιστικής παραγωγής: σύγκρουση αλλά και διαφυγή, αποκλεισμός μα και επέκταση, καταστολή μα και παραγωγή, αποκρυστάλωση μα και ρευστότητα, φαινότυποι διπόλων αλληλοδιαπλεκόμενοι σε ένα ατελείωτο φάσμα περιοχών διάδρασης του ενός με το άλλο, ανανεώνοντας μέσω αυτής της σχέσης αδιάκοπα την τυφλή επέλαση της καπιταλιστικής αγοράς προς ένα και μόνο στόχο: την ατέρμονη ανατροφοδότηση της κίνησης των ροών Κεφαλαίου.

Άυλη παραγωγή και καθημερινό ως το Έξω της σύγχρονης καπιταλιστικής αγοράς

Ο όρος “νέες περιφράξεις” χρησιμοποιήθηκε για να καταδείξει την εξάπλωση του νεοφιλελεύθερου παραδείγματος σε σχέση με τον έλεγχο πόρων όπως η γη και η εκμετάλλευσή της³⁰, τα πνευματικά δικαιώματα³¹ ή την παραγωγή³², καθώς και τον συνακόλουθο περιορισμό ή απόσπαση κεκτημένων των εμπλεκόμενων τοπικών κοινωνιών³³. Οι προσεγγίσεις αυτές μοιάζει να σκιαγραφούν μια πολύ συγκεκριμένη διαδικασία: την επέκτατική τάση του νεοφιλελεύθερισμού σε νέα πεδία δυναμικής κερδοφορίας που μέχρι πρότινος απολάμβαναν τις χάρες μιας σχετικής αυτονομίας από την καπιταλιστική αγορά. Εκτατική περίκλειση, σύγκρουση και αποκλεισμός, χαρακτηριστικά του πρώτου πόλου οικειοποίησης του καπιταλισμού σύμφωνα με τα όσα αναφέραμε παραπάνω.

Όμως, πέρα από την εκτατική λογική των νέων περιφράξεων, μπορούμε ίσως να εντοπίσουμε και κάτι άλλο, μια διαφορετική μεθοδολογία οικειοποίησης που δε βασίζεται στον αυστηρό αποκλεισμό, αλλά στη διαχείριση της έντασης. Αρκετές μορφές νέων περιφράξεων δε βασίζονται στην απαγόρευση της πρόσβασης ή την παρακώλυση εφευρετικότητας, αλλά περισσότερο στην προσπάθεια να καταστούν οι κινήσεις αυτές επαναλήψιμες και ως εκ τούτου προβλέψιμες. Φαίνεται πως αναδύεται μια τυπολογία περιφράξεων που δεν επαφύεται στην οργάνωση συμπαγών χωρικών ή παραγωγικών οικειοποιήσεων, αλλά αντιθέτως εμφανίζεται ως ένα σύνολο πρακτικών

[2009], σελ. 118

29 M. Fischer, **Καπιταλιστικός Ρεαλισμός**, Αθήνα: Futura, 2015 [2009]

30 S. Hodgkinson, 'The new urban enclosures', *City*, 2012, 16(5), 500-518

31 C. May, **The Global Political Economy of Intellectual Property Rights: The New Enclosures?**, London: Routledge 2013

32 E. Pinkerton, R. Davis, 'Neoliberalism and the politics of enclosure in North American small-scale fisheries', *Marine Policy*, 61, 2015, 303-312

33 S. Federici, 'The Debt Crisis, Africa and the New Enclosures', *Midnight Notes*, 10, 1990, 10-17

επικωδικοποίησης σχέσεων και συμπεριφορών, ένα δίκτυο μηχανισμών της κυρίαρχης εξουσίας οι οποίοι δεν έχουν ως σκοπό την καταστολή, αλλά το σφετερισμό των γραμμών διαφυγής: *όχι πλέον εκτατική περίκλιση, αλλά εντασιακή αφομοίωση.*

Η παραπάνω συλλογιστική όμως μας αναγκάζει να θέσουμε το εξής ερώτημα: Τι είναι τελικά αυτό που η σύγχρονη καπιταλιστική αγορά αποκλείει; Ποιο είναι το διαφεύγον στοιχείο του κυρίαρχου παραδείγματος στο σήμερα και πια η σχέση μεταξύ τους; Οι Negri και Hardt υποστηρίζουν πως αυτά τα δίκτυα της εξουσίας παράγουν ένα 'νέο κοινό' το οποίο εκφράζεται ως πολλαπλότητα³⁴: ένα μωσαϊκό δικτύων το οποίο βασίζεται στην 'άυλη παραγωγή', στην παραγωγή δηλαδή γνώσεων, τεχνικών, συναισθημάτων και κοινωνικών σχέσεων, μεθόδων αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας που ξεφεύγει από το πλαίσιο της παραδοσιακής εργασίας. Σύμφωνα με το συλλογισμό τους, η 'άυλη παραγωγή' έχει γίνει το κυρίαρχο παράδειγμα οργάνωσης της εργασίας στην ύστερη παγκοσμιοποιημένη καπιταλιστική αγορά³⁵. Αυτό όμως δε σημαίνει πως η παραγωγή έχει γίνει άυλη στο σύνολο της, αλλά πως η άυλη παραγωγή δομή και συνδέει ετερογενείς σφαίρες τις παραγωγής, συγκροτώντας ένα δίκτυο επικοινωνίας μεταξύ τους το οποίο έχει καταστεί ηγεμονικό σε ποιοτικούς όρους κι έχει επιβάλει συγκεκριμένες τάσεις στις άλλες μορφές εργασίας, αλλά και στην ίδια την κοινωνία³⁶.

Ποιος είναι όμως ο τόπος στον οποίο πραγματοποιείται αυτή η νέου τύπου παραγωγή; Αν το εργοστάσιο αποτελεί τον χαρακτηριστικό τόπο οργάνωσης, διευθέτησης και μαζικοποίησης της παραγωγής (διαδικασία που εκφράζεται μέσω του φορντικού μοντέλου παραγωγής), ποιος είναι ο προνομιακός χώρος έκφρασης αυτής της νέου τύπου παραγωγής της μετανεωτερικότητας; Ακόμη περισσότερο, αν ο βιομηχανικός εργάτης αποτελούσε το υποκείμενο του οποίου η εκμετάλλευση της εργασίας κινούσε τα γρανάζια της παραγωγής, ποιό είναι το υποκείμενο του σήμερα που κινητοποιεί τα δίκτυα της άυλης παραγωγής; Τέλος, αν η αυστηρή οργάνωση του χρόνου και των μεθόδων παραγωγής ανταποκρίνεται σε μια εκτατική λογική περίκλισης της εργασιακής δύναμης, τί είδους μέθοδοι εντασιακής περίκλισης αντιστοιχούν στην αφομοίωση της διάχυτης δυναμικής μιας πολλαπλότητας των δικτύων της άυλης παραγωγής;

Ο Michel deCerteau υποστηρίζει πως είναι το ανώνυμο και το καθημερινό που έρχονται να αντικαταστήσουν το προγενέστερο μοντέλο της μαζικοποιημένης και τυποποιημένης παραγωγής, το εύπλαστο και συνεχές πλήθος της μεγαλούπολης που, αποπροσωποποιημένο και ανυπόγραφο, δύναται να εννοηθεί μονάχα από το αποτύπωμα που αφήνει πίσω του³⁷. Διάχυτο και σκοτεινό, αυτό το πλήθος έρχεται να αντικαταστήσει το υποκείμενο ως το προνομιακό πεδίο άσκησης της εξουσίας και επέκτασης της αγοράς³⁸. Αν η άυλη παραγωγή μπορεί να διατηρεί σε ένα βαθμό την αυτονομία της από την κυρίαρχη παραγωγή, αυτό συμβαίνει γιατί δρα εν παραλλήλω, κυφορείται στα σπλάχνα της και αναδύεται προκαλώντας αναταράξεις, απροσδόκητες εντάσεις που απειλούν να την εκτροχιάζουν απαιτώντας συνακόλουθα μέτρα περιορισμού τους. Μια πολλαπλότητα των τρόπων "να τα φέρεις βόλτα", ένα σύνολο τελέσεων και πρακτικών που "παράγουν χωρίς να

34 W. Bogard, *Deleuze and Machines: A Politics of Technology?*, στο **Deleuze Connections: Deleuze and New Technologies**, Edimburgh University Press, 2009, σελ. 25

35 Ο.π. 26

36 Ο.π.

37 M. De Certeau, **Επινοώντας την Καθημερινή πρακτική**, Αθήνα: Σμίλη, 2010, σελ. 80

38 Ο.π.

κεφαλαιοποιούν³⁹, ένα patchwork μεθόδων αναπροσαρμογής και ευφάνταστης χρήσης εργαλείων και τεχνικών εσωτερικών στο σύστημα που πραγματοποιείται από τους ίδιους τους καταναλωτές: το υποκείμενο που αντιστοιχεί σε αυτή τη νέου τύπου παραγωγή δε μπορεί να είναι πια ο εργάτης, αλλά ο ίδιος καταναλωτής ως παραγωγός.

Αυτό που υποστηρίζουμε είναι πως είναι ακριβώς η ίδια η αστική καθημερινότητα που αποτελεί το διαφεύγον αντικείμενο της σύγχρονης καπιταλιστικής αγοράς, που πυροδοτεί τις γραμμές φυγής οι οποίες συγκροτούν το κοινωνικό πεδίο αλλά και το προνομιακό πεδίο διαδικασιών αφομοίωσης τους από την καπιταλιστική παραγωγή. Θεωρούμε πως είναι ακριβώς αυτή η πολλαπλότητα της 'άυλης παραγωγής' εκφρασμένη μέσα από τη δράση του διάχυτου πλήθους της μητρόπολης που ο σύγχρονος καπιταλισμός παράγει εγγενώς και ταυτόχρονα αποκλείει, που προσπαθεί αδιάκοπα να φράξει κι όμως του ξεφεύγει σε κάθε γωνία. Είναι ο κρυφός πόθος του για επέκταση και το εσωτερικό του σφάλμα, ο λάθος υπολογισμός που απειλεί την ομαλή του λειτουργία αλλά και η δίψα του για καινοτομία, το σπάσιμο των ροών χρήματος και εργασίας αλλά και η απελευθέρωση τους, το ρήγμα στην επαναληψιμότητα λειτουργιών και δομών αλλά και η ανάδυση μιας νέας και πολλά υποσχόμενης επικράτειας κερδοφορίας. Λέγοντας το διαφορετικά, αυτό που προτείνουμε είναι η ανάγνωση της σχέσης μεταξύ της σύγχρονης καπιταλιστικής παραγωγής και της αστικής καθημερινότητας ως *σχέση αμοιβαίου αποκλεισμού και αναγκαίας προϋπόθεσης*, ένα συνεχές σύγκρουσης και αλληλοδιαπλοκής δύο μεγεθών που το ένα αδυνατεί να υπάρξει χωρίς το άλλο.

Στις σελίδες που ακολουθούν θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε τις Airbnb εμπειρίες ως κομμάτι ακριβώς μιας τέτοιας διαδικασίας: ως διαδικασία εντασιακής περικλείσεως της καθημερινής ζωής, ως μια μεθοδολογία αφομοίωσης της άυλης παραγωγής του καθημερινού από μια αναδυόμενη αγορά, ως μια προσπάθεια ένταξης τυχαίων και απροσδιόριστων μεγεθών σε επαναληπτικά σχήματα, ως ένα σύνολο πρακτικών ανάδειξης της διάχυτης και απρόσωπης παραγωγής του μητροπολιτικού πλήθους της Αθήνας σε προϊόν προς πώληση, ως μια απόπειρα κατανάλωσης της ίδιας της καθημερινής αστικής εμπειρίας από την τουριστική βιομηχανία. Τελικά, ως μια προσπάθεια εξημέρωσης του άγριου αυτού τόπου που ονομάζεται καθημερινή ζωή στην Αθήνα.

---

39 Ο.π.

- 1.2 Live your myth in Athens : κατασκευάζοντας το μύθο της αστικής καθημερινότητας

1.2.1. "Απομακρυνθείτε από το εμπορικό hype της πόλης καθώς σας καλωσορίζω στις εναλλακτικές περιοχές της αθηναϊκής ζωής": Η αναζήτηση της ελάχιστης αστικής εμπειρίας

Ξυπνάς το πρωί στο κρεβάτι του διαμερίσματος στην οδό Μαυρομιχάλη. Είναι ένα τριάρι διαμέρισμα τις δεκαετίας του '80, ανακαινισμένο αν και όχι ιδιαίτερα πρόσφατα, με μωσαϊκό για πάτωμα σε χλω, σαλόνι και κουζίνα, ξύλο στο υπνοδωμάτιο, μπλε πλακάκια στο μπάνιο. Έχει ένα μπαλκόνι που διασχίζει σαλόνι και υπνοδωμάτιο το οποίο βλέπει σε ακάλυπτο. Τριγύρω πολυκατοικίες με μικρά μπαλκονάκια και ξεφτυσμένες από τον ήλιο και το καυσαέριο τέντες. Είναι πρωινό του Σεπτεμβρίου κι όμως έχει ακόμη ζέστη, έχεις αναγκαστεί να κοιμηθείς με ανεμιστήρα το προηγούμενο βράδυ. Ακούς μια φωνή από μεγάφωνο η οποία μοιάζει να σε προσπερνάει, δεν καταλαβαίνεις τι λέει, όμως είσαι σίγουρος πως λέει κάτι σε επανάληψη, μια φράση που μοιάζει να ξεχνιέται στο ηχείο και να φωνάζει τον εαυτό της ξανά και ξανά. Θυμάσαι ότι σου είπαν τη μέρα της άφιξης σου πως αυτό το πράγμα λέγεται παλιατζής, αν και δεν έχεις ιδέα τι σημαίνει αυτό. Βγαίνεις έξω στο δρόμο και περπατάς, αναγκάζεσαι να βγεις συχνά στην άσφαλο γιατί τα πεζοδρόμια είναι μικρά και συχνά φορτωμένα με παρκαρισμένα αμάξια, δεν έχεις συνηθίσει έτσι μα βλέπεις τον κόσμο γύρω σου να το κάνει με τρομερά ανέμελη διάθεση οπότε προσπαθείς να μπεις κι εσύ στο κλίμα. Οι προσόψεις των πολυκατοικιών είναι βρώμικες και παλιακές, οι κολώνες τους συχνά είναι γεμάτες αφίσες, ταγκιές και γκραφίτι, ο ήλιος τις χτυπάει δυνατά χαρίζοντας τους ένα θαμπό γαλάζιο χρώμα, κατά καιρούς πασπαλισμένο χρυσαφί, η γαλάζια λωρίδα του ουρανού σπάει το μπετό που αναδιπλώνεται γύρω σου, ενώ ακόμη κι αυτή είναι χαραγμένη απ' άκρη σ' άκρη από καλώδια και λάμπες φωτισμού. Ο κόσμος είναι βιαστικός όπως σε κάθε μητρόπολη, τα αυτοκίνητα στριμώχνονται στους στενούς αυτούς δρόμους που δεν έχουν κανένα στοιχείο προσανατολισμού, αδυνατείς να βρεις ορίζοντα ή θάλασσα κι έτσι περιφέρεσαι αργά μέσα στο βιαστικό πλήθος. Η γειτονίες που διασχίζεις μοιάζουν θρυμματισμένες, διαφόρων ειδών μαγαζιά ξεπηδάνε από παντού, καφετέριες, μπαρ, σούπερ μάρκετ, καταστήματα δώρων, ρούχων, μαγαζιά μπαχαρικών, μανάβικα, pet shop, θερινά σινεμά, βιβλιοπωλεία και εκτυπωτάδικα, όλα το ένα δίπλα στο άλλο, χωρίς σαφή λόγο ύπαρξης, απλά πεταμένα το ένα μέσα στο άλλο, ανάκατα σαν κολλάζ πάνω σε τσιμέντο. Πεζοδρόμοι απλώνονται δεξιά και αριστερά στους κάθετους δρόμους, βρώμικοι και φαινομενικά εγκαταλελειμένοι, κι όμως κόσμος κάθετα εκεί, πάνω σε κάγκελα, σε πεζούλια ή σε κάποιο από τα λιγοστά παγκάκια που μπορείς να παρατηρήσεις. Συζητούν και φωνάζουν δίπλα από άλλους που κάθονται σε καφετέριες ή μιλάνε με κάποιον από τα διπλανά μαγαζιά, παίζουν μια μουσική που δεν αναγνωρίζεις αλλά φαίνεται γεμάτη συναίσθημα. Φτάνεις σε μια πλατεία. Κι εκεί κόσμος απλωμένος που αναλώνεται σε κατανάλωση φαγητού ή αλκόολ, παραδίπλα υπάρχει ένα παζάρι βιβλίου με έναν άνθρωπο να καπνίζει νωχελικά καθισμένος σε μια καρέκλα, μια παρέα τριών ατόμων κάνει αφισκοκόλληση στην πρόσοψη της πίσω πολυκατοικίας, πηγαίνεις πιο κοντά προσπαθώντας να καταλάβεις περί τίνος πρόκειται μα και πάλι δεν τα καταφέρνεις. Ανεβαίνεις σε ένα λόφο. Κόσμος κι εδώ από διάφορες ηλικίες που βγάζει βόλτα τα σκυλιά του, υπάρχει ένα γήπεδο μπάσκετ μέσα στο οποίο παιδάκια κάνουν πατήνι και τρέχουν, κάποια άλλα παίζουν ποδόσφαιρο και μια κοπέλα κάνει ζογκλερικά. Προχωράς λίγο παραπάνω αναζητώντας τη θέα που θα σε προσανατολήσει, σκαρφαλώνεις ανάμεσα από πέτρες και πεύκα, για μια στιγμή ξεχνάς πως είσαι σε πόλη, έπειτα φτάνεις στην κορυφή. Η Αθήνα χύνεται μπροστά σου, μια τεράστια και απλωμένη γκρίζα μάζα,

περιτριγυρισμένη από βουνά και θάλασσα, ένα συνοθύλευμα από στέγες και κεραίες, σκοτεινό, απρόσιτο, μυστήριο, με το μόνο ορόσημο που αναγνωρίζεις να είναι ο βράχος της ακρόπολης.

Στο κεφάλαιο αυτό θα προσπαθήσουμε να αναγνώσουμε τις Εμπειρίες του Airbnb ως κομμάτι της διαδικασίας επικωδικοποίησης της αστικής καθημερινότητας της Αθήνας από την αγορά. Θα προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε τα ειδικά στοιχεία που συνιστούν το σύνολο των τρόπων σύμφωνα με τους οποίους μια τέτοια διαδικασία καθίσταται δυνατή, μια μέθοδο οργάνωσης πρακτικών και τελέσεων η οποία συγκροτεί την αθηναϊκή καθημερινότητα και την ελάχιστονα αστική εμπειρία ως εύκολα προσβάσιμο, μετρήσιμο, αναπαράξιμο, τυποποιήσιμο και -πάνω απ' όλα- καταναλώσιμο προϊόν. Για να το επιτύχουμε αυτό, θα υποστηρίξουμε πως οι Εμπειρίες του Airbnb κατασκευάζουν μια νέα ενσώματη εμπειρία, μια εμπειρία περισσότερο απτικής παρά οπτικής σχέσης με την πόλη, η οποία αναδιοργανώνει τις αισθητικές και αισθητηριακές προσλαμβάνουσες του τουρίστα και διαμορφώνει ένα νέο πλαίσιο ανάγνωσης τόσο του αστικού τοπίου όσο και της καθημερινής ζωής: όχι πλέον μια εμπειρία ενατένισης, αλλά μια εμπειρία αστικής ιχνηλάτησης.

Ο σύγχρονος αστικός τουρίστας και η εμπειρία του καθημερινού

Ο Farias δανείζεται από το De Certeau την έννοια της υπερχειλίσης του καθημερινού, χρησιμοποιώντας την ως εργαλείο ανάγνωσης της τουριστικής εμπειρίας, ως συναρμογή αφενός ενός κοινωνικοτεχνικού πλαισίου και αφ'ετέρου της παρουσίας καθημερινών πρακτικών⁴⁰. Με τον πρώτο όρο αποδίδεται, το ευρύτερο πλαίσιο αναφοράς έτσι ώστε να καταστούν πολιτισμικά κατανοητές και πρακτικά δυνατές οι δράσεις, οι τρόποι κατοίκησης, συμπεριφοράς και πρόσληψης του χώρου που προκύπτουν από τη τοποθέτηση του σώματος και του βλέμματος: τη κατασκευή της προσωρινής ταυτότητας του τουρίστα/επισκέπτη, ενώ στο δεύτερο το περιεχόμενο που πλαισιώνεται και γι' αυτό καθίσταται προσπελάσιμο. Έτσι, αν η οργάνωση των πρακτικών της τουριστικής βιομηχανίας προσφέρει ένα κοινωνικοτεχνικό πλαίσιο προς την ανάγνωση της πόλης ως χώρο δυνητικοτήτων, το περιεχόμενο της τουριστικής εμπειρίας παραμένει σε ένα βαθμό αυτόνομο από το πλαίσιο του καθώς εξαρτάται από τις κείμενες υλικές και κοινωνικές πραγματικότητες του τόπου.

Η αίσθηση της προσμονής, της απόκτησης νέων εμπειριών, της προσωρινής συμμετοχής σε ένα ως τώρα άγνωστο συναρμολόγημα κοινωνικών και υλικών σχέσεων διέρχονται από το οργανωμένο πλαίσιο των τεχνικών και εμπορικών πρακτικών της τουριστικής βιομηχανίας μόνο για να το υπερβούν. Η υπόσχεση και η προσμονή της εμπειρίας του ετέρου, των δυνητικοτήτων που ανοίγονται εντός αυτού- τυχαίες συναντήσεις, απροσδόκητες ποιότητες και εικόνες, αναγνώσεις και τελέσεις- υπερχειλίζουν το προκαθορισμένο πλαίσιο και ταυτόχρονα το αξιοδοτούν. Εντός αυτού του πεδίου η 'υπερχειλίση του καθημερινού' τελείται ως παράλληλη ανάγνωση τόσο της ίδιας όσο και της έτερης καθημερινότητας. Καθώς οι καταναλωτικές επιλογές καθορίζονται από προσωπικές και συλλογικές προτιμήσεις, τρόπους ζωής, συνήθειες που διαμορφώνουν το συλλογικό φαντασιακό περί της σημασίας της "αυθεντικής πόλης"⁴¹, η σύγκριση

---

40 I. Farias, 'The reality of urban tourism' στο *Urban Assemblages: How Actor-Network Theory changes urban studies*, Ignacio Farias and Thomas Bender (eds), New York: Routledge, 2010, σελ. 213.

41 S. Zukin, *Naked City: The Death and Life of Authentic Urban Places*. Oxford University Press, USA (2009), σελ. 27.

ανάμεσα σε αυτούς τους παράγοντες προκύπτει ως σύγκριση ανάμεσα σε τρόπους οργάνωσης, εικόνες και βιώματα της καθημερινότητας. Υπό αυτό το πλαίσιο η ετερότητα - ακόμα και η εξωτική διάσταση- προκύπτουν ως συγκρίσεις μεταξύ τέτοιων σημείων.

Σε αυτό το πλέγμα σχέσεων, είναι οι καθημερινές, άτυπες πρακτικές που συγκροτούν το περιεχόμενο της 'αυθεντικής' εμπειρίας. Η προσοικείωση αυτής της αφηρημένης αίσθησης από τις κυρίαρχες μπορικές, ή πολιτισμικές αναπαραστάσεις αποτελεί ίσως το υπόστρωμα ενός περεταίρω πολιτισμικού και οικονομικού σφετερισμού.

Χαρακτηριστικά τέτοια παραδείγματα μπορούν να βρεθούν στις περισσότερες δυτικές μητροπόλεις. Στη περίπτωση του Βερολίνου, άτυπες πρακτικές κατοίκησης και καθημερινής δράσης όπως 'προσωρινές χρήσεις' και 'ενδιάμεσοι χώροι' που εμφανίστηκαν αξιοποιώντας τα αστικά κενά, χρησιμοποιήθηκαν για τη δημιουργία της 'τοπικής ταυτότητας' της 'δημιουργικής πόλης', με αποτέλεσμα να τεθεί σταδιακά η ύπαρξη τους καθ'αυτή εν κινδύνω⁴². Παρόμοια, στη περίπτωση της Νέας Υόρκης, η εμφάνιση και εξάπλωση της DIY σκηνης ως πολιτισμικό και καλλιτεχνικό περιβάλλον συντέλεσε στην άνοδο των ενοικίων, τη μεταβολή της οικονομικής και πολιτισμικής σύνθεσης των κατοίκων, μέσω της κατανάλωσης των αναπαραστάσεων και του τρόπου ζωής της underground κουλτούρας⁴³.

Η επίκληση στην 'αυθεντικότητα' μπορεί να ερμηνευτεί ως αναπαράσταση του καθημερινού, του άτυπου ή του 'μπανάλ'. Πράγματι, ή ερμηνεία του 'μπανάλ' ως πολιτισμικό προϊόν εγκυμονεί τις δυνατότητες καθώς και τη πρόθεση να καταστεί κατά το δυνατόν περισσότερο παραγωγικό. Κατά τη Serelli, αν και η έννοια του μπανάλ συνδέεται με τόπους ομοιογένειας, επανάληψης, αλλοτρίωσης και απώλειας ταυτότητας, παρόμοιες ποιότητες μπορούν να εντοπιστούν σε "μαγεμένα τοπία ιδιαίτερων εμπειριών", όπου η διαρκής προβολή και ενίσχυση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών -πολιτιστικοί θύλακες, περιοχές με διακριτές τοπικές παραδόσεις και κουλτούρες ή αξιοθέατα- οδηγεί προς συνθήκες σκηνοθετημένης ατμόσφαιρας και αίσθησης αυθεντικότητας⁴⁴. Η παράσταση αυτού του είδους αυθεντικότητας μέσα από τη προώθηση 'εναλλακτικών' τρόπων ζωής προϊόντων και υπηρεσιών είναι απλώς επιδείξεις εμπορευματικής, 'εξημερωμένης' και προσεκτικά σκηνοθετημένης ετερότητας⁴⁵.

Υπό αυτούς τους όρους, το καθημερινό, το άτυπο ή και το μπανάλ μπορεί να αποτελέσουν στοιχεία τοπικών ή και ευρύτερης κλίμακας μετασηματισμών, διάφορων από τις επιδιώξεις των συντελεστών που πρωτογενώς συμμετέχουν σε αυτές. Άτυπες επιτελέσεις, όπως συναθροίσεις, συναντήσεις, γιορτές και πανηγύρια, φαίνεται να αποκτούν μια δευτερογενή σημασία στις σύγχρονες μητροπόλεις: μιας δυνητικής αξίας χρήσης. Η ανάδυση και μαζικοποίησή τους είναι παράλληλα και το προοίμιο του επικείμενου σφετερισμού τους. Είναι το διάχυτο σώμα αυτών των πρακτικών και η οργανική τους συνέκταση με τις μορφές ζωής εντός και εκτός των πρακτικών του κείμενου παραγωγικού υποδείγματος που μπορεί να περιγραφεί ως 'υπερχειλίση του καθημερινού'; Παράλληλα, αυτό τοπλέγμα σχέσεων, πρακτικών, υλικών και κοινωνικών συναρμογών φαίνεται να

---

42 C. Colomb, 'Pushing the Urban Frontier: Temporary Uses of Space, City Marketing, and the Creative City Discourse in 2000s Berlin', *Journal of Urban Affairs*, 34:2, 2012, 131-152

43 S. Zukin, *Naked City: The Death and Life of Authentic Urban Places*. Oxford University Press, USA (2009), σελ. 37

44 S. Serelli, 'Places for Leisure as Interactive Space of the City' στο *Enhancing the City: New Perspectives for Tourism and Leisure*. G. Maciocco, S. Serelli (eds.), 2009: 45-64.

45 S. Stavrides, *Common Space: The City as Commons*. London: Zed Books, 2016, σελ. 75.

αξιοδοτείται εκ νέου εντός κυρίαρχων αφηγήσεων για τη πόλη και τον τόπο. Αντίστοιχα, οι σχετικές στρατηγικές επικοινωνίας, επενδύουν στην αίσθηση των πόλεων ως πεδία ή ορίζοντες για τουριστικές δραστηριότητες και πιθανότητες⁴⁶, επικαλούνται την αίσθηση του καθημερινού ως πεδίο δυναμικών δράσεων, ριζικά διαφορετικών από πρότερες μορφές εκτίμησης και προβολής του τόπου.

Συνοπτική παρουσίαση των AirBnB Εμπειριών

Οι AirBnB Εμπειρίες κατατάσσονται στην ομπρέλα της like a local προσέγγισης και αφορούν κυρίως ξεναγήσεις από ντόπιους, οι οποίες δεν είναι τόσο σε κάποιο μέρος, αλλά περισσότερο σε κάποια «εμπειρία» της αστικής ζωής. Η υπηρεσία καταχωρίζει τις επιμέρους εμπειρίες στις εξής κατηγορίες: φαγητό και ποτό, υγεία και ευεξία, ιστορία και τοπικές εκστρατείες, τέχνη και ψυχαγωγία, αθλήματα και ύπαιθρος και μαθήματα και εργαστήρια⁴⁷. Από τις εκατοντάδες εναλλακτικές εμπειριών που προσφέρονται, το φαγητό και η φωτογράφιση φαίνεται να κατακτούν τους επισκέπτες, που προσεγγίζουν την πόλη μέσω της πλατφόρμας της βραχυχρόνιας μίσθωσης, καθώς η κορυφαίες σε αξιολόγηση εμπειρίες είναι οι: «*Η Αθήνα για καλοφαγάδες*», «*Φωτογράφησε το μαγικό αθηναϊκό ηλιοβασίλεμα*», «*Φωτογραφίες διακοπών στην Αθήνα*»⁴⁸.

Μια ποσοτική προσέγγιση των προσφερόμενων εμπειριών αναδεικνύει την υπερπροσφορά εμπειριών που έχουν να κάνουν με τη φωτογράφιση στο αστικό τοπίο: «*Φωτογραφίες διακοπών στην Αθήνα*», «*Φωτογράφιση στον εθνικό κήπο*», «*Νυχτερινή φωτογράφιση στην Αθήνα*», «*Επαγγελματική φωτογράφιση στην Αθήνα*», «*Φωτογράφιση με Insta Blogger*», «*Αθηναϊκό πορτραίτο/Φωτογράφιση ζευγαριού*», είναι μόνο λίγες από τις δεκάδες σχετικές με τη φωτογράφιση εμπειρίες. Παρόλα αυτά, το κυρίαρχο μέσω πρόσληψης των εμπειριών φαίνεται να είναι η πρακτική της αστικής περιήγησης, μιας και το σύνολο σχεδόν των δραστηριοτήτων πραγματοποιείται μέσω μιας περιπλάνησης στην καθημερινότητα της Αθήνας. Οι επισκέπτες καλούνται να χαθούν στα στενά δρομάκια και τους ακάλυπτους, να επισκεφτούν τις αγορές και τις εναλλακτικές γειτονιές του κέντρου, να χαζολογήσουν με καφέ στο χέρι ή ακόμη και να λάβουν μέρος σε διάφορες τοπικές δραστηριότητες.

Καθώς η περιήγηση στις γειτονιές της Αθήνας πραγματοποιείται από ντόπιους, έχει στο κέντρο της τη μοναδικότητα της εμπειρίας, ένα φάσμα αισθητικών και αισθητηριακών προσλαμβάνουσων που καθοδηγείται κάτω από το βλέμμα του ντόπιου που κατασκευάζει την ιδιαιτερότητα της αστικής εμπειρίας της Αθήνας. Καθώς όμως το «βλέμμα του ντόπιου» φιλτράρεται από τις προσδοκίες των πελατών του, η ίδια η αστική εμπειρία ανασυστήνεται ως προϊόν προς κατανάλωση: όσο πιο βαθιά στα μυστικά της πόλης μπει κανείς ή καμιά, όσο περισσότερα από το προσωπικό του βλέμμα και βίωμα παραθέσει στο βλέμμα των πελατών του, τόσο το καλύτερο.

---

46 I. Farias, 'The reality of urban tourism' στο *Urban Assemblages: How Actor-Network Theory changes urban studies*, Ignacio Farias and Thomas Bender (eds), New York: Routledge, 2010, 225

47 Διαθέσιμο στο

https://www.airbnb.gr/s/%CE%91%CE%B8%CE%AE%CE%BD%CE%B1--%CE%9A%CE%B5%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CE%A4%CE%BF%CE%BC%CE%AD%CE%B1%CF%82-%CE%91%CE%B8%CE%B7%CE%BD%CF%8E%CE%BD/experiences?adults=1&children=0&infants=0&place_id=ChIJ8UNwBh-9oRQR3Y1mdkU1Nic&refinement_paths%5B%5D=%2Fexperiences&search_type=autosuggest, [τελευταία πρόσβαση] 31.5.2020

48 Ο.π.

Υποστηρίζουμε πως η πρακτική του περπατήματος στην πόλη και η φωτογράφιση ως τέλεση συνιστούν τη ραχοκοκκαλιά των AirBnB Εμπειριών. Αυτό που θα αποπειραθούμε να ισχυριστούμε, είναι πως οι περιήγηση και η φωτογράφιση μέσα από την αλληλοδιαπλοκή τους συνιστούν μια μορφή εντασιακής περίκλεισης της περιπλάνησης στην πόλη και του ενσώματου βιώματος της. Δηλαδή, μια διαδικασία εντασιακής αφομοίωσης ενός τρόπου ύπαρξης με τον κόσμο και συνδιαλλαγής με την ετερότητα η οποία συνεκτείνεται με την μετέπειτα απόσχιση της από το διάχυτο δίκτυο των τελέσεων που την κατέστησε δυνατή και την επανασύσταση της στην τουριστική αγορά. Άλλωστε, όπως υποστηρίζει και ο Baudrillard: "Η ετερότητα όπως και καθετί, υπέκυψε στον νόμο της αγοράς, της προσφοράς και της ζήτησης. Έγινε μια σπάνια ποιότητα"⁴⁹.

---

49 J. Baudrillard, Η Διαφάνεια του Κακού: Δοκίμιο για τα Ακραία Φαινόμενα, Αθήνα: Πλέθρον, 2019 [1990], σελ.147

Αναζήτηση

Ελληνικά (GR) € EUR Γίνετε οικοδεσπότης Βοήθεια Εγγραφή Σύνδεση

ΜΙΚΡΗ ΣΥΝΑΓΙΑ

Terrace Concert at Local's Home

Καλλιθέα, Ελλάδα

5.0 ★ (17)

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΕΡΙΓΡΗΞΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Διάρκεια 2 ώρες

Μέγεθος ομάδας Έως και 7 άτομα

Περιλαμβάνει Φαγητό, Ποτά

Προσφέρεται στα Αγγλικά

Terrace Concert at Local's Home 5.0 ★ (17)

Από €36/άτομο [Δείτε ημερομηνίες](#)

Προσωρινή απενεργοποίηση μέχρι τις 3 Απριλίου. Για την προστασία της υγείας της κοινότητάς μας, όλες οι Εμπειρίες στην Airbnb απενεργοποιούνται προσωρινά λόγω του κοροναϊού (COVID-19). Μεταβείτε στο Κέντρο Βοήθειας για τις πιο πρόσφατες ενημερώσεις πριν κάνετε κράτηση.

Κοινοποίηση Αποθήκευση

Φωτογραφίες επισκεπτών

Κριτικές επισκεπτών

4.96 ★★★★★

Στο 10% των καλύτερων εμπειριών παγκοσμίως για ειδικές γνώσεις

Οι επισκέπτες υποστηρίζουν ότι αυτός ο οικοδεσπότης έχει εμπειρία και γνώσεις.

Ανήκει στο 10% των καλύτερων εμπειριών για αποκλειστική πρόσβαση

Οι επισκέπτες λένε ότι δεν θα ήθελαν να έχουν κάνει αυτή τη δραστηριότητα μόνοι τους.

Ανήκει στο 10% των καλύτερων εμπειριών παγκοσμίως για επαφή με τον κόσμο

Σύμφωνα με τους επισκέπτες, αυτός είναι ένας εξαιρετικός τρόπος γνωριμίας με άλλους ανθρώπους.

Πού θα είστε

We will start from Acropolis metro station to walk the Acropolis hill(not the Parthenon) and enjoy the neighborhood of Plaka and Anafiotika. After we will head to Psyrri neighborhood . We will end the tour close to this/a station.

1. Οι εμπειρίες στην πλατφόρμα του Airbnb (27/03/2020)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ

Bohemian magical night walk in Athens

Athina, Ελλάδα

4.96 ★ (47)

ΝΥΧΤΕΡΙΝΗ ΖΩΗ
  ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ
  ΚΡΑΣΙ

31 πρόσφατοι επισκέπτες είπαν ότι αυτή είναι μια μοναδική εμπειρία

Διάρκεια
2 ώρες

Μέγεθος ομάδας
Έως και 10 άτομα

Περιλαμβάνει
Φαγητό, Ποτά

Προσέλκυση

Bohemian magical night walk in Athens 4.96★ (47)

Από €21/άτομο [Δείτε ημερομηνίες](#)

Τι θα κάνετε

Step away from the commercial hype of the city as I welcome you to the alternative parts of Athenian vibe.

....Be prepared to be amazed by the mysterious and romantic atmosphere that surrounds Athens and gives to the city a unique touch that not many people get to experience. During the tour I am going to guide you through the most narrow and hidden streets where mainly locals go and I will tell you stories that are part of the local culture.

We will first stop in Plaka area to see picturesque little streets and enjoy a walk in Anafiotika, the coziest neighborhood in Athens.(Keep in my mind there are some few stairs in this place, but not a lot)

The Second part is a walk among the most iconic cafes and bars in the center of Athens. It's a great way to discover small taverns, bars and cafes and mix with the locals. The places we go to are small gems and are not easy to find at all. We will stop in 1 of these hidden gems to grab a quick bite.

All are welcome! Solo travelers, locals, groups and couples.

 Bohemian magical night walk in Athens 4.96★ (47)

Από €21/άτομο [Δείτε ημερομηνίες](#)

2. 'Bohemian magical night walk in Athens' (30/06/2020)

Αναζήτηση

Ελληνικά (GR) € EUR Γίνετε οικοδεσπότης Βοήθεια Εγγραφή Σύνδεση

Αθήνα, Ελλάδα / Τέχνη και πολιτισμός / Πολιτισμός και ιστορία / Πολιτισμός

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

The Bohemian side of Athens

Κοινοποίηση

Αποθήκευση

- Αθήνα
- 3.5 ώρες συνολικά
- Φαγητό και ποτά
- Προσφέρεται στα Αγγλικά

Μετάφραση αυτής της σελίδας στα Ελληνικά

Πληροφορίες για τον οικοδεσπότη σας

Hi, my name is Rebecca. I have worked all my life in the tourism industry and with my team of local experts, Nikoleta, Evelina, Theodoris (Theo for short) and Vicky we love hosting experiences and showing the best of our city. We are passionate about all things Athens. The city's culture, the yummy Greek food, the non-ending nightlife, the unique traditions and all the things that make Athens "The place to be"

Explore the alternative and Bohemian side of Athens with us and see why it's called the new Berlin. Let us show you a different side of Europe's oldest city, a side that locals only know

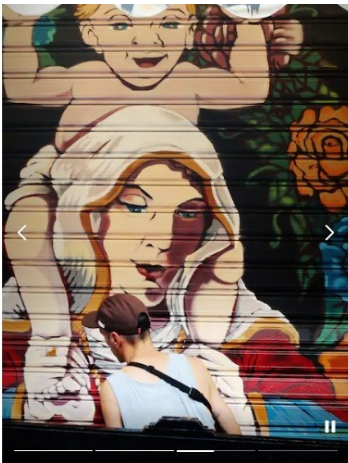
Rebecca
Επικοινωνήστε με τον οικοδεσπότη

The Bohemian side of Athens 4.89 (28)

Από €55/άτομο

Δείτε ημερομηνίες

Τι θα κάνουμε

Let us walk you downtown Athens' through back alleys and into neighborhoods you won't find in guidebook pages! This is bohemian Athens, where alternative shops, amazing street art, hidden courtyards, and indie cafés attract locals-these are beyond the mainstream attractions!

Learn about one of the biggest street art scenes in the world and venture into alleyways and back lanes where vibrant cultural spaces exist and new artists have set up their galleries.

Our walk will include coffee and spirits, sweets and local tapas. We will explore two unique and loved by locals alternative neighborhoods.

Athens balances traditions & trends, ancient monuments, and graffiti and this is the Athens that we will show you.

Τι άλλο πρέπει να γνωρίζετε

Please inform of any allergies as this experience has food and alcohol

Τι παρέχω

Σνακ 🍷
Local tapas
Accompanied by a local drink and sweets.

The Bohemian side of Athens 4.89 (28)

Από €55/άτομο

Δείτε ημερομηνίες

3. 'The Bohemian side of Athens' (04/03/2020)

1.2.2. "Αφήστε μας να σας περπατήσουμε στο κέντρο της Αθήνας μέσα από ακάλυπτους και στενά σε γειτονίες που δε θα βρείτε στους ταξιδιωτικούς οδηγούς": Περπατώντας στην πόλη

Οι γενικές κατευθύνσεις των περιηγήσεων των Εμπειριών του AirBnB αφορούν τις γειτονίες του αθηναϊκού κέντρου, το φαγητό, την ιδιαίτερη ιστορία της κάθε γειτονιάς, αλλά και των κατοίκων. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον σε αυτές τις οργανωμένες περιηγήσεις παρουσιάζει η μεγάλη πληθώρα ξεναγήσεων, που αφορά την Αθήνα της κρίσης, την τέχνη του δρόμου αλλά και περιοχές εναλλακτικής κουλτούρας, όπως τα Εξάρχεια. Οι περιηγήσεις πραγματοποιούνται από οδηγούς οι οποίοι στην πλειοψηφία τους δεν επικαλούνται κάποια σχετική επαγγελματική ιδιότητα (παρόλο που υπάρχουν και αυτοί που δηλώνουν επαγγέλματα, τα οποία όμως συνήθως έχουν περισσότερο ανθρωπιστικές ή καλλιτεχνικές κατευθύνσεις, παρά ανήκουν στον κλάδο του τουρισμού), αλλά περισσότερο την ιδιότητα τους ως ντόπιοι. Η γενική αναπαράσταση της Αθήνας ως μιας πόλης θραυσματισμένης, που κυριαρχείται από αντιφάσεις, εντάσεις και ετερόκλητα στοιχεία συναντιέται στις περιγραφές των αστικών περιηγήσεων ως το ιδιαίτερο ποιοτικό χαρακτηριστικό της 'αυθεντικής' αθηναϊκής εμπειρίας:

"Το αθηναϊκό τοπίο είναι ένα μωσαϊκό γειτονιών.[..] Όλες μαζί μπλέκονται για να δημιουργήσουν μια μοναδική ατμόσφαιρα, ένα χάος από γεύσεις, εικόνες και πληροφορία που εμπνέει."

Ακόμη πιο χαρακτηριστική ως προς την έμφαση στην κοινωνική εναλλακτικότητα φαίνεται να είναι μια Επειρία που αφορά τα Εξάρχεια και τιτλοφορείται 'Alternative Exarcheia'. Σε αυτήν την περίπτωση, ο οδηγός μας καλεί να γνωρίσουμε "μια περιοχή του κέντρου της Αθήνας όπου αριστερά και αναρχικά κινήματα συναντιούνται και αντιστέκεται για να αυτο-οργανώσει τον εαυτό της και να προωθήσει την συμπερίληψη. Όχι, αυτό δεν είναι ένα γκέτο, αλλά ένα καζάνι κοινωνικού αναβρασμού".

Ταυτόχρονα, η πρακτική της περιήγησης των Εμπειριών επιτρέπει στον επισκέπτη "να περπατήσει μέσα από τα στενά και κρυμμένα δρομάκια στα οποία πηγαινούν κυρίως ντόπιοι", αλλά και "να βρει τοπικά κομμάτια της πόλης" που δε θα είχε ανακαλύψει διαφορετικά.

Φαίνεται λες και η περιήγηση ως πρακτική προσφέρει όμως κάτι περισσότερο από την ανάγνωση της πόλης μέσω σημείων-τοπόσημων καθορισμένων από την τουριστική βιομηχανία: φαίνεται να κατασκευάζει μια διαδικασία ελεγχόμενης γνωριμίας με τη μυστική πλευρά της Αθήνας, μια τέλεση η οποία είναι περισσότερο απτική και σωματική παρά απλή κατανάλωση εικόνων της πόλης. Το περπάτημα στην πόλη μοιάζει να παίρνει με αυτόν τον τρόπο το ρόλο εκφωνητικού ενεργήματος⁵⁰, να 'μιλά' για πράγματα άγνωστα έως τότε, για περιοχές της αστικής εμπειρίας που έως τώρα παρέμεναν κρυμμένες στην αφάνεια του συνεχές της αστικής καθημερινότητας.

Στις σελίδες που ακολουθούν θα προσπαθήσουμε να ερμηνεύσουμε την πρακτική του περπατήματος στην πόλη ως μια διαφορετική μεθοδολογία πρόσληψης και ερμηνείας της μητροπολιτικής εμπειρίας. Σκοπός μας είναι μια ανάγνωση της πρακτικής της περιπλάνησης ως εντασιακό μέγεθος, εμμενές στην αστική συνθήκη. Θα επιχειρήσουμε να καταδείξουμε πως το περπάτημα στην πόλη συνιστά όχι μόνο μια μετακύληση των αισθητηριακών προσλαμβάνουσων

---

50 M. De Certeau, **Επινοώντας την Καθημερινή πρακτική**, Αθήνα: Σμίλη, 2010, σελ. 254

του περιπατητή από μια οπτική σε μια απτική συνθήκη, αλλά και ότι συγκροτεί μια πρακτική αμφισβήτησης της δεδομένης χωρικής τάξης και, ως εκ τούτου, μια πρακτική συνδιαλλαγής με την ετερότητα

Η πόλη ως υποκείμενο

Ανεβαίνοντας σε έναν από τους λόφους της Αθήνας έχεις μια προνομιακή σχέση με την πόλη Κοιτώντας τη από ψηλά, τη βλέπεις να απλώνεται προς κάθε κατεύθυνση και να κατακλύζει το καθετί, σκαρφαλώνει αδηφάγα ως τους πρόποδες των βουνών που την περιβάλλουν και εφορμεί βίαια στη θάλασσα, γκρίζα και τραχιά μοιάζει να χύνεται προς κάθε κατεύθυνση αλόγιστα, χωρίς στόχο ή σκοπό, παραδομένη στην ίδια της την ικανότητα για αέναη επέκταση. Η αίσθηση που σου δίνει είναι μάλλον περισσότερο υγρού παρά στερεού σώματος, λες και σαλεύει ασταμάτητα, αποπνικτική και μαύρη σαν ωκεανός που σείεται από τα κύματα των οικοδομικών της τετραγώνων καθώς αυτά πέφτουν ασυγκράτητα το ένα πάνω στο άλλο. Ο μόνος τρόπος να προσανατολιστείς είναι να εντοπίσεις κάποια πολύ συγκεκριμένα γεωγραφικά τοπόσημα - το βράχο της Ακρόπολης, το λόφο του Φιλοπάππου, του Λυκαβηττού ή του Στρέφη, τα Τουρκοβούνια - που υψώνονται σα νησιά ξεχασμένα στο αχανές του αστικού αρχιπελάγους, ή, αν το μάτι σου είναι πιο εκπαιδευμένο, τα μνημεία που στερήσε μέσα του ο ανθρώπινος πολιτισμός - τη Βουλή, την Ακαδημία, τα campus των πανεπιστημίων, το μέγαρο του ΟΤΕ, το Hilton, τη ΓΑΔΑ κ.ο.κ. Κι όμως αυτή η θέαση της πόλης από ψηλά, ακόμη και να μη μπορείς να βγάλεις κανένα νόημα για την πολεοδομική και χωρική της οργάνωση, προσφέρει κάτι, μια πολύ συγκεκριμένη απόλαυση: την αναγνώριση της πόλης ως ενιαία και αδιάσπαστη ενότητα η οποία κείται μακριά σου, ξέχωρη από εσένα, λες και το σώμα σου απαλλάχτηκε από την επήρεια του βάρους της, λες και η απόσταση που σας χωρίζει ήταν απαραίτητη για να καταφέρεις επιτέλους να δεις και τον εαυτό σου ενιαίο, αυτόνομο και ελεύθερο από τη μαγεία του άστεως που κατακυριεύει το νου και τις πράξεις σου.

Η θέαση της πόλης από ψηλά μεταβάλλει το υποκείμενο που την κοιτά σε *ουράνιο οφθαλμό*, απεμπλέκει το σώμα από τη φυσική του υπόσταση και το θέτει σε μια μορφή αχρονίας: αυτός που ατενίζει την πόλη από ψηλά είναι ασώματος, στερημένος βάρους και μάζας μεταμορφώνεται σε καθαρό βλέμμα, σε ένα *βλέπον σημείο*⁵¹. Με αυτόν τον τρόπο, η πόλη ειδομένη από ψηλά δε συνιστά τίποτα παραπάνω από ένα πανόραμα, μια προβολή ή ένα οπτικό ομοίωμα που δε μπορεί να υπάρξει παρά μόνο στερημένο από οτιδήποτε το καθιστά ζωντανό ή απειλητικό: *για να καταστεί δυνατή η θεώρηση της πόλης ως ενότητα προϋποθέτει τη λήθη και την παραγνώριση των πρακτικών που λαμβάνουν χώρα εντός της*.⁵²

Αυτό που απλώνεται μπροστά στον παρατηρητή που ατενίζει την πόλη από ψηλά δεν είναι πια ένας ζωντανός κόσμος, ένα πεδίο δυνατοτήτων, αντιπαραθέσεων, συγκρούσεων, πολλαπλών κινήσεων, απρόσμενων οικειοποιήσεων και αντιτιθέμενων ή αντιφατικών δράσεων, αλλά μια εικόνα που ομοιάζει σε χάρτη, παγωμένη και αέναη στέκεται μπροστά του ακίνητη, στερημένη διαστάσεων, περιμένοντας το έμπειρο βλέμμα που ακουμπώντας την επιφάνεια της θα την καταστήσει μεμιάς αναγνώσιμη. Αυτή η αναπαράσταση της πόλης ως ενότητα κατασκευάζει μια πόλη πέρα από τις υλικές και χωρικές της δυνατότητες, μια εικόνα-σκέψη της πόλης η οποία έχει τα

51 M. De Certeau, **Επινοώντας την Καθημερινή πρακτική**, Αθήνα: Σμίλη, 2010, σελ. 245

52 Ο.π., σελ. 250

χαρακτηριστικά ενός *ανώνυμου και καθολικού υποκειμένου*. Όπως παρατηρεί ο Michel deCerteau, με αυτόν τον τρόπο:

“ [...] είναι δυνατόν να της προσδοθούν βαθμιαία όλες οι λειτουργίες και τα κατηγορήματα που μέχρι τότε ήταν σκόρπια και αποδίδονταν σε πολλαπλά πραγματικά υποκείμενα, ομάδες, συλλόγους ή άτομα. Έτσι «η πόλη», δίκην κυρίου, ίδιου ονόματος, προσφέρει τη δυνατότητα διανοητικής σύλληψης και κατασκευής του χώρου με αφετηρία έναν πεπερασμένο αριθμό σταθερών δυνατοτήτων, απομονώσιμων και συναρθρώσιμων.”⁵³

Η πόλη ως νοούμενη ως καθολικό υποκείμενο επιφέρει και τη συνακόλουθη μυθοποίηση της στους στρατηγικούς λόγους και υπολογισμούς της κυρίαρχης εξουσίας που εκφέρονται σε σχέση με την εξορθολογικοποίηση των λειτουργιών της. Ο χώρος της πόλης υποκειμένου είναι ο χώρος του βιομηχανικού καπιταλισμού και του Κράτους, αποτελεί το πεδίο εφαρμογής επιστημονικής γνώσης εγκεκριμένης από την εξουσία και στόχο έχει την καθυπόταξη των διαφοροποιήσεων⁵⁴. Είναι ο χώρος που παράγεται από τον κόσμο των αγαθών σε βάση οικονομικών σημείων (τράπεζες, εργοστάσια, οικονομικά κέντρα) και ενός βελτιστοποιημένου δικτύου σύνδεσης και επικοινωνίας τους. Λέγοντας το διαφορετικά, είναι *η υλική υπόσταση των διαδικασιών εκτατικής περίκλεισης και απόκλεισης της κυρίαρχης εξουσίας*, η χωρική εκφραση της ομογενοποιητικής της τάσης που σκοπό έχει τον περιορισμό ή καταστολή των πρακτικών που κρίνονται ως απρόβλεπτες ή ακόμη και επικίνδυνες.

Αν η πόλη είναι το αποτέλεσμα αρχιτεκτονικών και πολεοδομικών επεμβάσεων που σκοπό έχουν να δώσουν στο τοπίο ένα πρόσωπο⁵⁵, αυτό συμβαίνει γιατί καταφέρνουν μέσω αφαίρεσης να στερήσουν από τη ζωή εντός της την πολλότητα του πραγματικού και να την εκφράσουν μέσω μιας υπόστασης του πληθυντικού, να της χαρίσουν ένα ίδιον έδαφος ώστε να τη μεταμορφώσουν από τόπο παραγωγής συμβάντων σε μια επιφάνεια εντοπισμού και αναγνώρισης σημείων: όχι πια μια πολλαπλότητα των εντάσεων, αλλά μια πολυπλοκότητα των δομών της.

Διαδρομή Vs Περιπλάνηση: από το οπτικό στο απτικό

Η πόλη ως υποκείμενο έχει τη δυνατότητα να συναρθρώνει κάτω από την ομπρέλα της ενότητας της όλα τα εντασιακά στοιχεία που τείνουν να την αποδιοργανώσουν. Η δύναμη που ασκεί είναι μια δύναμη βαρύτητας, συγκεντρωτική, κατανεμητική, ομογενοποιητική. Οι Deleuze-Guattari περιγράφουν αυτή τη διαδικασία ως τη σύγκρουση μεταξύ ραβδωτού και λείου χώρου. Ο ραβδωτός χώρος είναι ο χώρος που “πρώτα μετριέται και ύστερα κατακτιέται”⁵⁶. Είναι ο χώρος της ασυνέχειας, των ασφαλών και εντοπισμένων μετρήσεων και λειτουργεί υπό το καθεστώς των σημείων: τροχιές σωμάτων, ροές ανρθώπων, γνώσης ή πληροφορίας υποτάσσονται, μεταγράφονται και οργανώνονται γύρω από σαφώς εν-τοπισμένα κέντρα και δίκτυα διαμοιρασμού. Είναι αναπαραστατικός χώρος, υπό την έννοια πως κατασκευάζει ένα ενέργημα του

53 M. De Certeau, **Επινοώντας την Καθημερινή πρακτική**, Αθήνα: Σμίλη, 2010, σελ. 249

54 Δ. Πέττας, **Δημόσιος Χώρος, Πόλη και Εξουσία**, Αθήνα: Εκδόσεις των Συναδέλφων, 2018 σελ. 36

55 “Το πρόσωπο έχει ένα σύστοιχο μεγάλης σημασίας, το τοπίο, που δεν είναι μόνο ένα περιβάλλον, αλλά ένας απεδαφικοποιημένος κόσμος. [...] Η αρχιτεκτονική τοποθετεί τα σύνολα της, σπίτια, χωριά ή πόλεις, μνημεία ή εργοστάσια, που λειτουργούν ως πρόσωπα, μέσα σε ένα τοπίο που αυτή μεταμορφώνει.” Deleuze G., Guattari F., **Καπιταλισμός και Σχιζοφρένεια: Τα Χίλια Πλατώματα**, Εκδόσεις Πλέθρον, Αθήνα 2017 (1980), σελ. 215-216

56 G. Deleuze, F. Guattari, **Καπιταλισμός και Σχιζοφρένεια 2: Τα Χίλια Πλατώματα**, Αθήνα: Πλέθρον, 2017, σελ. 454

βλέπειν: χάρτες, σχέδια χρήσεων γης και πολεοδομικών ζωνών, blueprints ή κατασκευαστικά σχέδια μπορούν να χαρακτηριστούν ως ραβδωτοί χώροι. Λόγω ακριβώς αυτής της ποιότητας του, η κυρίαρχη αντιληπτική αίσθηση είναι η όραση, η οποία, ενώ δέχεται, ταυτόχρονα “μεταφράζει, κωδικοποιεί τα οποιαδήποτε αφηρημένα χαρακτηριστικά και δεδομένα του χώρου με στόχο την παραγωγή διακρίσεων, τάξης και ομοιογένειας”⁵⁷.

Σε αντιπαράβολή με το ραβδωτό χώρο, ο λείος χώρος είναι ο χώρος που “πρώτα κακατιέται και ύστερα μετριέται”⁵⁸. Είναι ο χώρος της αφής και της συνέχειας, όπου οι κινήσεις κυριαρχούν πάνω στα σημεία, όχι πλέον ως γραμμές τροχιών, αλλά ως διανυσματικές κατευθύνσεις. Δεν είναι ο χώρος της ομοιογένειας, αλλά χώρος ετερογενούς σύνδεσης, όχι ένας συγκεκριμένος τόπος, αλλά μια τροπικότητα συσχέτισης επιμέρους χώρων μέσω διαφοροποιημένων δυνατοτήτων διάδρασης και παραγωγής συναρμογών, μέσω μιας επινοητικότητας των δοκιμών και των λαθών. Είναι το πεδίο έκφρασης σωματικών και ψυχονοητικών επενδύσεων, απτικής και συναισθηματικής συσχέτισης, τακτικών και ευέλικτων αυτοσχεδιασμών: ο λείος χώρος είναι ο χώρος παραγωγής συμβάντων και παραδρομών της ορατότητας που υφαίνουν την σκοτεινή και πορώδη μεμβράνη της αστικής επικράτειας ως εντασιακό πεδίο.

Αν και οι δύο παραπάνω τυπολογίες χώρων δύσκολα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να περιγράψουν συγκεκριμένους αστικούς χώρους, ίσως μπορούν να χρησιμοποιηθούν μεθοδολογικά για να περιγράψουν δύο διαφορετικά μοντέλα παραγωγής και διαχείρισης της κίνησης. Όπως παρατηρεί ο Πέττας σχετικά με το δημόσιο χώρο της πόλης:

“Η χωροθέτηση μετρό σε πλατείες, ο σχεδιασμός που δίνει προτεραιότητα στην κυκλοφοριακή κίνηση, και γενικότερα η αντίληψη του δημόσιου χώρου ως υποβάθρου διευκόλυνσης της κυκλοφορίας παραγωγικών συντελεστών δεν είναι άσχετος από την παραγωγή ομοιόμορφων δημόσιων χώρων, απογυμνωμένων από τη δυνατότητα ανάπτυξης κοινωνικών σχέσεων. [...] κάθε δράση και κίνηση οφείλει να συνδέεται με σημεία παραγωγής και κατανάλωσης.. Ταυτόχρονα, η περιπλάνηση, οποιαδήποτε μη οικονομική δραστηριότητα ποινικοποιείται ηθικά ως σπατάλη χρόνου, ως αργσχολία. Επιπλέον, η αναψυχή, βασική και σημαντική λειτουργία εντός του δημόσιου χώρου, πρέπει ανα πάσα στιγμή να συνδέεται με κατανάλωση ή να αποτρέπεται, προκειμένου αυτή να αναζητηθεί σε ιδιωτικούς χώρους, χώρους ενταγμένους στις οικονομικές ροές.”⁵⁹

Αν σύγχρονος μαζικός τουρισμός μπορεί να μετατρέψει περιοχές ή ακόμη και μια ολόκληρη πόλη σε μουσείο⁶⁰, αυτό συμβαίνει γιατί οι διαδικασίες μετάφρασης του συνόλου των διανυσματικών κινήσεων που πραγματοποιούνται εντός της μητροπολιτικής συνθήκης σε αμφιμονοσήμαντες σχέσεις ανταλλαγής και επικοινωνίας, αλλά και η ισχυροποίηση της όρασης ως κυρίαρχη προσλαμβάνουσα αίσθηση, επιφέρει τη συνεπακόλουθη μετρατροπή της πόλης σε αποτύπωμα εαυτού της: παραδομένη στην αδυνατότητα χρήσης, κατοίκησης, απόκτησης ή βίωσης της εμπειρίας της, μπορεί απλά να εκτείθεται και να καταναλώνεται ως ενιαίο και αδιάσπαστο προϊόν, σε μια πραγματικότητα όπου το “ίχνος έχει υποκαταστήσει την πρακτική”⁶¹. Η πρακτική που

57 Δ. Πέττας, **Δημόσιος Χώρος, Πόλη και Εξουσία**, Αθήνα: Εκδόσεις των Συναδέλφων, 2018 σελ. 37

58 G. Deleuze, F. Guattari, **Καπιταλισμός και Σχιζοφρένεια 2: Τα Χίλια Πλατώματα**, Αθήνα: Πλέθρον, 2017, σελ. 456

59 Δ. Πέττας, **Δημόσιος Χώρος, Πόλη και Εξουσία**, Αθήνα: Εκδόσεις των Συναδέλφων, 2018 σελ. 38

60 G. Agamben, **Βεβηλώσεις**. Αθήνα: Άγρα, 2006, σελ. 138

61 “Έτσι όμως, η πρόσληψη αφορά απλά ένα λείψανο, τοποθετημένο στον ου χρόνο μιας επιφάνειας προβολής. Είναι ορατό αλλά έχει συνέπεια να καθιστά αόρατη την τέλεση που το κατέστησε δυνατό. [...] Το ίχνος έχει υποκαταστήσει την πρακτική. Εκδηλώνει την (αδηφάγο) ιδιότητα του γεωγραφικού συστήματος να μετασχηματίζει τη δράση σε αναγνωσιμότητα, αλλά διαγράφοντας από τη

αντιστοιχεί σε αυτήν την πρόσληψη του άστεως είναι ένα είδος ιδιότυπης ανάγνωσης. Η αστική επικράτεια στην ενοποιημένη και ομογενοποιημένη της μορφή αποκτά μια κειμενική διάσταση, μετατρέπεται σε ένα σύνολο κωδίκων που διασταυρώνονται και αλληλοδιαπλέκονται ανακατασκευάζοντας έναν αστικό ιστό που περιμένει απλά να διαβαστεί από το εκπαιδευμένο βλέμμα, την ολοποιητική ματιά που θα συναρθρώσει επιδέξια της γραμμές στα σημεία που τους αντιστοιχούν ώστε να παραχθεί μια εικόνα που ζωντανεύει μονάχα μόλις την κοιτάς⁶².

Ο DeCerteau αντιπαραθέτει την πρακτική του περπατήματος στην πόλη ως τελεστική διαδικασία που αποδιοργανώνει και κατακερματίζει τις διαδικασίες ομογενοποίησης του χώρου. Το ορίζει ως το τριπλό ενέργημα της ιδιοποίησης του τοπογραφικού συστήματος από τον πεζό, της χωρικής πραγμάτωσης του τόπου και της παραγωγής σχέσεων μεταξύ διαφοροποιημένων θέσεων (τη θεσμοθέτηση δηλαδή χωρικών σχέσεων υπό τη μορφή ενός 'συμβολαίου' υπό μορφή κινήσεων)⁶³. Αν αληθεύει πως μια χωρική τάξη οργανώνει ένα σύνολο δυνατοτήτων και απαγορεύσεων (μια πλατεία που επιτρέπεται να την περπατήσεις, σε αντίθεση με ένα περιφραγμένο πάρκο που σου απαγορεύεται η είσοδος), τότε ο περιπατητής, χαράσσοντας τις δικές του πορείες, πραγματώνει κάθε φορά μονάχα ένα υποσύνολο των δυνητικών διαδρομών. Ταυτόχρονα όμως, τις μετατοπίζει και επινοεί άλλες, χαράσσοντας διαφορετικές γραμμές πορείας ανάλογα με τις παρεκκλίσεις και τους αυτοσχεδιασμούς που απαιτεί η εκάστοτε συνθήκη: αναζητά και δημιουργεί συντομότερους ή παρακαμπτήριους δρόμους, επιλέγει ένα δρόμο έναντι άλλου αναλόγως με την προγενέστερη εμπειρία του, έλκεται ή απωθείται από διαφορετικά χωρικά στοιχεία, επιβραβεύει ή εγκαταλείπει διαδρομές που είχε θεσπίσει προγενέστερα. Υπ' αυτήν την έννοια, ο περιπατητής έχει τη δυνατότητα να μεταμορφώνει κάθε χωρικό σημαίνον σε κάτι άλλο⁶⁴, λες και κινούμενος στην πόλη έχει τη δυνατότητα να 'παίζει' με τα επιμέρους στοιχεία χωρικής τάξης που το δόθηκε, όσο αυστηρή ή πανοπτική κι αν είναι⁶⁵: εισάγει λαθραία μέσα της ένα πλήθος εντασιακών στοιχείων, απρόσμενων συναντήσεων και απροσδόκητων ευκαιριών που αλλοιώνουν ή και αμφισβητούν τις υποδεικνυόμενες χωρικές διευθετήσεις, καθώς και διαμορφώνει ένα νέο τετελεσμένο χρήσης και ερμηνείας τους.

Φαίνεται λες και η περιπλάνηση στην πόλη της παρέχει μια εκ νέου λείανση της ράβδωσης της: κατασκευάζει μια περισσότερο απτική παρά οπτική σχέση μαζί της, μια σχέση σωματική στην οποία το σύνολο των αισθήσεων λειτουργεί ταυτόχρονα για την πρόσληψη και ερμηνεία της αστικής εμπειρίας: μυρωδιές του νέφους και των αγορών, η ασίγηστη βοή του πλήθους και των αυτοκινήτων, η αίσθηση της καυτής ασφάλτου το καλοκαίρι, μια φαντασμαγορία των αισθήσεων που συγκροτούν αισθητηριακούς και ψυχονοητικούς χάρτες, αποκαθιστούν την αίσθηση της χρονικότητας και του φευγαλέου στην πρόσληψη της εμπειρίας.

Αν το περπάτημα στην πόλη είναι μια εμπειρία στέρησης τόπου⁶⁶, τότε μπορούμε να ισχυρουστούμε πως η πρακτική της περιπλάνησης αποτελεί ένα μέσο *δυνητικοποίησης του αστικού χώρου*⁶⁷. Ένα μέσο εξάρθρωσης της ομογενοποιημένης πόλης και εκ νέου συνάρθρωσης της, όχι

μνήμη έναν τρόπο ύπαρξης με τον κόσμο.", deCerteau, σελ. 254

62 G. Agamben, *Βεβηλώσεις*. Αθήνα: Άγρα, 2006, σελ. 33

63 M. De Certeau, *Επινοώντας την Καθημερινή πρακτική*, Αθήνα: Σμίλη, 2010, σελ. 255

64 Ο.π. σελ. 256

65 Ο.π. σελ. 260

66 Ο.π. σελ. 264

67 Για τη σχέση δυνητικοποίησης και στέρησης εδάφους, βλέπε: P. Levy, *Δυνητική Πραγματικότητα: Η Φιλοσοφία του Πολιτισμού και του Κυβερνοχώρου*, Αθήνα: Κριτική, 2001 [1995], σελ. 26-29

μέσω επιβολής μιας νέας χωρικής τάξης, αλλά μέσω των αναρίθμητων και απειροελάχιστων εκτοπίσεων και μετατοπίσεων που επαναλαμβάνονται διαφοροποιημένα και επαναπροσδιορίζουν την ίδια την αστική εμπειρία ως πεδίο δυνατοτήτων. Τυχαίες συναντήσεις, παραληρηματικοί διάλογοι, απροσδόκητες συναθροίσεις και οικειοποιήσεις του δημόσιου χώρου από τα πλήθη, όλα πλέκονται αξεδιάλητα και νοηματοδοτούνται εκ νέου μέσω της περιπλάνησης στην πόλη, συστήνοντας με αυτόν τον τρόπο όχι απλά την πρόσληψη μιας εμπειρίας, αλλά το ίδιο το συνεχές της ζωής στην πόλη.

Σε αυτό το πλαίσιο, το περιπλάνηση στην πόλη αποτελεί μια μέθοδο διάνοιξης χωρικο-χρονικών κατωφλιών στον αστικό ιστό, μεταιχμιακών ή ενδιάμεσων επικρατειών που επιτρέπουν το πέρασμα από το συνεχές της ζωής στο συνεχές της πόλης⁶⁸. Αν ο Benjamin ανακαλύπτει αυτά τα κατώφλια στους σιδηροδρομικούς σταθμούς του Παρισιού, σε αυτούς τους "ονειρικούς τόπους" που στεγάζουν την νεωτερική ζωή, ίσως η περιπλάνηση στις κρυφές παρυφές της αστικής έκτασης να συγκροτεί αυτά τα κατώφλια που στεγάζουν τις κρυμμένες δυνατότητες του σήμερα και κατασκευάζουν μια σύγχρονη μυθολογία της αστικής ζωής⁶⁹.

---

68 Σ. Σταυρίδης, **Από την Πόλη Οθόνη στην Πόλη Σκηνή**, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2002, σελ. 342

69 M. De Certeau, **Επινοώντας την Καθημερινή πρακτική**, Αθήνα: Σμίλη, 2010, σελ. 268-274

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΛΑΤΟΣ

Alternative Exarchia

Athina, Ελλάδα

4.88 ★ (8)

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ

Μετάφραση αυτής της σελίδας στα Ελληνικά

Διάρκεια 2 ώρες

Μέγεθος ομάδας Έως και 6 άτομα

Προσφέρεται στα Αγγλικά, Γαλλικά

Από €25/άτομο Δείτε ημερομηνίες

Τι θα κάνετε

Forget the clichés about Greece and let's immerse in an urban world, witness of the actual issues of the country and of an alternative way of living.

This is Exarchia, a unique area in downtown Athens where leftist and anarchist movements meet, resisting to self-manage itself and promoting inclusion. No, this is not a ghetto, but a social melting pot. The walk will lead you into the core of the area, to understand what it is today and the actual issues and threats, through omnipresent street art, quiet pedestrian streets, activist banners and busy recreational squares.

Want to discover other areas of Athens? Try Plaka and panoramic view of Athens (www.airbnb.com/experiences/780358) or Discover Piraeus (www.airbnb.com/experiences/837875) for an easy accessible escape to the seaside of Athens!

Ο οικοδεσπότης σας

Alternative Exarchia 4.88 ★ (8)

Από €25/άτομο

Δείτε ημερομηνίες

4. 'Alternative Exarchia' (04/03/2020)

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΣΗ

Cool hunting Tour in Athens and Picnic

Athina, Ελλάδα

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ

Cool hunting Tour in Athens and Picnic Νέα εμπειρία

🕒 Διάρκεια
3 ώρες

👥 Μέγεθος ομάδας
Έως και 6 άτομα

📷 Περιλαμβάνει
Μεταφορά,
Εξοπλισμός

💬 Προσφέρεται στα
Αγγλικά

Από €40/άτομο

[Δείτε ημερομηνίες](#)

Τι θα κάνετε

Spend 3 hours with your private local friend Chris.

For 3 hours i'll be your "link" to the most cool and secret Athens!!

FIRST PART (30minutes):Coffee at a very local and alternative place in Monastiraki.We meet in Monastiraki Square.We'll meet each other.We'll talk for anything about ourselves so that i can make the rest schedule depending on your taste, culture and experiences!Trust me,i know everything about Athens downtown and secret spots (food, drinks, coffee, museums, culture, transportation, sightseeing, nightlife, galleries).

SECOND PART (30minutes): After coffee we are going to explore one of the oldest Flea Markets in Europe. My vintage paradise!! will share my vintage passion with you. Great pieces from collectors of any kind(Furnitures,Books,Clothes Watches, Military goods).I'll show you some of the most unique and hidden shops and we will walk until Psirri area.Urban and alternative place where we locals go.(Graffitis,old houses, bistros, independent galleries),THIRD PART(1Hour):

Walk towards ATHENS MUNICIPAL FOOD MARKET. Explore the best hidden treasures!We buy something for lunch and head to the Hill of National Observatory. We sit for picnic and enjoy the day.Opposite of us we will have the Acropolis and the Parthenon.Relax and have the most magical time of the trip.During tour i'll take photos of u with my Sony camera. All the photos will be yours at the end!

Cool hunting Tour in Athens and Picnic Νέα εμπειρία

Από €40/άτομο

[Δείτε ημερομηνίες](#)

5. 'Cool hunting Tour in Athens and Picnic' (27/02/2020)

1.2.3. "Ελάτε μαζί μου σε μια μοναδική εμπειρία όπου μαζί θα ανακαλύψουμε τις ιστορίες της πόλης μέσω της τέχνης της οπτικής αφήγησης": Η φωτογράφιση ως τέλεση

Κυνηγοί και κυνηγημένοι: συλλέγοντας την καθημερινή εμπειρία

Όπως επισημαίνει η Sontag, όταν παρατηρείται έντονη φωτογραφική δραστηριότητα σε έναν χώρο αυτό μάλλον έχει να κάνει με την αναζήτηση μιας ασφαλούς εμπειρίας εκεί. Η φωτογράφιση ως τελεστική πρακτική συνδέεται άμεσα με την κατοχή ενός χώρου που οι άνθρωποι αισθάνονται ανασφαλείς⁷⁰. Εξ ου και η μοναδική σχέση της φωτογραφίας με τον τουρισμό:

"Η ίδια η δραστηριότητα της λήψης φωτογραφιών είναι κατευναστική και καταπραΰνει γενικώς συναισθήματα αποπροσανατολισμού τα οποία λογικά επιτείνονται εξαιτίας του ταξιδιού. Οι περισσότεροι τουρίστες αισθάνονται υποχρεωμένοι να τοποθετήσουν τη φωτογραφική μηχανή ανάμεσα στους εαυτούς τους και σε οτιδήποτε αξιόλογο συναντήσουν.[...] Αυτό μορφοποιεί την εμπειρία: σταματάς, τραβάς μια φωτογραφία και συνεχίζεις"⁷¹

Η πράξη της φωτογράφισης είναι μια *πράξη δημιουργίας απόστασης ασφαλείας*. Περιπατώντας και φωτογραφίζοντας τη ζωή στην πόλη συλλέγω την εμπειρία της από μακριά, λες και η ίδια η πράξη της φωτογράφισης αντικατέστησε την ενεργό συμμετοχή σε αυτή. Παθητική ενεργητικότητα της μη-παρεμβολής⁷²: υπάρχει κάτι το αρπακτικό στην πράξη της φωτογράφισης, ένα αδηφάγο αίσθημα του να παρατηρείς από απόσταση και να αφήνεις τα γεγονότα να εκδιπλώνονται μπροστά σου, *μια ηδονοβλεπτική ματιά ή ένας φετιχισμός της όρασης*.

Παρατηρώντας την πραγματικότητα άλλων ανθρώπων με περιέργεια και από απόσταση, ο φωτογράφος είναι μια "ένοπλη έκδοση του μοναχικού περιπατητή που κάνει αναγνώριση, στήνει ενέδρα, περιπολή την αστική κόλαση, ο ηδονοβλεψίας που κάνοντας βόλτες ανακαλύπτει την πόλη σαν ένα τοπίο από φιλήδονες ακρότητες"⁷³. Σαν ένα είδος αστικής ιχνηλασίας, η πράξη της φωτογράφισης είναι μια διαδικασία ανεύρεσης και συλλογής αποτυπωμάτων. Σαν ένα ιδιότυπο όπλο, η φωτογραφική σκόπευση δίνει στη ματιά τη δύναμη να στοχεύει, να συλλάβει και να φυλακίσει οτιδήποτε περνά αμέριμνο από μπροστά της⁷⁴. Με αυτόν τον τρόπο, η φωτογράφιση είναι μια πρακτική κατοχής, συλλαμβάνει και αποσπά από το συνεχές του χρόνου οτιδήποτε κρίνει άξιο φωτογράφισης, ενώ ταυτόχρονα συστήνει τα απαραίτητα μέτρα περιορισμού του: το φωτογραφικό κάδρο δεν είναι παρά η επικράτεια πάνω στην οποία χαράσσονται τα σύνορα που θα καταστήσουν το απέραντο, το κρυφό ή το άγνωστο ως πεπερασμένο, ορατό και γνωστό⁷⁵.

Συστήνεται με αυτόν τον τρόπο η διττή φύση της φωτογράφισης ως τελεστική πρακτική: από τη μία παραβιάζει, διεισδύει, καταπατά, παραμορφώνει, ενώ από την άλλη εξημερώνει μέσω της επανάληψης μοτίβων εμφάνισης του οτιδήποτε στοχεύει ο φωτογραφικός φακός. Ίσως μάλιστα να ήταν ακριβέστερο να πούμε πως αυτή είναι μία και μόνη κίνηση, *μια δράση που εξημερώνει*

70 S. Sontag, **Περί Φωτογραφίας**, Αθήνα: Εκδόσεις του περιοδικού ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ, 1993 [1973], σελ. 20

71 Ο.π. σελ. 21

72 Ο.π. σελ. 23

73 Ο.π. σελ. 62

74 Σ. Σταυρίδης, **Από την Πόλη Οθόνη στην Πόλη Σκηνή**, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2002, σελ. 37

75 Ο.π. σελ. 38

παραμορφώνοντας και κατασκευάζει μια κυριαρχία του υποκειμένου που τραβάει τη φωτογραφία σε σχέση με το φωτογραφιζόμενο θέμα⁷⁶. Αν η ετερότητα βρίσκεται πάντοτε στο επίκεντρο ενός τρόμου⁷⁷, τότε η φωτογραφική δραστηριότητα αποτελεί μια μορφή διαπραγμάτευσης μαζί της μέσω ανάδειξης της σε ένα πλαίσιο εντοπίσιμων, τυποποιήσιμων και ως εκ τούτου συλλέξιμων διαφορών. Αίφνης, η διάχυτη και άγνωστη φύση του καθημερινού συλλέγεται μέσω των διαδοχικών επανεδαφικοποιήσεων της πάνω στα πεπερασμένα όρια μια εικόνας.

Η φωτογράφιση ως πρακτική για να "είσαι με τους άλλους"

Η πράξη της φωτογράφισης συνιστά από μόνη της ένα συμβάν. Μια από τις πιο εμφανείς επιδράσεις της κάμερας είναι πως έχει την ικανότητα να προκαλεί αναταραχή σε ένα περιβάλλον μόνο και μόνο με το να βρίσκεται απλά εκεί. Ακόμη, η φωτογραφική κάμερα έχει τη δυνατότητα να έλκει συγκεκριμένα γεγονότα γύρω της σα μαγνήτης, ή ακόμη και να τα κάνει να συμβούν, ενώ ταυτόχρονα δύναται να κρατήσει άλλα σε απόσταση, να τα διασπάσει ή ακόμη και να τα εμποδίσει να εμφανιστούν⁷⁸. Ακόμη πιο ενδιαφέρον, είναι πως η κάμερα μπορεί να θέσει σε κίνηση τις επιδράσεις της χωρίς να τραβήξει ούτε μία φωτογραφία⁷⁹. Αρκεί η φυσική της παρουσία και μόνο ώστε να οδηγήσει στη διάσπαση της προγενέστερης ροής του κόσμου που την περιβάλλει, λες και η κατάληψη της συγκεκριμένης θέσης από αυτή είναι αρκετή για να πυροδοτήσει μια εντελώς νέα σύνδεση μεταξύ υποκειμένων και περιβάλλοντος.

Πράγματι, στη σύγχρονη εποχή όπου κάθε κινητό είναι και μια φωτογραφική μηχανή, η πράξη της φωτογράφισης αποκτά μια δυνητική αξία παραγωγής συμβάντων⁸⁰, τα οποία είναι άσχετα με τον αν τραβήχτηκε έστω και μία φωτογραφία. Εμφανίζεται με αυτόν τον τρόπο μια *αδυναμία ταύτισης μεταξύ φωτογραφικού και φωτογραφιζόμενου συμβάντος*, μιας και η απουσία φωτογραφικής κάμερας στο ορατό πεδίο των όποιων παρευρίσκονται σε ένα χώρο δεν εξαλείφει την πιθανότητα του να είναι εκεί⁸¹. Βλέμμα διαπεραστικό και αόρατο, διάχυτο και σκοτεινό: η φωτογραφική σκόπευση είναι εν δυνάμει παντού και ποτέ δεν ξέρεις αν βρίσκεσαι στο στόχαστρο της.

Η επίγνωση αυτής της δυνητικής αιχμαλώτισης από το φωτογραφικό σκόπευτρο μετασηματίζει τις κοινωνικές σχέσεις μεταξύ των υποκειμένων που βρίσκονται στο εν δυνάμει πεδίο βολής της⁸². Δύναμη μεταποιητική και διαφοροποιητική, η φωτογραφική δράση αναδιαμορφώνει την αστική συνθήκη ως το πεδίο προσκόμησης μιας εμπειρίας που ομοιάζει με σαφάρι: όταν όλα έχουν ήδη φωτογραφηθεί, έχεις σίγουρα ήδη συλληφθεί ως το θέμα ή το περιβάλλον μιας φωτογραφίας.

Σε αυτή τη συλλογιστική, η φωτογράφιση ως τέλεση παίρνει και τη μορφή μιας ιδιότυπης πρακτικής του να είσαι με τον άλλο, διαμορφώνει μια σχέση μεταξύ αυτού ή αυτής που φωτογραφίζει και του κόσμου που αποτελεί το εν δυνάμει πρωτογενές φωτογραφικό υλικό του. Φαίνεται λες και η φωτογράφιση στην τελεστική της έκφραση συμμετέχει σε ένα ευτύτερο πλέγμα σχέσεων, αλλά και αναταρράσει τις εσωτερικές του εντάσεις, παράγοντας νέες μορφές επικοινωνίας

76 Ο.π.

77 J. Baudrillard, **Η Διαφάνεια του Κακού: Δοκίμιο για τα Ακραία Φαινόμενα**, Αθήνα: Πλέθρον, 2019 [1990], σελ. 151

78 A. Azoulay, **Civil Imagination: A Political Ontology of Photography**, Λονδίνο: Εκδόσεις Verso, 2015 [2010], σελ. 21

79 Ο.π.

80 Ο.π. σελ. 23

81 Ο.π.

82 Ο.π.

μεταξύ υποκειμένων, συνενώνοντας και αποδεσμεύοντας ροές επιθυμίας, επιτρέποντας, εντείνοντας ή αποτρέποντας διαφορετικών ειδών δράσεις. Αν ο φωτογράφος είναι απλά ο συντελεστής για την απαθανάτιση ενός θέματος που θέλει να φωτογραφηθεί⁸³, ίσως η επιθυμία αυτή να μπορεί να παραχθεί μόνο μέσω ενός δικτύου όπου η δυναμικότητα της σύλληψης του από τη φωτογραφία προϋποθέτει και την ίδια του τη συνθήκη ύπαρξης.

---

83 J. Baudrillard, **Η Διαφάνεια του Κακού: Δοκίμιο για τα Ακραία Φαινόμενα**, Αθήνα: Πλέθρον, 2019 [1990], σελ.179

ΠΕΡΙΓΨΗ ΜΕ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΣΗ

Athens Instagram Photo Walk

Αθήνα, Ελλάδα

5.0 ★ (24)

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΜΑΘΗΜΑ

Athens Instagram Photo Walk 5.0★ (24)

Διάρκεια
3 ώρες

Μέγεθος ομάδας
Έως και 10 άτομα

Περιλαμβάνει
Φαγητό, Ποτά,
Εξοπλισμός

Προσφέρεται στα
Αγγλικά

Από €39/άτομο

Δείτε ημερομηνίες

Τι θα κάνετε

This tour will take you to the most Instagram-worthy sights around Athens downtown, where you'll snap photos and experience the urban vibe of Athens. You will immerse yourself in the ancient and modern Greek culture while exploring popular neighborhoods.

This activity is designed for those who want to take photos of the most iconic and picturesque sites of one of the oldest cities in Europe. On top of snapping some Instagram-worthy pictures, you'll see where the locals spend their daily routine and hear interesting stories about the local culture.

You will discover the most Instagrammable places in Athens and take some of the most impressive photos. You will have the opportunity to explore some of the best spots in the city while you exercise your artistic skills by taking spectacular photos and sharing them on Instagram. At the same time, you will learn about the history of the city and feel like an Athenian as you mingle with the locals. You'll have many opportunities to take lots of pictures so don't forget your camera!

There is an extra option of using an instant camera or having your mobile photos printed instantly and keep them as a souvenir from your trip.

Athens Instagram Photo Walk 5.0★ (24)

Από €39/άτομο

Δείτε ημερομηνίες

6. 'Athens Instagram Photo Walk' (03/03/2020)

1.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ Α΄ ΜΕΡΟΥΣ:

Ιχνηλατώντας την καθημερινή εμπειρία: Το αστικό σαφάρι

Περιηγείσαι στους δρόμους του κέντρου τη Αθήνας σε γκρουπ, σκοπεύεις με το κινητό ή τη φωτογραφική σου, ο φακός εκπυρσοκροτεί. Κοιτάς τί αιχμαλώτισες στην οθόνη, φαίνεται άκακο, σχεδόν ήδη νοσταλγικό. Το γκρουπ προχωράει και περνάτε από μέρος σε μέρος, κάθε γειτονιά διαφορετική και δαιδαλώδης, θα χανώσουν στα στενά αλλά είναι μαζί σου ο οδηγός που σε κατευθύνει επιδέξια ανάμεσα τους, είναι από αυτά τα μέρη και τα ξέρει σαν το πίσω μέρος του χεριού του, αυτός, ο μέγας ιχνηλάτης, νιώθεις ασφάλεια, ξανατοποθετείς το φακό στο μάτι σου.

Στην ενότητα αυτή προσπαθήσαμε να προσεγγίσουμε τις Εμπειρίες του AirBnB ως διαδικασία εντασιακής περικλείσης του αστικού καθημερινού της Αθήνας. Για να το πετύχουμε αυτό, βασιστήκαμε στις πρακτικές του περπατήματος στην πόλη και της φωτογράφισης ως τελεστική διαδικασία, τις οποίες επιλέξαμε ως τα κύρια στοιχεία των Εμπειριών. Σκοπός μας ήταν να εντοπίσουμε αρχικά πώς αυτές η δραστηριότητες συνδέονται με την πρόσληψη της εμπειρίας του καθημερινού, ενώ έπειτα να αναδείξουμε και τις ίδιες ως εντασιακά πεδία. Τέλος, να προσπαθήσουμε να ερμηνεύσουμε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τις κάθε δραστηριότητας και τη σχέση τους με την παραγωγή συμβάντων εντός του αστικού χώρου.

Οι Εμπειρίες του AirBnB παίζουν το ταυτόχρονα δυνητικοποίησης αλλά και αιχμαλώτισης της αστικής εμπειρίας. Από τη μία, περπατώντας στην πόλη καταλύουν τη φαντασιακή της ενότητα και συστήνουν μια περισσότερο απτική παρά οπτική σχέση μαζί της, ενώ ταυτόχρονα αμφισβητεί την επιβεβλημένη χωρική τάξη διανοίγοντας χωρικο-χρονικά κατώφλια στον αστικό ιστό. Από την άλλη, η περιήγηση πραγματοποιείται εντός μιας «ελεγχόμενης περιπλάνησης», η οποία επαναλαμβάνεται κάθε φορά αυτούσια ή σχεδόν αυτούσια, ενώ ταυτόχρονα πλασάρεται ως μοναδική. Από τη μία, φωτογραφίζοντας ενώ περιηγείσαι προκαλείς την έλκυση ή απώθηση συμβάντων, την παραγωγή τυχαίων ή άτυπων συναντήσεων ή ακόμη και απρόσμενων εντάσεων. Από την άλλη, αιχμαλωτίζεις τη διάχυτη φύση του καθημερινού στο φωτογραφικό κάδρο μέσω της αναγωγής του σε εικόνα του εαυτού του, ενώ ταυτόχρονα συγκροτεί μια σχέση κυριαρχίας ως προς το φωτογραφιζόμενο θέμα μέσω διαμόρφωσης μιας ηδονοβλεπτικής ματιάς. Ως διαδικασία εντασιακής περικλείσης, οι Εμπειρίες καταφέρνουν από τη μία να πυροδοτήσουν γραμμές φυγής και απεδαφικοποίησης εντός του πλέγματος των τελέσεων που συγκροτούν το καθημερινό, ενώ από την άλλη τις φράζουν βίαια και τις μορφοποιούν κατάλληλα ώστε να καταστούν οικειοποιησιμες και επεξεργάσιμες από τη βιομηχανία του μαζικού τουρισμού.

Με αυτόν τον τρόπο η εμπειρία του καθημερινού μετατρέπεται στην εμπειρία ενός ιδιόμορφου αστικού σαφάρι: κυκλοφορείς μέσα σε έναν κόσμο άγνωστο, ακόμη και επικίνδυνο, αλλά έναν κόσμο ελεγχόμενο, έναν κόσμο σκιά του εαυτού του. Το καθημερινό ως πεδίο πραγμάτωσης της άυλης παραγωγής, ως εντασιακό πεδίο δυνατοτήτων, μεταφράζεται σε ένα πεδίο δυνητικού σφετερισμού από την αγορά. Πλοηγούμενος στην αστική επικράτεια, ο αστικός τουρίστας βιώνει μια σχεδόν ιχνηλατική εμπειρία: αναζητεί επίμονα τα μυστικά της πόλης, αυτά που την κάνουν τόσο «αυθεντική» και ξεχωριστεί από όλες τις άλλες, ενώ ταυτόχρονα κρατά τον εαυτό σου εγρήγορη. Συλλέξιμη σαν ένα μωσαϊκό σε καρτ ποστάλ, η εμπειρία του καθημερινού βιωμένη μέσα από τις Εμπειρίες είναι μια εμπειρία ελεγχόμενης γνωριμίας, μια διαδικασία εξημέρωσης. Αν το καθημερινό συνιστά το Έξω της καπιταλιστικής παραγωγής, τον αμοιβαίο αποκλεισμό και απαραίτητη προϋπόθεση της, οι Εμπειρίες προσφέρουν μια πολιτισμική επανερμηνεία του

καθημερινού, εύκολα προσπελάσιμη και ακίνδυνη, σύμφωνη με τα πρότυπα της κείμενης πολιτισμικής παραγωγής. Οι κώδικες, οι τρόποι κατοίκησης, οι γιορτές, οι συναντήσεις, οι συνήθειες και οι τρόποι επικοινωνίας μετατρέπονται σε αντικείμενα περίφραξης.

Ακόμη πιο σημαντικό ίσως, είναι πως πλέον μιλάμε για κατανάλωση *εμπειρίας*. Ακόμη και αν οι φωτογραφία παίζει σημαντικό ρόλο, είναι η σωματική διάσταση των Εμπειριών που επαναπροσδιορίζει τη σχέση του τουρίστα με την πόλη και επιτρέπει τη μετακύληση από την οπτική στην απτική διάσταση. Αν και διατηρεί ακόμη μια μορφή εξωτερικότητας ως προς αυτήν, ο αστικός τουρίστας *βιώνει κάτι* καθώς κινητοποιεί το σύνολο των αισθήσεων του για την πρόσληψη της εμπειρίας. Έσχατο σημείο διείσδυσης της αγοράς: από την κατανάλωση εικόνων του καθημερινού περνάμε στην κατανάλωση του ως ενσώματο βίωμα. Φαίνεται ότι αυτό που είναι προς πώληση είναι κάτι περισσότερο από ένα πράγμα: είναι ένας τρόπος ύπαρξης με τον κόσμο.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΓΙΑ ΜΥΟΜΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΜΥΣΤΕΣ

- 2.1 Δεν είναι όλα παραγωγή: Γίνεσθαι

Το ζήτημα της επιθυμίας στους Deleuze-Guattari

Οι Deleuze-Guattari στο έργο τους *Καπιταλισμός και Σχιζοφρένεια: Ο Αντι-Οιδίπους* προχωρούν στην παρασκευή μιας οντολογίας της επιθυμίας, χαρακτηρίζοντας τη ως υπερβατολογική και υλιστική του ασυνείδητου ως αναπαράσταση της επιθυμίας, υπέρ του *ασυνείδητου ως εμμενούς επιθυμητικής παραγωγής*:

“ Το ασυνείδητο δε θέτει κανένα πρόβλημα νοήματος, αλλά μόνο προβλήματα χρήσεως. Το ερώτημα της επιθυμίας δεν είναι «τι θέλει να πει αυτό;» αλλά πώς λειτουργεί αυτό. Πώς λειτουργούν οι επιθυμητικές μηχανές, οι δικές σου, οι δικές μου, με ποιες ατέλειες, συστατικές της ίδιας της χρήσης τους, πώς περνούν από το ένα στο άλλο, πώς αγκιστρώνονται στο χωρίς όργανα σώμα, πώς αντιπαραθέτουν το καθεστώς λειτουργίας τους σε αυτό των κοινωνικών μηχανών; [...] Αυτό δεν εκπροσωπεί τίποτε αλλά παράγει, αυτό δε θέλει να πει τίποτε αλλά λειτουργεί. Και τότε, μέσα ακριβώς στη γενική κατάρρευση του «τί θέλει να πει αυτό;» ξεπροβάλλει η επιθυμία”⁸⁴

Η παραγωγή των επιθυμητικών είναι παραγωγή της libido καθώς αυτή κωδικώνεται και καταγράφεται από τα διάφορα αισθητήρια όργανα σε μνημονικά σημεία-ίχνη πάνω στο σώμα, με την απόλαυση να είναι το παραγόμενο προϊόν αυτής της διαδικασίας. Ο όρος μηχανή αναφέρεται σε μια τροπικότητα παραγωγικής σύνδεσης μεταξύ αισθητήριων οργάνων και μερικών αντικειμένων που πραγματοποιείται μέσω συνδετικής σύνθεσης στο ασυνείδητο. Η μορφή ή το είδος της μηχανής αναφέρεται στο συγκεκριμένο τρόπο με τον οποίο τα κομμάτια-μέρη της επιλέγονται και συναρμολογούνται τόσο μεταξύ τους, όσο και με άλλες μηχανές:

“[...] Υπάρχει πάντα μια μηχανή που παράγει μια ροή και μια άλλη που συνδέεται μαζί της, επιτελώντας μια τομή, μιαν ανάληψη από τη ροή (μαστός-στόμα). Και καθώς η πρώτη μηχανή είναι συνδεδεμένη με μιαν άλλη, προς την οποία συμπεριφέρεται ως τομή ή ανάληψη, η δυαδική σειρά είναι γραμμική προς όλες τις κατευθύνσεις. Η επιθυμία εκτελεί ασταμάτητα τη σύζευξη συνεχών ροών και μερικών αντικειμένων, ουσιαστικά αποσπασματικών και κατακερματισμένων. Η επιθυμία προκαλεί τη ροή, ρέει και κόβει [...]”⁸⁵

Υπάρχουν διαφορετικών μορφών μηχανές: υλικές μηχανές, άυλες μηχανές, τεχνητές και φανταστικές μηχανές, επιθυμητικές μηχανές και αφηρημένες μηχανές, μηχανές μηχανών μέσα σε άλλες μηχανές που φωλιάζουν σα φράκταλ⁸⁶. Επικοινωνώντας μεταξύ τους, ανατροφοδοτούν η μία την άλλη καθώς συνδυάζονται αναδρομικά, εισάγοντας η μία στην άλλη ετερογενή στοιχεία. Λέγοντας το διαφορετικά, οι μηχανές είναι πολλαπλότητες.

Παρόλα αυτά, το κάθε κοινωνικό μόρφωμα επιδιώκει να μορφοποιήσει εκ νέου τους τρόπους και τις δυνατότητες των επιμέρους μικρο-μηχανών εντάσσοντας τις σε μεγάλες γραμμομοριακές

84 G. Deleuze, F. Guattari, *Καπιταλισμός και Σχιζοφρένεια: Ο Αντι- Οιδίπους*, Αθήνα: Πλέθρον, 2016 [1972], σελ. 129

85 Ο.π. σελ. 15

86 W. Bogard, *Deleuze and Machines: A Politics of Technology?*, στο *Deleuze Connections: Deleuze and New Technologies*, Edimburgh University Press, 2009, σελ. 16

μηχανές που λειτουργούν υπό το καθεστώς του *νόμου των μεγάλων αριθμών*,⁸⁷ να οργανώσει τις ροές επιθυμίας υπό συγκεκριμένα καθεστώτα επικοινωνίας και ανάληψης τους από συγκεκριμένες τομές. Αν η επιθυμία είναι μηχανοποιημένη, το ζήτημα που τίθεται είναι της επένδυσης της σε καθορισμένες, κοινωνικο-ιστορικά προσδιορίσιμες κοινωνικές μηχανές και τις αντίστοιχες συναρμογές τους, να επιχειρηθεί δηλαδή μια ταύτιση της επιθυμητικής παραγωγής με την εκάστοτε κοινωνική παραγωγή.

“Και όταν λέμε καθορισμένες συνθήκες, εννοούμε εκείνες τις στατιστικές μορφές υπό τις οποίες συμμετέχουν ως σταθερές μορφές, συνενώνουν, δομούν και ενεργούν χρησιμοποιώντας μεγάλα βαριά σύνολα· οι επιλεκτικές πιέσεις που συνομαδώνουν τα εξαρτήματα, συγκρατούν ορισμένα από αυτά, αποκλείουν άλλα, οργανώνοντας τα πλήθη. Είναι λοιπόν οι ίδιες μηχανές, αλλά καθόλου το ίδιο καθεστώς, οι ίδιες σχέσεις μεγέθους, οι ίδιες συνθετικές χρήσεις”⁸⁸

Αν έγινε λόγος στην προηγούμενη ενότητα για τη συσχέτιση εκτακτικού και εντασιακού πόλου, συνέβη γιατί ανταποκρίνεται ακριβώς σε αυτή τη διαδικασία. Η επιθυμητική παραγωγή είναι τυφλή: επιθυμεί τα πάντα και τίποτα, παράγει ασταμάτητα λιβιδινικές επενδύσεις επί του πραγματικού, ασχέτως νοήματος ή σκοπού, επενδύεται στα μερικά αντικείμενα τα οποία μετά καταστρέφει, δε γνωρίζει ιεραρχίες ή συστήματα, μόνο εξαπόλυση ροών συνθετικής ενέργειας, καθαρή ένταση. Όποτε συζητάμε για εντασιακά μεγέθη είναι πάντοτε συναρμογές της επιθυμίας. Η ταύτιση κοινωνικής και επιθυμητικής παραγωγής είναι το σχέδιο περιορισμού της: θα πας από εδώ και όχι από εκεί. Είναι η μετάφραση της επιθυμίας σε συλλογικό φαντασιακό, η θανάτωση και αναστήλωση της υπό το νόμο του σημαίνοντος και της υποκειμενικότητας, το νόμο της έλλειψης και της απώθησης: από το επιθυμώ ως κίνηση μεταξύ ροών-τομών περνάμε στο πρέπει-να-επιθυμώ εκείνο ή το άλλο βάσει ταξινομοποιητικής διάκρισης. Υπ’ αυτήν την έννοια, η κωδικοποίηση της επιθυμίας υπό τους όρους της κοινωνικής παραγωγής (αλλά και του φόβου, του άγχους, των αποκωδικοποιημένων ροών) είναι το μέγιστο έργο κάθε κοινωνικής μηχανής.

Ο καπιταλισμός είναι η μόνη κοινωνική μηχανή που έχει κατασκευαστεί από αποκωδικοποιημένες ροές, υποκαθιστώντας τους εσωτερικούς κώδικες με μια αξιωματική των αφηρημένων ποσοτήτων υπό μορφή χρήματος⁸⁹. Απελευθερώνει τις ροές επιθυμίας, αλλά υπό τις κοινωνικές συνθήκες που καθορίζουν το κινητό του όριο: ο καπιταλισμός σου δίνει τη δυνατότητα να κάνεις ή να γίνεις τα πάντα, να φτιάξεις τις πιο τρελές ή παρανοϊκές επιθυμητικές συναρμογές, αρκεί η συναρμογή αυτή να μεταφράζεται εντός του πλήρους σώματος του Κεφαλαίου. Το σύστημα ως εκτατική δύναμη γεννιέται από τις εντασιακές συνθήκες που το κάνουν δυνατό, αλλά επιδρά επάνω τους, τις ακυρώνει, τις καταστέλει και τους δεν τους επιτρέπει τίποτα παραπάνω πέρα από την έκφραση τους ως εικόνες του εαυτού τους⁹⁰. Αποδέσμευση των επιθυμητικών ροών και επικωδικοποίηση τους εντός της καπιταλιστικής αγοράς, διαρκής ανανέωση της επιθυμίας μέσω σύνδεσης της με νέες μηχανές (τεχνολογικές, τεχνικές, επικοινωνιακές, τελετουργικές) και μετέπειτα απορρόφηση του συναρμολογήματος εντός της καπιταλιστικής αξιωματικής: η ίδια η επιθυμία λειτουργεί ταυτόχρονα ως κινητήρια δύναμη και μετατοπισμένο όριο του καπιταλισμού

87 G. Deleuze, F. Guattari, **Καπιταλισμός και Σχιζοφρένεια: Ο Αντι-Οιδίπους**, Αθήνα: Πλέθρον, 2016 [1972], σελ. 330

88 Ο.π.

89 Ο.π. σελ. 161

90 Ο.π. σελ. 307

Γίνεσθαι ως η κίνηση της επιθυμίας

Υπάρχει όμως και κάτι διαφορετικό, ένας άλλος τρόπος συσχέτισης πέρα από την αλληλοδιαπλοκή έντασιακών και εκτατικών διαδικασιών, μια διαφορετική συμμαχία. Στο *Χίλια Πλατώματα* οι Deleuze-Guattari κατασκευάζουν μια νέα έννοια καθαρά εντασιακής συσχέτισης που δεν εμπίπτει στο μοντέλο της παραγωγής: το γίνεσθαι. Αν οι σειραϊκές ομοιότητες είναι φαντασιακές και οι δομικές συσχετίσεις είναι συμβολικές, τα γίνεσθαι είναι πραγματικά. Όπως παρατηρεί ο Viveiro de Castro:

“Ούτε μεταφορά, ούτε και μεταμόρφωση, το γίνεσθαι είναι η κίνηση που απεδαικτοποιεί τους δύο όρους της σχέσης που δημιουργεί, εξαγοντας τους από τις σχέσεις οι οποίες τους καθόριζαν για να τους συνδέσει μέσω μιας μερικής σύνδεσης. [...] να γίνω μέρος ενός γίνεσθαι-ιαγουάρος δεν είναι το ίδιο με το να γίνω ιαγουάρος. Ο τοτεμικός ιαγουάρος, όπου κάποιος μεταμορφώνεται μέσω θυσίας, είναι φαντασιακός, αλλά η μεταμόρφωση ως τέτοια είναι πραγματική. Είναι το γίνεσθαι το ίδιο που είναι αιλουροειδές”⁹¹.

Παραγωγή και γίνεσθαι είναι δύο διαφορετικές και ξεχωριστές κινήσεις. Βέβαια, και οι δύο είναι εντασιακές και προ-αναπαραστατικές⁹² και, κατά μία έννοια μοιάζουν σαν την ίδια κίνηση: το γίνεσθαι είναι η κίνηση της επιθυμίας, η επιθυμία είναι η παραγωγή του πραγματικού, γίνεσθαι και πολλαπλότητα είναι το ίδιο πράγμα, το γίνεσθαι είναι ένα ριζώμα (θα γίνει εκτενής αναφορά στην έννοια του ριζώματος σε επόμενη ενότητα) και το ριζώμα είναι η μια διαδικασία ασυνείδητης παραγωγής. Όμως κατά μία άλλη έννοια δεν είναι η ίδια κίνηση, ή έστω δεν είναι η ίδια και προς τις δύο κατευθύνσεις. Η παραγωγή είναι η διαδικασία που πραγματώνει την ταυτότητα του ανθρώπου και φύσης και εκφράζει τη φύση ως το αποτέλεσμα της παραγωγής⁹³, ενώ το γίνεσθαι είναι, αντιθέτως, η αντι-φυσική κίνηση της σύλληψης, συμβίωσης και εγκάρσιας επικοινωνίας μεταξύ ετεροτήτων⁹⁴. Ίσως, αυτό που πρέπει να πούμε είναι πως το γίνεσθαι είναι ο ανεστραμμένος καθρέφτης της παραγωγής: η αντιστροφή της ταυτότητας μέσω μιας συμμαχίας με τον εχθρό⁹⁵.

Ακόμη, το γίνεσθαι δεν είναι μια εξέλιξη, ή, έστω, δεν είναι μια εξέλιξη μέσω γενεαλογίας ή συγγένειας. Δεν είναι επίσης μίμηση ή ταύτιση με κάτι ή κάποιον. Δεν είναι ακόμη ρυθμίζω μορφικές σχέσεις. Είναι η σύναψη μιας πραγματικής συμμαχίας με ετερογενή στοιχεία, σημαίνει πως βάσει των μορφών που έχουμε, του υποκειμένου που είμαστε, των οργάνων που κατέχουμε ή των λειτουργιών που πληρούμε, κατασκευάζουμε μια *ζώνη εγγύτητας ή συμπαρουσίας* μεταξύ των δρόντων μελών⁹⁶. Σημαίνει συστήνουμε από κοινού κάτι καινούριο, κάτι που δε μπορεί να αναλυθεί βάσει των στοιχείων που το συναποτελούσαν ενώ ταυτόχρονα δεν είναι και το αυτό ένα συγκεκριμένα πράγμα. Το γίνεσθαι είναι η κίνηση της επιθυμίας, όχι γιατί κατασκευάζει απλά νέες επιθυμητικές συναρμογές, αλλά γιατί ξεφεύγει από τη συσχέτιση εντασιακού και εκτατικού πόλου, τους διατρέχει από άκρη σ' άκρη και βρίσκεται σε κάθε τους σημείο ταυτόχρονα. Είναι η κίνηση της επιθυμίας γιατί τη συλλαμβάνει ως δύναμη που ξεπερνά το ανθρώπινο, ως δύναμη που διαπερνά

91 Viveiro de Castro, σελ. 160

92 Ο.π. σελ. 161

93 “[...] δεν υπάρχει ούτε διάκριση άνθρωπος-φύση: η ανθρώπινη ουσία της φύσης και η φυσική ουσία του ανθρώπου ταυτίζονται μέσα στη φύση ως παραγωγή ή βιομηχανία, ταυτίζονται δηλαδή και μέσα στη ζωή του ανθρώπου ως μέλος του ανθρώπινου γένους.”, Αντι-Οιδίπους, σελ. 16

94 G. Deleuze, F. Guattari, **Καπιταλισμός και Σχιζοφρένεια 2: Τα Χίλια Πλατώματα**, Αθήνα: Πλέθρον, 2017, σελ. 298

95 Viveiro de Castro, σελ. 162

96 G. Deleuze, F. Guattari, **Καπιταλισμός και Σχιζοφρένεια 2: Τα Χίλια Πλατώματα**, Αθήνα: Πλέθρον, 2017, σελ. 335

το σύμπαν, τα ζώα, τα φυτά, τους πληθυσμούς, τα μόρια, τα οποιαδήποτε τρελά σωματίδια. Τελικά, γιατί διαμορφώνει έναν τρόπο θεώρησης του ίδιου του κόσμου ως πολλαπλότητα. Στο κεφάλαιο αυτό θα προσπαθήσουμε μια διαφορετική προσέγγιση των Εμπειριών του AirBnB. Θα επιχειρήσουμε να τις ανασυστήσουμε ως μια μορφή αστικής τελετουργίας, ως μια συγκεκριμένη μορφή τέλεσης η οποία έχει ένα πράγμα ως στόχο της: την πυροδότηση μιας δυναμικής μεταμόρφωσης του τουρίστα σε ντόπιο, ή, ορθότερα, τη δυνατότητα του τουρίστα να δει τον κόσμο μέσα από τα μάτια του ντόπιου. Θα υποστηρίξουμε πως αυτή η συνθήκη συγκροτεί ένα νέο μοντέλο επένδυσης και κίνησης των ροών της επιθυμίας, ένα διαφορετικό εντασιακό πεδίο από το αντίστοιχο του καθημερινού. Ταυτόχρονα, αποτελεί και μια διαφορετική μεθοδολογία προσοικείωσης του, έναν άλλο μηχανισμό σύμφωνα με τον οποίο πραγματοποιείται η απελευθέρωση και επικείμενη κωδικοποίηση της επιθυμίας στην καπιταλιστική παραγωγή. Τελικά, όχι πλέον εξημέρωση, αλλά υφαρπαγή της ίδιας της αγριότητας της αινιγματικής αυτής φιγούρας που είναι ο κάτοικος της Αθήνας.

-2.2 *Living la vida loca*(I): κατασκευάζοντας μια επιθυμία μεταμόρφωσης

2.2.1. “Δείτε την πόλη μέσα από τα μάτια ενός πραγματικού Αθηναίου”: Προοπτικισμός

Το ταξίδι ως διαβατήρια τελετή

Ο Nelson Graburn στο άρθρο του *Τουρισμός: το Ιερό Ταξίδι*⁹⁷ τοποθετεί τις δραστηριότητες του τουρίστα –ή απλώς του ταξιδιώτη- στο ευρύτερο πλαίσιο των ανθρωπολογικών θεωριών για τις διαβατήριες τελετουργίες. Σε αυτό το πλαίσιο θεώρησης, το ταξίδι σηματοδοτεί μια παρέκβαση από τη ρουτίνα της καθημερινότητας, ένα είδος διαχωρισμού της χωρικο-χρονικής εμπειρίας του τουρισμού από αυτήν της συνηθισμένης εργασιακής ζωής. Η διάκριση αυτή παρουσιάζεται από το συγγραφέα ως η αντίστοιχη της διάκρισης ανάμεσα στις ιερές πλευρές των θρησκευτικών γιορτών και στις κοσμικές πλευρές της καθημερινής ζωής, ως ο διαχωρισμός δύο διακριτών σφαιρών της ζωής, όπου η καθεμιά τους συμπεριλαμβάνει έναν αστερισμό συμβολικών ή συμβολοποιημένων πρακτικών.

Οι διαβατήριες τελετουργίες χωρίζονται σε τρία διακριτά στάδια: χωρισμός, διάβαση και ενσωμάτωση. Σε αντιστοιχία, κάθε στάδιο συνοδεύεται από τις δικές του ιδιαίτερες τελετές: εντοπίζουμε με αυτόν τον τρόπο “έθιμα χωρισμού”, “έθιμα περιθωρίου ή έθιμα κατωφλιού” και “έθιμα ενσωμάτωσης”⁹⁸. Στο πρώτο στάδιο όσοι πρόκειται να εκτελέσουν τη διάβαση προετοιμάζουν την αναχώρησή τους γι’ αυτό που θα γίνουν και, ως συνέπεια, πρέπει να αποδεσμευτούν από αυτό που είναι. Παρατηρούμε πως, πριν ξεκινήσουν το ταξίδι τους, οι τουρίστες προβαίνουν σε μια σειρά προετοιμασιών: αγοράζουν ειδικά ρούχα, επιλέγουν μια σειρά προϊόντων για την προστασία τους, κουρεύονται ή περιποιούνται διαφορετικά τον εαυτό τους.

Στο δεύτερο στάδιο, πρέπει να χάσουν οτιδήποτε τους χαρακτηρίζει, να μετασχηματιστούν σε κάτι που μοιάζει με “κοινωνική πρώτη ύλη, ένα άμορφο πρωτογενές υλικό από το οποίο θα ξαναπλαστούν σε νέα μορφή”⁹⁹. Κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στον ξένο τόπο, παρατηρούμε πως οι τουρίστες επιδίδονται σε δραστηριότητες που τους διαφοροποιούν από τους εαυτούς τους στην πατρίδα τους: δοκιμάζουν νέο φαγητό, αγοράζουν δώρα για κοντινούς τους ανθρώπους και σουβενίρ για τους ίδιους, καταναλώνουν προϊόντα με διαφορετικό τρόπο και ένταση, ή δοκιμάζουν ακόμη και έντονες σωματικές δραστηριότητες όπως να κοιμούνται σε δύσκολες συνθήκες (camping, couch surfing ή ακόμη και στο δημόσιο χώρο), πεζοπορίες ή extreme sports.

Στο τελικό στάδιο, αυτό της ενσωμάτωσης, τα άτομα επιστρέφουν στον τόπο τους με μια νέα ταυτότητα, μια ταυτότητα που περιγράφει “μια διαφορετική από την παλιά τους κοινωνική συνθήκη ύπαρξης”¹⁰⁰. Το άτομο έχει αποχωριστεί τον τόπο και την κοινωνική του υπόσταση, έχει επισκεφτεί έναν νέο κόσμο και έχει βιώσει έναν νέο τρόπο ύπαρξης και επιστρέφει αλλαγμένο για πάντα. Όπως παρατηρεί και ο Graburn:

97 N. Graburn, *Tourism: The Sacred Journey*, **Hosts and Guests**, Εκδόσεις: University of Pennsylvania Press, 1989, σελ. 21-36

98 Σ. Σταυρίδης, **Από την Πόλη Οθόνη στην Πόλη Σκηνή**, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2002, σελ. 298

99 Ο.π. σελ. 299

100 Ο.π.

“Για τους δυτικούς που προσδίδουν αξία στον ατομικισμό, την αυτάρκεια και την εργασιακή ηθική, ο τουρισμός αποτελεί το καλύτερο είδος ζωής, γιατί είναι ιερός με την έννοια ότι είναι συναρπαστικός, ανανεωτικός και εγγενώς αυτοεκπληρούμενος”¹⁰¹.

Ο τουρίστας ως υποκείμενο σε κατάσταση υπέρθεσης (οιονεί μεθοριακό)

Ο Turner δανείζεται από τον van Gennepp τον όρο οριακότητα για να περιγράψει την εμπειρία της μετάβασης κατά το δεύτερο στάδιο των διαβατήριων τελετουργιών. Περιγράφει τους ανθρώπους σε αυτήν την κατάσταση ως “οριακές οντότητες [που] δεν είναι ούτε εδώ, ούτε εκεί. Είναι κάπου μεταξύ των θέσεων που αποδίδονται [στις οντότητες αυτές] και τις ενδύουν, κατά νόμο, κατά συνήθεια, κατά σύμβαση ή κατά τελετουργική απόδοση”¹⁰²

Θα μπορούσε άραγε αυτή η προσέγγιση να χρησιμοποιηθεί για να περιγράψει την εμπειρία του τουρίστα ως *οιονεί μεθοριακό υποκείμενο*; Μπορούμε άραγε να υποστηρίξουμε πως παγιδευμένοι ανάμεσα σε ένα μετά και ένα πριν, ανάμεσα σε μια θέση αναγνωρισμένη από την οποία παρετήθησαν και σε μία θέση που επιθυμούν, οι θιασωτές του αστικού τουρισμού βιώνουν τη δυνατότητα ενός μετεωρισμού της ταυτότητας τους;

Σημαντικός σε αυτό το σημείο είναι ο παραλληλισμός του Turner της τελετουργικής δράσης κοινωνιών μικρής κλίμακας με τις περιόδους παιγνιώδους συμπεριφοράς των ανθρώπων σε μεγαλύτερες και πολυπλοκότερες κοινωνίες, χαρακτηρίζοντας τις ως οιονεί μεθοριακές¹⁰³. Αν το παιχνίδι αποτελεί μια πρακτική η οποία έχει τη δυνατότητα να αντιπαρέρχεται το μύθο διατηρώντας τις τελετουργίες του¹⁰⁴, τότε ίσως η εμπειρία του ταξιδιού να μπορεί να συμπυκνώσει αυτή ακριβώς την αίσθηση παιγνιώδους συμπεριφοράς: εκτός του συνηθισμένου κοινωνικού τους περιβάλλοντος και απαγκιστρωμένοι από τους συνηθισμένους κανόνες συμπεριφοράς τους, μπορούν να βιώσουν μια πρωτόγνωρη αίσθηση απόδρασης ή ακόμη και ελευθερίας. Η συνθήκη των διακοπών του επιτρέπει να ‘παίξει’ με την ταυτότητα του, να προκαλέσει μια υβριδική της αναίρεση μέσω ελεγχόμενων αυτοσχεδιασμών.

Ούτε ντόπιος ούτε ακριβώς εξωτερικός παρατηρητής, ο τουρίστας-ιχνηλάτης της αστικής εμπειρίας φαίνεται να βρίσκεται σε μια ενδιάμεση κατάσταση. Όπως προτείνει και ο Maitland, οι αναζήτηση των σύγχρονων τουριστών για καθημερινή ζωή, τοπική κουλτούρα και δημιουργικές εμπειρίες έχει ως αποτέλεσμα την παραγωγή μιας νέας κοινωνικής γεωγραφίας, όπου ο τουρίστας δεν υπερτίθεται της αστικής επικράτειας, αλλά, αντιθέτως, αφομοιώνεται από τις δυναμικές του αστικού πεδίου¹⁰⁵. Υπό αυτήν την οπτική, ο τουρίστας διαρρηγνύει την απόσταση από την χωρικο-κοινωνική συνθήκη της πόλης που επισκέπτεται και μεταμορφώνεται σε κάτοικο της πόλης, σε έναν “κάτοικο σε διακοπές”¹⁰⁶.

101 N. Graburn, *Tourism: The Sacred Journey, Hosts and Guests*, Εκδόσεις: University of Pennsylvania Press, 1989, σελ. 23

102 V. Turner, *The Ritual Process*, Ithaca: Cornell University Press, 1977, σελ 95

103 Ο.π.

104 G. Agamben, *Βεβηλώσεις*. Αθήνα: Άγρα, 2006, σελ. 125-127

105 R. Maitland (2010), ‘Everyday life as a creative experience in cities’, *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 4(3), σελ. 176-185

106 G. Ashworth and S. J. Page, Urban tourism research: Recent progress and current paradoxes, στο *Tourism Management*, 32(1), 2011, σελ. 7

Αν πράγματι η εμπειρία του ταξιδιού του σύγχρονου τουρίστα μπορεί να χαρακτηριστεί ως μεθοριακή συνθήκη, αυτό συμβαίνει γιατί στα πλαίσια της πραγματώνεται μια ελεγχόμενη "μεταμόρφωση" των ατόμων. Μέσω μιας σειράς πρακτικών που αναφέρθηκαν συνοπτικά παραπάνω, οι τουρίστες "υποδύονται" τους εαυτούς τους: σίγουρα όχι εγώ, αλλά σίγουρα όχι και κάποιος άλλος. Όμως, αν μπορούμε να μιλάμε για ένα βέβαιο πριν, ποιο είναι το μετά της μεταμόρφωσης τους; Αν η ίδια η εμπειρία της μεταμόρφωσης μπορεί να νοηθεί ως "μια συνάντηση με την ετερότητα που διαμεσολαβείται από μεταμπίεση"¹⁰⁷, τότε ποιοι είναι οι όροι που συναντιούνται υπό τη διαπραγματευτική μορφή του μεθορίου; Αν και γνωρίζουμε από ποιον κόσμο παραιτήθηκαν, ίσως αυτό που πρέπει να αναζητήσουμε είναι σε ποιον κόσμο επιθυμούν να μνησθούν.

Μια διαφορετική τελετουργία: AirBnB Εμπειρίες και το ζήτημα της αλλαγής (προ)οπτικής

Όπως είδαμε και σε προηγούμενη ενότητα, το κύριο χαρακτηριστικό που διατρέχει το σύνολο των AirBnB Εμπειριών καλεί το τουριστικό κοινό «να νιώσει ντόπιος και όχι απλά τουρίστας». Η βασική πρακτική του «tour with a local» έγκειται στο να αποδομήσει τον τουριστικό χαρακτήρα της περιήγησης, δίνοντας έμφαση στην εντοπιότητα του ξεναγού. Είναι σαν η εμπειρία, που υπόσχεται η υπηρεσία, να μην είναι άλλη από το να γίνει για λίγο και ο τουρίστας ντόπιος, να «ζήσει» την εμπειρία της Αθήνας ως κάτοικος της.

Μολαταύτα, φαίνεται πως η πρακτική αυτή ανταποκρίνεται σε μια πραγματική επένδυση της επιθυμίας: ακόμη κι αν οι πρακτικές που χρησιμοποιούνται πραγματώνονται εντός των κοινωνικο-οικονομικών προκαθορισμών της τουριστικής βιομηχανίας, το βίωμα του τουρίστα μπορεί ίσως να μεταφραστεί ως η εμπειρία της μεταμόρφωσης του σε ντόπιο. Καθώς βέβαια η εμπειρία είναι έννοια χωροχρονική και μη «μεταγίσιμη», το ερώτημα ανακύπτει είναι ακριβώς το πως ένας τουρίστας σταματά να βλέπει ως τουρίστας μια πόλη που επισκέπτεται για ένα σύντομο συνήθως χρονικό διάστημα.

Σε αυτήν την ενότητα θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε αυτό ακριβώς το ερώτημα: με τι είδους μηχανισμό και σε ποιο βαθμό καθίσταται δυνατή αυτή η αλλαγή προοπτικής του τουρίστα; Σε αυτή μας την προσπάθεια θα ισχυριστούμε πως οι AirBnB Εμπειρίες αποτελούν ένα είδος αστικής τελετουργίας, πως δεν είναι μια αναπαράσταση της ζωής ή της εμπειρίας του ντόπιου με τη μιμητική έννοια, αλλά είναι η ίδια καθ' αυτή ένα συμβάν. Θα υποστηρίξουμε πως περιήγηση, φωτογράφιση και οδηγός συστήνουν το τρίπτυχο μιας επιτελεστικής δράσης που δε βρίσκει την αλήθεια της σε κάποια εξωτερικότητα (μια συγκεκριμένη εικόνα του ντόπιου ή ένα συγκεκριμένο συμβάν), αλλά που, αντιθέτως πραγματώνει κάθε φορά αυτό που σημαίνει μόνο μετά την ολοκλήρωση της δράσης της.

Σύμφωνα με τον Baudrillard τελετουργίες έχουν τη δύναμη να απορροφήσουν οτιδήποτε εντός του καπιταλισμού, τη δυνατότητα να κατασκευάσουν "ένα αξιακό σύστημα που προσφέρει στον εαυτό του την πολυτέλεια της τεχνικής, μιας πρακτικής τεχνικής ως κάτι αμιγώς τεχνητού, εντελώς άσχετου με την πρόοδο ή άλλες ορθολογικές μορφές"¹⁰⁸. Αυτό που εικάζουμε είναι πως οι Εμπειρίες

107 Σ. Σταυρίδης, **Από την Πόλη Οθόνη στην Πόλη Σκηνή**, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2002, σελ. 300

108 J. Baudrillard, **Η Διαφάνεια του Κακού: Δοκίμιο για τα Ακράτεια Φαινόμενα**, Αθήνα: Πλέθρον, 2019 [1990], σελ.168 168

είναι μια μορφή τελετουργίας εκφραζόμενη και εκδιπλωμένη εντός του πλαισίου των σύγχρονων μέσων κοινωνικής δικτύωσης και της τουριστικής βιομηχανίας: *ίσως όχι τόσο μια αστική τελετουργία, αλλά περισσότερο μια αστική τελετουργική μηχανή.*

Για την ερμηνεία μας αυτή των Εμπειριών θα χρησιμοποιήσουμε ως κύριο εργαλείο την έννοια του "προοπτικισμού" (perspectivism). Σύμφωνα με αυτή δεν υπάρχει μια πολλαπλότητα των (προ)οπτικών, αλλά η (προ)οπτική ως πολλαπλότητα:

" Ο (προ)οπτικισμός δε καταδεικνύει την ύπαρξη μιας πολλαπλότητας των διαφορετικών (προ)οπτικών, αλλά την ύπαρξη της (προ)οπτικής ως πολλαπλότητα. Υπάρχει μόνο μία (προ)οπτική, αυτή που μοιράζονται οι άνθρωποι με όλα τα άλλα είδη: η (προ)οπτική της κουλτούρας. Αυτό που διαφέρει είναι το αντικείμενο που συσχετίζεται με την οπτική: τί περνάει μέσα από το οπτικό νεύρο κάθε είδους σα να λέμε"¹⁰⁹

Αν κάθε (προ)οπτική είναι μια πολλαπλότητα, τότε το ζήτημα που τίθεται είναι αυτό της δυνατότητας επικοινωνίας και εναλλαγής πολλαπλοτήτων. Ή, λέγοντας το διαφορετικά, η δυνατότητα εναλλαγής ανάμεσα σε διαφορετικές εκδοχές πρόσληψης του κόσμου μέσω της πολιτισμικής επανερμηνείας του από την εκάστοτε πολλαπλότητα. Αν η ριζική ετερότητα είναι όντως μια επικράτεια τρόμου, ένας φαντασιακός εχθρός που ενέχει μια μύχια απειλή, τότε ίσως η προσέγγιση των Εμπειριών ως τελετουργική μηχανή να μην αποσκοπεί στην εξημέρωση της, αλλά να συμπαρασύρει μέσα της κάτι από την πρωτόγονη-εδαφική μηχανή: το να είσαι ο εαυτός σου δεν έχει κανένα νόημα, τίποτα δεν είναι ο εαυτός του και δεν υπάρχει λόγος να είναι¹¹⁰. Ίσως τελικά, αυτή η μορφή εμπειρίας να μη στοχεύει στην ισοπέδωση του εχθρού, αλλά στο να δεις τον κόσμο μέσα από τα μάτια του.

---

109 E. Viveiro de Castro, Immanence and Fear: Stranger-Events and Subjects in Amazonia, *HAU: Journal of Ethnographic Theory*, 2(3), σελ. 34 (μετάφραση δική μου)

110 J. Baudrillard, Ο.π. Αν., σελ. 167

2.2.2. "Νιώσε σαν πραγματικός Αθηναίος καθώς ανακατεύεσαι με τους ντόπιους": Το locality ως πολλαπλότητα

Δύο είδη πολλαπλοτήτων: δέντρο και ρίζωμα

Φανταστείτε δύο διαφορετικές μορφές ανάπτυξης. Η πρώτη συγκροτείται γύρω από ένα κεντρικό σημείο και κατασκευάζει έναν κορμό, έναν άξονα που διευρύνεται και συμπεριλαμβάνει. Αναπτύσσεται μέσω παραγωγής και εξάπλωσης συνδέσμων, ένα κλαδί που τροφοδοτεί αμέτρητα παρακλάδια που διασταυρώνονται, διαιρούνται ή κόβονται πάντοτε υπό καθεστώς μιας δυαδικής λογικής: θα πρέπει να πας ή από εδώ ή από εκεί, ποτέ κι από τις δυο πλευρές. Η δεύτερη παρουσιάζεται μεμιάς ολόκληρη, με τις συνδέσεις να αποτελούν όχι επικοινωνία σημείων, αλλά σωματιδίων, το καθένα με τα δικά του ποιοτικά χαρακτηριστικά, τις δικές του εσωτερικές εντάσεις. Αναπτύσσεται μέσω μόλυνσης, δεν αυξάνεται σε αριθμό αλλά προχωρά μέσω παραλλαγής, επέκτασης, κατάκτησης, αιχμαλωσίας: κάθε κόμβος του μπορεί και πρέπει να συνδεθεί με οποιοδήποτε άλλο, κάθε σύνδεση προϋποθέτει τη μεταλλαγή της φύσης των σωματιδίων που συνδέει.

Διακρίνουμε δυο τύπους πολλαπλότητας: τις δενδρικές ή μακρο- πολλαπλότητες και τις ριζωματικές ή μικρο- πολλαπλότητες. Αφενός, πολλαπλότητες εκτατικές, διαιρετές, ολοποιήσιμες, ενοποιήσιμες, οργανώσιμες, συνειδητές. Αφετέρου, πολλαπλότητες εντασιακές, ασυνειδητές, λιβιδινικές, συγκροτημένες από σωματίδια που δε διαιρούνται δίχως να αλλάξουν φύση, από αποστάσεις που δε μεταβάλλονται εκτός κι αν εισέλθουν σε άλλη πολλαπλότητα, που δεν παύουν να γίνονται και να ξεγίνονται επικοινωνώντας¹¹¹. Οι πρώτες παράγουν γραμμές καταταμητικότητας, *συγκροτούν ένα αποτύπωμα* σύμφωνα με το οποίο "ένα ρίζωμα στρωματώνεται, εδαφικοποιείται, οργανώνεται, σημαίνεται, ταξινομείται"¹¹², ενώ οι δεύτερες πυροδοτούν γραμμές φυγής και απεδαφικοποίησης και *παράγουν μια διαδικασία χαρτογράφησης*¹¹³ σύμφωνα με την οποία οι πολλαπλότητες "μεταβάλλουν τη φύση τους και συνδέονται με άλλες πολλαπλότητες"¹¹⁴.

Το να σκεφτόμαστε με πολλαπλότητες σημαίνει να σκεφτόμαστε μέσω κινήσεων απεδαφικοποίησης και επανεδαφικοποίησης, μέσω ενός τρόπου διασύνδεσης μέσω διείσδυσης της μίας πολλαπλότητας στην επικράτεια της άλλης: σημαίνει σκεφτόμαστε πέρα από τύπους ή διακριτές οντότητες, σκεφτόμαστε πέρα από μορφές και ουσίες¹¹⁵. Οι διαστάσεις που συγκροτούν μια πολλαπλότητα δεν είναι ούτε συστατικές ιδιότητες, ούτε κριτήρια για ταξινομητική συμπερίληψη¹¹⁶. Γι' αυτό και βασικό στοιχείο της έννοιας της πολλαπλότητας είναι η προσέγγιση της εξατομίκευσης ως μη ταξινομοποιητική διαφοροποίηση, η διαδικασία της ενεργητικής πραγμάτωσης του δυναμικού που διαφέρει από την πραγματοποίηση μιας δυνατότητας μέσω περιορισμών και αναφορών σε ένα σύστημα τυπολογικών ομοιοτήτων, αντιθέσεων, αναλογιών ή ταυτότητας¹¹⁷. Η

111 G. Deleuze, F. Guattari, **Καπιταλισμός και Σχιζοφρένεια 2: Τα Χίλια Πλατώματα**, Αθήνα: Πλέθρον, 2017, σελ. 51

112 Ο.π. σελ. 22

113 Για τη διαφοροποίηση αποτυπώματος και χάρτη βλέπε: G. Deleuze, F. Guattari, **Καπιταλισμός και Σχιζοφρένεια 2: Τα Χίλια Πλατώματα**, Αθήνα: Πλέθρον, 2017 [1980], σ. 26

114 Ο.π.

115 G. Deleuze, F. Guattari, Τι είναι φιλοσοφία;, Αθήνα: ΚΑΛΕΝΤΗΣ, 2004 [1991], σελ. 102

116 E. Viveiro de Castro, **Canibal Metaphysics: For a Post-Structural Anthropology**, Minneapolis: Εκδόσεις Univocal Publishing, 2014 [2009], σελ. 109

117 Ο.π.

*πολλαπλότητα δεν είναι ένα πράγμα, αλλά ένας τρόπος της ύπαρξης μέσω καθαρής εντασιακής διαφοράς, αυτή "η αμείωτη ανισότητα που δίνει στον κόσμο τη μορφή του"*¹¹⁸.

Ειδικότερα στην περίπτωση των ριζωματικών, οι έννοιες του τύπου και της οντότητας κρίνονται εντελώς ακατάλληλες για να της περιγράψουν. Όπως παρατηρεί ο Viveiro de Castro, το ρίζωμα δε συμπεριφέρεται σαν οντότητα, ούτε μπορεί να κατανεμηθεί βάσει τύπου, αλλά αποτελεί ένα άκεντρο δικτυακό σύστημα το οποίο συγκροτείται από εντασιακές σχέσεις ("γίνεσθαι") μεταξύ ετερογενών μοναδικοτήτων (singularities) που αντιστοιχούν σε συμβάντα¹¹⁹. Υπ' αυτήν την έννοια, η ριζωματική πολλαπλότητα δεν είναι ένα συγκεκριμένο ον, αλλά ένα συναρμολόγημα από κινήσεις γίνεσθαι, ένα "μεταξύ", μια μηχανή διαφοροποίησης, ή μάλλον ορθότερα, *το εντασιακό διάγραμμα της λειτουργίας της*¹²⁰.

Το δίκτυο ως προοπτική: από το καθημερινό στο locality

Ο Latour στο βιβλίο του σχετικά με τη θεωρία δικτύων και βασιζόμενος στην έννοια του ριζώματος δηλώνει πως ένα δίκτυο δεν είναι ένα πράγμα, γιατί οτιδήποτε μπορεί να περιγραφεί ως δίκτυο¹²¹. Πράγματι, όπως αναλύσαμε και παραπάνω, το ρίζωμα δεν πληρεί τις προϋποθέσεις προσεγγισής του ως ανεξάρτητη οντότητα. Τελικά όμως, αν παρουσιάζουμε το ρίζωμα ως την εικόνα μιας μορφής δικτύου, τί ακριβώς είναι ένα δίκτυο; Υποστηρίζουμε πως το δίκτυο δεν είναι ένα πράγμα, *αλλά μια προοπτική*, ένας τρόπος αφομοίωσης και περιγραφής της εγγεγραμμένης σε αυτό κίνησης ενός πράγματος, καθώς αυτό αλληλεπιδρά με διαφορετικά στοιχεία¹²². Μολαταύτα, αυτή η προοπτική είναι εσωτερική ή εμμενής στη φύση του "πράγματος"¹²³: καθώς αυτό αλληλεπιδρά με διαφορετικά στοιχεία, οι παραλλαγές των τρόπων συσχέτισης μεταξύ τους το κάνουν να διαφέρει από τον εαυτό του. Λέγοντας το διαφορετικά, αυτό που υποστηρίζουμε είναι πως *δεν υπάρχουν διαφορετικές προοπτικές πάνω στα πράγματα, αλλά πως τα ίδια τα πράγματα και τα όντα είναι διαφορετικές προοπτικές*¹²⁴. Παραφράζοντας τη διάσημη φράση του Quine πως δεν υπάρχει οντότητα χωρίς ταυτότητα, ίσως μπορούμε να ισχυριστούμε πως δεν υπάρχει πολλαπλότητα χωρίς προοπτική.

Ένα ρίζωμα ή μια πολλαπλότητα είναι ένα σύστημα και όχι ένα άθροισμα επιμέρους κομματιών. Αν μπορούμε να κάνουμε λόγο για την εμμενή σε κάθε πολλαπλότητα προοπτική, αυτό συμβαίνει γιατί η ίδια η πολλαπλότητα είναι ταυτολογικά προγενέστερη των περιεχομένων της¹²⁵. Είναι σύμβολα που στέκονται από μόνα τους, με τα δικά τους εσωτερικά μεγέθη και δεν αναπαριστούν τίποτα

---

118 G. Deleuze, How Do We Recognize Structuralism?, στο **Desert Islands and Other Texts**, Λος Άντζελες: Εκδόσεις Semiotext(e), 2004 [1972], σελ. 170-192

119 Viveiro de Castro, Οπ. π. Α., σελ. 110

120 "Το διάγραμμα δεν είναι πλέον το αρχείο, ακουστικό ή οπτικό: είναι ο χάρτης, η χαρτογραφία, η οποία είναι συνεκτατή με ολόκληρο το κοινωνικό πεδίο. Είναι μια αφηρημένη μηχανή. [...] Πρόκειται για μια σχεδόν βουβή και τυφλή μηχανή, μολονότι κάνει τους άλλους να βλέπουν και να μιλούν.", G. Deleuze, **Φουκώ**, Αθήνα: Πλέθρον, 2005 [1986], σελ. 68

121 B. Latour, **Reassembling the Social: An Introduction to Actor-Network Theory**, Oxford: Oxford University Press, 2005, σελ. 129-131

122 C. B. Jensen, Latour and Pickering: Post-Human Perspectives on Science, Becoming, and Normativity, στο **Chasing Technoscience: Matrix for Materiality**, Bloomington: Indiana University Press, 2003, σελ. 227

123 E. Viveiro de Castro, **Canibal Metaphysics: For a Post-Structural Anthropology**, Minneapolis: Εκδόσεις Univocal Publishing, 2014 [2009], σελ. 110

124 G. Deleuze, **Difference and Repetition**, New York: Columbia University Press, 1994 [1968], σελ. 49

125 E. Viveiro de Castro, Ο.π. Α., σελ. 111

πέρα από τον εαυτό τους¹²⁶: είναι η κατασκευή μιας εμμενούς οργάνωσης που “ανήκει στα πολλά ως τέτοια και δεν έχει καμία απολύτως ανάγκη από ενότητα για να παράξει ένα σύστημα”¹²⁷. Αναδυόμενες όπου και όποτε προκαλείται η πυροδότηση εντασιακών γραμμών, γραμμών φυγής ή απεδαφικοποίησης, οι ριζωματικές πολλαπλότητες αντιστέκονται σε οποιαδήποτε μορφή εξωτερικής τους συγκρότησης ως ενότητα, σε οποιαδήποτε μορφή ιεραρχικής ή κεντροθετημένης οργάνωσης και αποκρυστάλωσης των ενώσεων τους. Το ρίζωμα με αυτόν τον τρόπο είναι η προβολή μιας οντολογίας της διαφοράς, όπου καμία διάκριση εταξύ “όλου” και “μέρους” δε δύναται να πραγματοποιηθεί.

Όμως, δεν είναι κάθε ένωση η ίδια. Η πολλαπλότητα είναι ένα σύστημα που διακρίνεται από μια συγκεκριμένη τυπολογία σχεσιακής σύνθεσης που δεν ανταποκρίνεται στα μοντέλα της απλής ένωσης ή σύζευξης όρων. Ο Deleuze αποκαλεί αυτόν τον τύπο σχέσης διαζευκτική σύνθεση ή συμπεριληπτική διάζευξη (disjunctive synthesis, inclusive disjunction), μια σχεσιακή τροπικότητα που δεν έχει την ομοιότητα ή την ταυτότητα ως αρχική ή τελική της αιτία, αλλά, αντιθέτως, την απόκλιση ή την απόσταση¹²⁸. Ένα διαφορετικό όνομα για αυτή τη σχεσιακή συνθήκη είναι το γίνεσθαι και αντιπροσωπεύει την κεντρόφυγο κίνηση μέσα από την οποία η διαφορά ξεφεύγει από τους ομογενοποιητικούς ελκυστές της αντιπαράθεσης μεταξύ ενικοτήτων ή της υποκατάστασης του ενός από τον άλλον. Με αυτόν τον τρόπο, η διαζευκτική σύνθεση παρουσιάζει την διαζευκτική σχέση ως “μια κίνηση αμοιβαίας και ασύμμετρης εμπλοκής μεταξύ των όρων ή των προοπτικών που εμπλέκονται στη σύνθεση”¹²⁹. Όπως παρατηρεί και ο Zourabichvili:

“ [...] η διαφορά είναι επίσης επικοινωνία και μετάδοση μεταξύ ετερογενειών. Με άλλα λόγια, καμία διαφοροποίηση δεν εμφανίζεται ποτέ χωρίς την αμοιβαία μόλυνση των (προ)οπτικών”¹³⁰

Σε αυτό το σημείο θα επιχειρήσουμε μια επιπλέον διευκρίνηση που θα αποτελέσει την κύρια υπόθεση πάνω στην οποία θα διαρθρωθεί το υπόλοιπο της συλλογιστικής μας. Αναλύσαμε στην αρχή της εργασίας μας το καθημερινό ως το εντασιακό πεδίο ανάδυσης της άυλης παραγωγής, ως ένα δίκτυο που συνενώνει ροές γνώσης, τεχνολογιών, τεχνικών, πρακτικών και επιθυμίας. Αυτό που θα υποστηρίξουμε είναι πως το καθημερινό αποτελεί μια ριζωματική πολλαπλότητα, ένα σύστημα το οποίο λειτουργεί μέσω διαζευκτικής σύνθεσης, μέσω της διαφοροποιητικής επαφής στοιχείων που “παίζει” με την καθεστηκυία τάξη πραγμάτων προκαλώντας απροσδόκητες πρακτικές, τρόπους χρήσης ή οικειοποίησης της. Αν το καθημερινό έχει την ικανότητα να κινείται στις σκιές της κυρίαρχης πολιτισμικής παραγωγής, να την αποσυναρμολογεί και να την επανασυνθέτει κατά το δοκούν, είναι γιατί συστήνει μια την προσίδια σε αυτή γραμμή διαφυγής της. Το καθημερινό νοούμενο ως πολλαπλότητα αντιστέκεται στη συγκρότηση του ως ενότητα ή εικόνα του εαυτού του ακριβώς γιατί εμπεριέχει τη δυνατότητα πυροδότησης κεντρόφυγων κινήσεων που μεταμορφώνουν τα εμπλεκόμενα στοιχεία αλλάζοντας ασταμάτητα τη φύση τους. Όμως, ως πολλαπλότητα το καθημερινό εμπεριέχει και τη δική του οπτική, τον εμμενή σε αυτή τρόπο συσχέτισης του με άλλα δίκτυα και προοπτικές, διαφοροποιώντας τον εαυτό του καθώς αλληλεπιδρά με αυτά.

---

126 Ο.π.

127 Ο.π.

128 Ο.π., σελ. 112

129 Ο.π.

130 F. Zourabichvili, La philosophie de Deleuze, στο **Deleuze. Une philosophie de l'événement**, Παρίσι: Εκδόσεις PUE, 2004, σελ. 99 (μετάφραση δική μου)

Θα προχωρήσουμε αυτή τη συλλογιστική λίγο παραπέρα, λέγοντας πως το *locality* δεν αποτελεί υποσύνολο του καθημερινού, αλλά μια ξεχωριστή πολλαπλότητα. Αν το να συγκρίνεις πολλαπλότητες (που είναι συστήματα σύγκρισης αφ' εαυτού τους) είναι το να συγκρίνεις τις χαρακτηριστικές τροπικότητες απόκλισης τους, την κυρίαρχη μέθοδο συσχέτισης διαφοροποιήσεων¹³¹, τότε ίσως μπορεί να λεχθεί πως *το locality αποτελεί τη διαφοροποιούσα μηχανή του καθημερινού*: παίζει μαζί του όπως το καθημερινό παίζει με την κείμενη πολιτισμική παραγωγή, . Με άλλα λόγια, υποστηρίζουμε πως το *locality* δεν είναι απλά ένα διαφορετικός τρόπος παραγωγής συνδέσεων, αλλά κι ένας διαφορετικός τρόπος της ύπαρξης και πρόσληψης του κόσμου από το καθημερινό. Θεωρούμε πως το "να δεις τον κόσμο μέσα από τα μάτια του ντόπιου" είναι μια συνθήκη που εμπεριέχει τη δική της εμμενή (προ)οπτική, τον δικό της προσίδιο τρόπο συνένωσης κοινωνικού πεδίου, τόπου, υποκειμένων και επιθυμίας και λειτουργεί ταυτόχρονα ως απεδαιφικοποιούσα και επανεδαιφικοποιούσα κίνηση της καθημερινής αστικής εμπειρίας.

Και είναι ακριβώς αυτή η δυνατότητα ανάδειξης του *locality* ως πολλαπλότητα που το ανάγει σε πεδίο δυναμικής κερδοφορίας από την τουριστική βιομηχανία, που το αναδεικνύει ως εντασιακό πεδίο και μαρτυρά τις διαδικασίες επικείμενου σφετερισμού του μέσω της μαζικοποίησης και τυποποίησης του από την καπιταλιστική αγορά. Το *locality* αποκτά με αυτόν τον τρόπο μια δευτερογενή αξία χρήσης καθώς, αποσπώμενο από τις οργανικές συνθήκες παραγωγής της ζωής που συνθέτουν τις ιδιαίτερες συναρμογές του με την κοινωνική και πολιτισμική παραγωγή, αξιοδοτείται εκ νέου εντός της κυρίαρχης αφήγησης για την πόλη και τον τόπο. Ταυτόχρονα όμως, ως πολλαπλότητα το *locality* απαιτεί τις δικές του συνθήκες ενεργοποίησης διαζευκτικών συνθέσεων, «ανιέρων» και «απροσάρμοστων» ενώσεων που θα προκαλέσουν τις δικές του απίθανες συρραρμογές της επιθυμίας: ένας νέος κόσμος ανάδυσης γίνεσθαι φαίνεται να έχει γεννηθεί.

---

131 E. Viveiro de Castro, **Canibal Metaphysics: For a Post-Structural Anthropology**, Minneapolis: Εκδόσεις Univocal Publishing, 2014 [2009], σελ. 114

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ

Be an Athenian local

Athina, Ελλάδα

5.0 ★ (14)

ΝΥΧΤΕΡΙΝΗ ΖΩΗ ΠΑΡΤΙ

Μετάφραση αυτής της σελίδας στα Ελληνικά

Be an Athenian local 5.0 ★ (14)

€35/άτομο **Εξαντλήθηκε**

Τι θα κάνετε

In a country where public space belongs to no one, creative street artists have taken their art to the streets of Athens, covering the blank, concrete buildings with their visions. Together we will discover 5 cool neighborhoods that support and showcase street art and we will see a lesser known part of Athens. **With the view of a local, you will experience the city in an unconventional way.** We will end our tour to Kerameikos neighborhood, which is according to Forbes magazine among the 12 coolest neighborhoods around the world! There, we will taste the best Greek souvlaki in Athens!

This is a great opportunity to come and discover the 'real Athens' from an expert local's perspective

Οι οικοδεσπότες σας

Hi everyone! My name is Kalliopi (but my friends and family always call me Popi) and I am an Athenian girl that loves to travel and I am in love with Street art! Thomas and I love to travel around the world and meet new people and places! Photography and Street art is our passion! I studied Molecular Biology and I hold a Master's in Bioinformatics. Thomas also has a degree in Bussines Information Systems. Being restless and active spirits we like to discover new places and get experiences as a citizen of the World. Hope to see you soon Kalliopi and Thomas

Kalliopi

Thomas

Discover Awesome Street Art In Athens 4.95★ (311)

Από €35/άτομο

Δείτε ημερομηνίες

7. 'Be an Athenian local' και 'Discover Awesome Street Art in Athens' (03/03/2020 - 30/06/2020)

Αναζήτηση

Ελληνικά (GR) € EUR Γίνετε οικοδεσπότης Βοήθεια Εγγραφή Σύνδεση

Αθήνα, Ελλάδα / Φαγητό και ποτό / Φαγητό / Αναζήτηση τροφής

Κοινοποίηση Αποθήκευση

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ
Nightstroll in Athens Like a Local
 Αθήνα, Ελλάδα
 5.0 ★ (2)

ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΡΟΦΗΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ

Διάρκεια 3 ώρες Μέγεθος ομάδας Έως και 6 άτομα Περιλαμβάνει Φαγητό, Ποτά Προσφέρεται στα Αγγλικά

Από €50/άτομο Δείτε ημερομηνίες

Επισκόπηση · Κριτικές · Τοποθεσία · Διαθεσιμότητα · Παρόμοιες εμπειρίες

Τι θα κάνετε

The Athenian townscape looks like a mosaic of neighbourhoods. Each one of them offers its unique flavour that might awake every sense of a curious traveler. Altogether are blend together creating a unique atmosphere, an inspiring chaos of tastes, images and information. Your authentic Athenian experience will start at Syngrou Fix. After meeting me, or one of my trustfull colleaques we will wander at the neighbourhood named Koukaki, a typical neighbourhood for inhabitance in central Athens, well know for its Local Vibes. Our Local Culture Adventure will start at the oldest Family Owned Souvlaki House located at the neighbourhood. There we will taste the famous Souvlaki(meet, vegetables and sauce wrapped in a pita bread) combined with a light beer produced in Greece. Next stop will be about what comes in everyone's mind when they decide to make a visit in Greece, Ouzo and some deep fried Fresh Calamari. Last stop at the neighbourhood will be a bar where we will taste a unique Greek liquer.

Except perfect food and drinks opportunities Athens offers great opportunities for sightseeing, because of that your authentic local experience will continue with a sightseeing tour around the Acropolis. Interesting insights about the history of the city will blend with the melodies of traditional and modern street music, revealing the multisensorality of the modern Athenian Culture.

Οι Εμπειρίες στην

Nightstroll in Athens Like a Local 5.0★ (2)

Από €50/άτομο

Δείτε ημερομηνίες

8. 'Nightstroll in Athens Like a Local' (04/03/2020)

2.2.3. "Ας χαθούμε στις μη τουριστικές περιοχές όπου κυριαρχεί η αληθινή αθηναϊκή αύρα! Αφήστε με να σας συστήσω στον αθηναϊκό μου μύθο!": Ο οδηγός μύστης

Γίνεσθαι ως σαγήνη για την πολλαπλότητα

Στις προηγούμενες ενότητες αποπειραθήκαμε να προσεγγίσουμε τόσο τις έννοιες της πολλαπλότητας, όσο και την πολλαπλότητα ως προοπτική. Ακόμη, υποθέσαμε πως το locality αποτελεί κι αυτό μια πολλαπλότητα με τη δική της εμμενή προοπτική, μια πολλαπλότητα που παρασκευάζει τις δικές τις ξεχωριστές επιθυμητικές συναρμογές μέσω διαζευκτικής σύνθεσης, με άλλα λόγια, τα δικά τις ξεχωριστά γίνεσθαι. Αυτό που μένει τώρα είναι να αναρωτηθούμε για κάτι διαφορετικό: με ποιον τρόπο παράγεται ένα γίνεσθαι εντός και διαμέσου του locality και κυρίως, τι είδους γίνεσθαι είναι αυτό;

Οι Deleuze-Guattari δηλώνουν πως σε ένα γίνεσθαι πάντα έχουμε να κάνουμε με "μια αγέλη, μια ομάδα, με έναν πληθυσμό, με μια κατοίκηση, εν ολίγοις με μια πολλαπλότητα"¹³². Υπ' αυτήν την έννοια η επιθυμία "να δω την πόλη μέσα από τα μάτια ενός ντόπιου" δεν αναφέρεται σε κάποια συγκεκριμένα ταυτολογικά χαρακτηριστικά του ντόπιου, αλλά στο σύνολο συνθηκών εξάπλωσης, διάδοσης, κατάληψης, μετάδοσης κατοίκησης¹³³ που συνθέτουν τις ιδιαίτερες συνθήκες ύπαρξης του ντόπιου μέσα στον κόσμο. Αυτό που θέλουμε να πούμε είναι ότι υπάρχουν συμπεριφορές που ανταποκρίνονται στο locality και όχι χαρακτηριστικά, "έστω κι αν μπορούν να γίνουν διακρίσεις εντός των συμπεριφορών"¹³⁴: δεν έχουμε να κάνουμε πλέον με μια ταξινομοποιητική διάσταση του ντόπιου ως αυτόνομο και διακριτό από τα υπόλοιπα υποκείμενο, αλλά μια εντασιακή συγκρότηση του ντόπιου εντός του πλέγματος τελέσεων, πρακτικών, αισθητικών και αισθητηριακών προσλήψεων, γνωστικών λειτουργιών και επιθυμιών του οποίου συν-αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι.

Θα ονομάσουμε *γίνεσθαι-ντόπιος* την κίνηση που ανταποκρίνεται στη συνθήκη αλλαγής (προ)οπτικής του τουρίστα, αυτή τη συγκεκριμένη επιθυμητική συναρμογή μεταξύ του locality ως πολλαπλότητα και της κοινωνικής διαρρύθμισης στην οποία υπεσέρχεται. Αν κάθε ντόπιος είναι ή μπορεί να είναι από μόνος του ένας πληθυσμός ή μια ομάδα (λέμε είναι και όχι αντιπροσωπεύει), τότε η πυροδότηση ενός γίνεσθαι-ντόπιος προϋποθέτει *μια πρωταρχική συγκίνηση, μια σαγήνη για την πολλαπλότητα* η οποία "δεν είναι ένα προσωπικό συναίσθημα, ούτε ένα χαρακτηριστικό, είναι η πραγμάτωση μιας εξουσίας αγέλης που αναμοχλεύει και κλονίζει το εγώ"¹³⁵.

Η σαγήνη όχι ως συναίσθημα, αλλά ως δύναμη αποδέσμευσης, σχήμα αλλοίωσης της ουσίας και του νοήματος, αλλοίωσης της ταυτότητας και των υποκειμένων¹³⁶: η σαγήνη είναι η δύναμη της επιθυμίας καθώς επαναπροσδιορίζει τον εαυτό της δια μέσω της πολλαπλότητας, απλώνεται μέσω κολλητικής μετάδοσης και υπεσέρχεται στην κοινωνική διαρρύθμιση που συγκροτούσε ως τότε το υποκείμενο. Η σαγήνη είναι ο ίλιγγος του διαφορετικού, η υπερβολή του Άλλου και της ετερότητας¹³⁷ που αναταράσσει τους μέχρι τότε δεσμούς μεταξύ υποκειμένου και κοινωνικής

132 G. Deleuze, F. Guattari, **Καπιταλισμός και Σχιζοφρένεια 2: Τα Χίλια Πλατώματα**, Αθήνα: Πλέθρον, 2017, σελ. 295

133 Ο.π.

134 Ο.π.

135 Ο.π. σελ. 296

136 J. Baudrillard, **Η Διαφάνεια του Κακού: Δοκίμιο για τα Ακραία Φαινόμενα**, Αθήνα: Πλέθρον, 2019 [1990], σελ. 165

137 Ο.π.

παραγωγής. Η σαγήνη για την πολλαπλότητα του locality είναι η πρωταρχική δύναμη αποδέσμευσης του τουρίστα από την ταυτότητα του επισκέπτη, σαγήνη των δυνάμεων του Έξω, ή πολλαπλότητα που σαγηνεύει καθώς σχετίζεται με μια πολλαπλότητα που κατοικεί ήδη εντος μας.

Ο οδηγός ως αγωγός κίνησης (διαμεσολαβητής) μεταξύ οπτικών

Φαίνεται όμως σαν κάτι συνεχώς να μας διαφεύγει. Αν η πρωταρχική συγκίνηση για το locality είναι η σπίθα που προκαλεί την κίνηση ενός γίνεσθαι-ντόπιος, μας λείπει ο τρόπος συνένωσης των εύφλεκτων υλικών, ο καταλύτης που επιτρέπει τη μολυσματική εξάπλωση της πολλαπλότητας εντός του υποκειμένου. Φαίνεται σα να χρειάζεται κάτι που θα "σπρώξει" την αντίδραση, ένας φορέας πρωταρχικής συγκίνησης που θα ενεργοποιήσει την σύνδεση, μια εξέχουσα προσωπικότητα με την οποία πρέπει κανείς να ενωθεί :

"[...] παντού όπου υπάρχει πολλαπλότητα θα βρείτε, επίσης, ένα εξέχον άτομο και με αυτό πρέπει να ενωθείται [...]. Θα λέγαμε ότι εδώ υπάρχει αντίφαση: ανάμεσα στην αγέλη και στον μοναχικό, ανάμεσα στην κολλητική μετάδοση και την εκλεκτική ένωση, ανάμεσα στην αμιγή πολλαπλότητα και στο εξέχον άτομο, ανάμεσα στην τυχαία συνάντηση και την προκαθορισμένη επιλογή"¹³⁸.

Όμως, το εξέχον αυτό άτομο δεν ορίζεται από τα χαρακτηριστικά του (είδους, γένους, εθνικότητας, κλπ), αλλά είναι μια θέση ή ένα σύνολο θέσεων σε σχέση με μια πολλαπλότητα¹³⁹. Συγκεκριμένα, οι θέσεις που καταλαμβάνει δεν είναι οποιεσδήποτε θέσεις εντός της πολλαπλότητας, αλλά συγκροτούν τη *μεθοριακή της διάσταση*, τη γραμμή πάνω στην οποία τα μέλη της πολλαπλότητας είναι με το ένα πόδι μέσα σε αυτή και με το άλλο πόδι απ' έξω:

"Ίδου η υπόθεση μας: μια πολλαπλότητα ορίζεται όχι από τα στοιχεία που τη συνθέτουν κατ' έκταση ούτε από τα χαρακτηριστικά που τη συνθέτουν ως καθοριστικά χαρακτηριστικά, αλλά βάσει των γραμμών και των διαστάσεων που φέρει κατ' έναση. Αν αλλάξετε διαστάσεις, αν προσθέσετε ή αφαιρέσετε μία, αλλάζετε πολλαπλότητα. Εξού η ύπαρξη μιας μεθορίου για κάθε πολλαπλότητα, μιας ζώνης που δεν είναι καθόλου ένα κέντρο αλλά η περιβάλλουσα γραμμή ή η ακραία διάσταση δυνάμει της οποίας μπορούμε να υπολογίσουμε τις άλλες, όσες συγκροτούν την αγέλη σε μια δεδομένη στιγμή (πέρα από το όριο αυτό, η πολλαπλότητα θα άλλαζε φύση"¹⁴⁰.

Υποστηρίζουμε πως ο οδηγός των Airbnb Εμπειριών παίζει ακρίβως το ρόλο της εξέχουσας αυτής προσωπικότητας που κατοικεί στο μεθόριο της πολλαπλότητας του locality. Από τη μια, ως ντόπιος κατέχει την ιδιόζουσα αντίληψη της καθημερινής αστικής ζωής που είναι εμμενής στην πολλαπλότητα της οποίας είναι εντασιακό στοιχείο. Από την άλλη, επανέρχεται σε αυτή εξωτερικά, ως παρατηρητής ή συλλέκτης της που αποσχίζεται από αυτή, ώστε να μπορέσει επανασυστήση την ίδια του τη ματιά ως τουριστικό προϊόν. Ακροβατώντας μεταξύ δύο διαφορετικών βλεμμάτων, μας είναι δύσκολο να αποφανθούμε πλέον αν ο οδηγός είναι ακόμη εντός ομάδας, ήδη εκτός ομάδας ή στο κινητό της όριο. Αν μαγεία είναι η γνώση των μυστικών ονομάτων¹⁴¹, τότε ο οδηγός

138 G. Deleuze, F. Guattari, **Καπιταλισμός και Σχιζοφρένεια 2: Τα Χίλια Πλατώματα**, Αθήνα: Πλέθρον, 2017, σελ. 300

139 Ο.π.

140 Ο.π. σελ. 302

141 G. Agamben, **Βεβηλώσεις**. Αθήνα: Άγρα, 2006, σελ.33.

πραγματοποιεί μια μαγική σύλληψη της επιθυμίας του τουρίστα: η ξενάγηση στις μυστικές επικράτειες της πόλης αλλά και το βίωμα της ελάσσονος αστικής εμπειρίας μετατρέπονται σε φορείς πρωταρχικής συγκίνησης, όπου το ίδιο το μυστικό συγκροτείται ως ξεχωριστή (προ)οπτική.

Επικοινωνώντας ανάμεσα σε δύο κόσμους, ή ορθότερα, δύο διαφορετικούς τρόπους θεώρησης του κόσμου, ο οδηγός γίνεται ένας αγωγός κίνησης μεταξύ γίνεσθαι: είναι ταυτόχρονα ο λειτουργός και το όχημα παραγωγής τους. Μάλιστα, πρέπει και ο ίδιος να περνά από διαδοχικές μεταμορφώσεις καθώς μεταπηδά από τη μία οπτική στην άλλη. Πρέπει να μπορεί να “δει” την πόλη ταυτόχρονα σαν τουρίστα και σαν ντόπιος ώστε να μπορέσει να μεταμορφώσει έναν τουρίστα σε ντόπιο. Υπ’ αυτήν την οπτική, ο οδηγός κινητοποιεί και ενσαρκώνει την ίδια στιγμή μια σχέση αλλά και μια αφήγηση μεταξύ των διαφορετικών δυνατοτήτων που ενυπάρχουν στις διαφοροποιημένες (προ)οπτικές που συγκροτούν τον κόσμο. Η δύναμη του αλλά και τα όρια της προκύπτουν από αυτές τις διαφορές¹⁴².

Από τη μίμηση στη μύηση: μια εμπειρία καταβύθισης

Μένει ακόμη ένα σημείο που πρέπει να προσέξουμε. Αν μπορούμε να υποστηρίξουμε πως ο οδηγός είναι ο αγωγός κίνησης μεταξύ δύο κόσμων και η ένωση του με τον τουρίστα εξωτερική εντασιακή σύνθεση επιτρέπει την παραγωγή ενός γίνεσθαι-ντόπιος, τότε θα πρέπει να είμαστε σε θέση να εντοπίσουμε και την αντίστοιχη παραγωγή εντασιακής διαφοράς που συμβαίνει εσωτερικά του locality. Με άλλα λόγια, θα πρέπει να μπορούμε να ισχυριστούμε πως η αλληλεπίδραση ντόπιου και τουρίστα παράγει μια επικράτεια όπου κανείς δεν είναι ούτε ντόπιος ούτε τουρίστας.

Το γίνεσθαι-ντόπιος δε σημαίνει να-γίνω-ντόπιος. Δε σημαίνει να κάνω τα πράγματα που θα έκανε αυτός, ή να πάω στα μέρη που αυτός συχνάζει, να ταυτιστώ μαζί του ή να δοκιμάσω συναισθήματα συμπάθειας, πάθους ή αποστροφής γι’ αυτόν. Το ζήτημα είναι ο τουρίστας να δώσει στα δικά του στοιχεία σχέσης κίνησης και ανάπαυσης, σχέσεις οικειοποίησης και χρήσης του αστικού χώρου, πρωταρχικές συγκινήσεις που θα τον κάνουν να γίνει ντόπιος ανεξαρτήτως από μορφές και θέματα¹⁴³. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά κι ο Viveiro de Castro: “το γίνεσθαι είναι αυτό που κυριολεκτικά αποφεύγει, αποδρά και ξεφεύγει από τη μίμηση”¹⁴⁴

Αυτό που θέλουμε να πούμε είναι πως το γίνεσθαι-ντόπιος δεν είναι μια μίμηση του ντόπιου, αλλά μια μύηση του τουρίστα στο πεδίο του locality: όχι τόσο πλοήγηση στην επιφάνεια του, αλλά καταβύθιση εντός του. Η ένωση οδηγού και μούμενου προκαλεί την δυνητικοποίηση και των δύο: οδηγός ως μεθοριακή προσωπικότητα, ούτε ντόπιος, αλλά ούτε και ξένος, παράγει μια εικόνα του ντόπιου, η οποία επανεγγράφεται πάνω στον τουρίστα ως η αλλαγή (προ)οπτικής του. Ταυτόχρονα, ο τουρίστας αναστέλει την ταυτότητα του για παράγωντας μια εικόνα του εαυτού του, η οποία συνενώνεται με τον οδηγό πυροδοτώντας τη δική του αλλαγή (προ)οπτικής ως

---

142 Η προσέγγιση του οδηγού ως μύστη και ως διαμεσολαβητή μεταξύ πολλαπλοτήτων, χρωστάει πολλά στην προσέγγιση του Viveiro de Castro για λειτουργία του Σαμάνου στις θυσιαστικές τελετές της Αμαζονίας. Βλ. E. Viveiro de Castro, **Canibal Metaphysics: For a Post-Structural Anthropology**, σελ. 151-159

143 G. Deleuze, F. Guattari, **Καπιταλισμός και Σχιζοφρένεια 2: Τα Χίλια Πλατώματα**, Αθήνα: Πλέθρον, 2017, σελ. 317

144 E. Viveiro de Castro, **Canibal Metaphysics: For a Post-Structural Anthropology**, Minneapolis: Εκδόσεις Univocal Publishing, 2014 [2009], σελ. 159 (μετάφραση δική μου)

εξωτερικό βλέμμα. Όχι εντελώς μίμηση, αλλά σφετερισμός του κώδικα¹⁴⁵, μια υπεραξία της πολλαπλότητας του locality το οποίο συγκροτείται ταυτόχρονα ως επιθυμητική συναρμογή, αλλά και ως εικόνα του εαυτού του.

---

145 Ο.π. σελ. 23

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

Live your myth in Athens, with Alex!

Κοινοποίηση

Αποθήκευση

- 📍 Αθήνα
- 🕒 6 ώρες συνολικά
- 🍽️ Φαγητό και εξοπλισμός
- 🗣️ Προσφέρεται στα Αγγλικά

Μετάφραση αυτής της σελίδας στα Ελληνικά

Πληροφορίες για τον οικοδεσπότη σας

Hey there! This is Alexander, not the Great, but your Athens local! I've been living in Athens for my whole life, and I have decided that I don't want to get married in my life, cause my one and only love is my city! I work as a tour director for an international company, and so I have given tours to hundreds of people. The reason why I am here is to make your day in Athens as full as possible! I will show you around the highlights of my city, and we'll also get lost in the non-touristic areas where the true Athenian vibe exists!! Let me introduce you to my athenian myth :)

Alexandros
Επικοινωνήστε με τον οικοδεσπότη

Live your myth in Athens, with Alex! Νέα εμπειρία

Από €40/άτομο

Δείτε ημερομηνίες

Ο οικοδεσπότης σας

Katerina

Welcome to our city!

I'm Katerina, I'm professional actress in greek theatre...

But, I also adore Athens! I was born in this city and love this place...

Especially when the lights of Athens are alive...

So, I'd like to show you my city and the historical centre from my eyes...

The most important is that I love to communicate with people from all the world and show them how beautiful is Athens and the center of old city at night.

The famous Athens by night, with a modern way.

Let's make a walk around the centre, to show you the most famous - or not so famous - bars, cafes, and the best spots in Athens.

Are you ready??

Επικοινωνήστε με τον οικοδεσπότη

Τι περιλαμβάνεται

Be an Athenian local 5.0★ (14)

€35/άτομο

Εξαντλήθηκε

9. 'Live your myth in Athens, with Alex!' και 'Be an Athenian local' (30/06/2020 – 03/03/2020)

Αναζήτηση

Ελληνικά (GR) € EUR Γίνετε οικοδεσπότης Βοήθεια Εγγραφή Σύνδεση

Αθήνα, Ελλάδα / Τέχνη και πολιτισμός / Πολιτισμός και ιστορία / Πολιτισμός

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ

Athens Hidden Gems of Street Art

Athina, Ελλάδα

5.0 ★ (1)

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΓΗΓΗ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΕΣ

Αθήνα Hidden Gems of Street Art 5.0 ★ (1)

Διάρκεια 3 ώρες

Μέγεθος ομάδας Έως και 8 άτομα

Περιλαμβάνει Ποτά, Εξοπλισμός

Προσφέρεται στα Αγγλικά

Από €30/άτομο [Δείτε ημερομηνίες](#)

Επισκόπηση · Φωτογραφίες επισκεπτών · Κριτικές · Τοποθεσία · Διαθεσιμότητα · Παρόμοιες εμπειρίες

Οι οικοδεσπότες σας

Hi everyone! We are Kalliopi and Thomas and we are partners in this experience and also in our life! Thomas and I love to travel around the world and meet new people and places! History and street art is our passion! Being restless and active spirits we like to discover new places and get experiences as citizens of the world. We are very proud to call Athens our city and we love to show its secrets to everybody who wants to see a different perspective. From 2018 we also host another very successful experience, "Discover Awesome Street Art In Athens". Join our experience if you want to see scenic neighborhoods, amazing street art, and graffiti! We hope to see you soon Kalliopi and Thomas.

Kalliopi

Thomas

[Επικοινωνήστε με τους οικοδεσπότες](#)

Τι περιλαμβάνεται

Ποτά

Εξοπλισμός

Athens Hidden Gems of Street Art 5.0 ★ (1)

Από €30/άτομο

[Δείτε ημερομηνίες](#)

10. 'Athens Hidden Gems of Street Art' (04/03/2020)

Ο οικοδεσπότης σας

Clément

If I decided to be Athenian, it's because I'm fascinated by this city! Its history, its ambiances, this singular lifestyle a real feeling of a mediterranean metropolis. My objective: show visitors yet authentic, unique or unknown places of this capital, too often overlooked or avoided!

Επικοινωνήστε με τον οικοδεσπότη

Κριτικές επισκεπτών

4.88 ★★★★★

Μετάφραση κριτικών στα Ελληνικά

Oleksandr · March 2020

★★★★★

Very interesting walk with plenty of interesting facts about such unique neighborhood. I would definitely recomend Clement for those who want get more from their visit to Athens.

Antonella · December 2019

Alternative Exarchia 4.88★ (8)

Από €25/άτομο

Δείτε ημερομηνίες

Κριτικές επισκεπτών

4.88 ★★★★★

Μετάφραση κριτικών στα Ελληνικά

Julie · September 2019

★★★★★

Super expérience! Je recommande vivement! Différent des tours classiques, ce tour propose une immersion dans une culture vivante, visible à même les murs du quartier. Les explications de Clément permettent de comprendre comment la culture, les convictions et les faits s'expriment à travers dessins/graffitis, slogans et affiches.

Ares · September 2019

★★★★★

Clement was very friendly and knew a lot about the local art works and some about the anarchist subculture of the area. would recommend as an "off the beaten path" look at athens.

1 2 >

Πού θα είστε

We will meet near the university to head to the area of Exarchia and dive into its atmosphere to wander into the quiet streets full of committed graffitis and around the impressive and highly symbolic Polytechnic School, hub of the anarchist movements.

Alternative Exarchia 4.88★ (8)

Από €25/άτομο

Δείτε ημερομηνίες

11. 'Alternative Exarchia' (04/03/2020)

2.2.4. "Μια όμορφη βόλτα σε μια περιοχή της πόλης που είναι εντελώς ξεχωριστή για σένα, με φωτογραφίες στο τέλος που το αποδεικνύουν": Το φωτογραφικό συμβάν ως εμπειρία μεταμόρφωσης

"Ο κόσμος όλος είναι εικόνα, φωτογραφίζομαι για να γίνω πραγματικός"

Σύμφωνα με τον Barthes, η ουσία της φωτογραφίας είναι να επικυρώνει εκείνο που παριστάνει. Η φωτογραφία δεν είναι τίποτα παραπάνω από ένα *πιστοποιητικό παρουσίας*¹⁴⁶, μια κραυγή του αδιαμφισβήτητου της ύπαρξης εκείνου που φωτογραφήθηκε. Η φωτογραφία είναι βίαιη, όχι γιατί δείχνει βιαιότητες (ακόμη κι αν αυτό είναι το θέμα της), αλλά γιατί "γεμίζει με το στανιό την όραση"¹⁴⁷, διογκώνει το θέμα της μέχρι να κατακλύσει τα πάντα και να μη χωράει τίποτα άλλο μέσα σε αυτό. Κάθε φωτογραφία είναι ασφυκτικά γεμάτη: δε μπορούμε ποτέ να προσθέσουμε κάτι σε αυτή.

Ίσως αυτή η επικύρωση της παρουσίας να συνδέεται με μια συνεπακόλουθη κατάφαση της ύπαρξης, μια επιθυμία του υποκειμένου που φωτογραφίζεται να αποδείξει πως όντως υπήρξε. Οι φωτογραφικές εικόνες είναι ελάχιστα πραγματικές, αντιθέτως όμως, η πραγματικότητα τείνει να μοιάζει όλο και περισσότερο με φωτογραφίες¹⁴⁸. Πράγματι, το αστικό τοπίο μετατρέπεται όλο και περισσότερο σε ένα "θεματικό πάρκο", όπου κυρίαρχοι μύθοι πραγματώνονται ως σκηνικές κατασκευές που αποσπώνται από τη ροή της καθημερινής ζωής στην πόλη¹⁴⁹. Αναλύσαμε παραπάνω πως ακόμη και η ίδια η αστική καθημερινότητα προεξοφλείται ως αποτύπωμα του εαυτού της από την δυνατότητα σύλληψης της ως συλλογή επιμέρους εικόνων. Σε αυτό το πλαίσιο η φωτογράφιση του καθημερινού δεν είναι παρά η προέκταση της οπτικής κατανάλωσης τους: είναι ήδη εικόνα πριν καν σκοπευθεί από τη φωτογραφική κάμερα.

Αν η φωτογραφία αποτυπώνει την κατάσταση του κόσμου ενόσω εμείς είμαστε απόντες¹⁵⁰, τότε η επιθυμία να φωτογραφηθεί κανείς πραγματώνει μια μυστική συννεοχή μας με τον κόσμο και του κόσμου με εμάς. Η Sontag παρατηρεί πως οι άνθρωποι στις βιομηχανοποιημένες περιοχές επιθυμούν να φωτογραφηθούν, σε αντίθεση με τις μη βιομηχανοποιημένες περιοχές που οι άνθρωποι είναι διστακτικοί στη φωτογράφιση τους¹⁵¹: αν στις πόλεις του ανεπτυγμένου δυτικού πολιτισμού ο κόσμος έχει μετατραπεί σε εικόνα, τότε οι άνθρωποι φωτογραφίζονται για να γίνουν πραγματικοί.

Παράξενο επιθυμητικό συναρμολόγημα ανάμεσα στο βλέμμα, το σώμα και το φακό. Αν όπως υποστηρίξαμε παραπάνω το ταξίδι αποτελεί μια εμπειρία προσωρινής αναστολής της ταυτότητας, μια μορφή απεδαφικοποίησης του εαυτού, η επιθυμία να φωτογραφηθεί κανείς ισοδυναμεί με την σύστοιχη επανεδαφικοποίηση του εντός ενός σαφώς ορισμένου πλαισίου, εντός του ίδιου πλαισίου που ο κόσμος μπορεί είναι πραγματικός μονάχα ως η εικόνα του: η επιθυμία να φωτογραφηθούμε είναι μια απέλπιδα προσπάθεια να αποδείξουμε στους εαυτούς μας και τους άλλους ότι όντως κάποτε υπήρξαμε.

146 R. Barthes, **Ο Φωτεινός Θάλαμος**, Αθήνα: Κέδρος, 1983 [1980], σελ. 121

147 Ο.π. σελ. 128

148 S. Sontag, **Περί Φωτογραφίας**, Αθήνα: Εκδόσεις του περιοδικού ΦΩΤΟγράφος, 1993 [1973], σελ. 151

149 Σ. Σταυρίδης, **Από την Πόλη Οθόνη στην Πόλη Σκηνή**, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2002, σελ. 43

150 J. Baudrillard, **Η Διαφάνεια του Κακού: Δοκίμιο για τα Ακραία Φαινόμενα**, Αθήνα: Πλέθρον, 2019 [1990], σελ. 178

151 S. Sontag, **Περί Φωτογραφίας**, Αθήνα: Εκδόσεις του περιοδικού ΦΩΤΟγράφος, 1993 [1973], σ. 15 σελ. 152

Η φωτογραφική γητεία: η φωτογραφία ως μαγική σύλληψη

Η πίστη πως η φωτογραφία έχει τη δυνατότητα να σε καταστήσει πραγματικό είναι βασισμένη πάνω σε μια μαγική πεποίθηση: πως το αντίγραφο μπορεί να επηρεάσει την πραγματικότητα. Αν όπως ισχυρίζεται ο Tambiah η μαγεία αποτελεί έναν ορισμένο τρόπο της σχέσης με τον κόσμο, έναν ορισμένο τρόπο διαχείρισης της σχέσης μεταξύ προσώπων και πραγμάτων¹⁵², μπορούμε ίσως σε μια αντιστοιχία να υποστηρίξουμε πως η φωτογραφία ασκεί μια μαγική γητεία.

Η φωτογραφία δεν αποτελεί μονάχα αποτύπωμα του κόσμου, δεν είναι μόνο ένα του ομοίωμα. Ταυτόχρονα προέρχεται από αυτόν, αποτελεί ένα κομμάτι του, γεννιέται μέσα του και ως εκ τούτου είναι για πάντα συνδεδεμένη μαζί του. Μολυσματική μαγεία ή μαγεία εξ επαφής. Η φωτογραφία συνεχίζει να ασκεί την επίδραση της στην πραγματικότητα από απόσταση, καθώς, παρότι η φυσική τους επαφή έχει πλέον αναιρεθεί, κάποτε ήταν ένα:

“Η ίδια η διαδικασία της φωτογράφησης, η στιγμή της λήψης, της σύλληψης, ορίζει μια συνθήκη επιρροής στην πραγματικότητα της στιγμή της «αντιγραφής της». Η επίγνωση ότι τούτη η αντιγραφή γεννιέται εξ επαφής κάνει το αντίγραφο προκαταβολικά φορτισμένο με την ικανότητα να επιδρά στις συνθήκες της γέννησης του, ακριβώς γιατί αποτελεί απορροή τους. [...] Αν η φωτογραφική εικόνα είναι πράγματι αποτέλεσμα της δράσης που είχε πάνω της το φως (δηλαδή είναι αποτέλεσμα της πραγματικότητας όπως το φως τη δείχνει), τότε η επίδραση της φωτογραφίας στην πραγματικότητα αντιστρέφει τη φορά της αιτιακής σχέσης καθιστώντας την πραγματικότητα αποτέλεσμα της φωτογράφησης της”¹⁵³.

Μπορούμε άραγε να εξάγουμε από αυτή τη συλλογιστική πως η πρακτική της φωτογράφησης συνεισφέρει στην αλλαγή (προ)οπτικής του τουρίστα; Φωτογραφιζόμενος ο ίδιος, φαίνεται πως ο τουρίστας επικυρώνει τη μεταμόρφωση του σε ντόπιο: εικονιζόμενος ως κομμάτι της πολλαπλότητας του locality μέσα στην οποία καταβυθίζεται, η επιθυμία του να φωτογραφηθεί αποτελεί την πιστοποίηση της συμμετοχής του σε αυτήν. Όχι πια μέσο αναπαράστασης αλλά τελετουργική διαδικασία, η φωτογραφική λήψη πραγματώνει το συμβάν της μεταμόρφωσης του καθώς αυτό συμβαίνει: αν φωτογραφίζομαι ως ντόπιος, τότε μόνο μπορώ να γίνω πραγματικά ένας. Μεταποιητική και μεταμορφωτική δύναμη της φωτογραφίας, αποσυνδέει οτιδήποτε εικονίζει από το πραγματικό μόνο και μόνο για να το επανεισάγει ως μια διαφορετική εκδοχή του, αιγιματικό φανέρωμα του εαυτού ως άλλου, “μια διαβολική αποσύνδεση από τη συνείδηση της ταυτότητας”¹⁵⁴.

Η πρακτική της φωτογράφησης ως μέσο παραγωγής συμβάντων

Και πάλι κάτι φαίνεται να λείπει. Αν και με τη φωτογράφηση του εαυτού του ο τουρίστας μπορεί να παράξει την εικόνα του ως ντόπιος, αυτό δε μοιάζει ικανή συνθήκη για να επικυρώσει το γίνεσθαι-ντόπιος του. Χρειάζεται κάτι διαφορετικό, μια καθαρή εντασιακή διαφορά, *ένα φωτογραφικό συμβάν*. Η Azoulay υποστηρίζει πως η πρακτική της φωτογράφησης είναι ένα ιδιότυπο συμβάν που κατέχει μια μοναδική μορφή χρονικότητας, καθώς πυροδοτεί μια άπειρη σειρά συναντήσεων:

152 S. j. Tambiah, **Magic, Science, Religion, and the Scope of Rationality**, Cambridge: Cambridge University Press, 1990

153 Σ. Σταυρίδης, **Από την Πόλη Οθόνη στην Πόλη Σκηνή**, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2002, σελ. 79

154 R. Barthes, **Ο Φωτεινός Θάλαμος**, Αθήνα: Κέδρος, 1983 [1980], σελ. 24

“ Το φωτογραφικό συμβάν έχει δύο διαφορετικές τροπικότητες παραγωγής συμβάντων. Η πρώτη εμφανίζεται σε σχέση με την κάμερα ή σε σχέση με την υποτιθέμενη παρουσία της, ενώ η δεύτερη εμφανίζεται σε σχέση με τη φωτογραφία ή σε σχέση με την υποτιθέμενη ύπαρξη της. Στην πλειοψηφία τους, αυτά τα δύο συμβάντα εκδιπλώνονται σε διαφορετικά μέρη και διαφορετικούς χρόνους με τέτοιο τρόπο που η συνέχεια μεταξύ τους δεν καταγράφεται, ούτε και η αναδόμηση της παρουσιάζεται ως πρόβλημα”¹⁵⁵.

Αν η πρακτική της επί τόπου φωτογράφισης λειτουργεί ως ελκυστής συμβάντων ή παράγει από μόνη της ένα συμβάν, υπάρχει μια δεύτερη κατηγορία συμβάντων που παράγεται από την συνάντηση μεταξύ της φωτογραφίας που τραβήχτηκε και του βλέμματος οποιουδήποτε την κοιτάξει. Η ανακατασκευή μιας γραμμικής αιτιότητας γεγονότων μεταξύ του συμβάντος που αφορά τη λήψη και αυτού που αφορά τη φωτογραφία παίζει ελάχιστο έως καθόλου ρόλο. Αυτό που έχει όμως σημασία, είναι πως *το φωτογραφικό συμβάν εγγράφει αναφορικά με την κάμερα, τη φωτογραφία ή την υποτιθέμενη ύπαρξη τους μια συγκεκριμένη και αναπαλλοτρίωτη (προ)οπτική*¹⁵⁶.

Η (προ)οπτική είναι μη αναγώγιμη στις ατομικές (προ)οπτικές των ατόμων που εμπλέκονται στη φωτογραφία, ενώ ταυτόχρονα είναι μια (προ)οπτική ξένη και αδιαφανής, μια (προ)οπτική να αφομιωθεί ή να κατέχεται από κανέναν, καθώς ξεφεύγει από όλες τις προσπάθειες ιδιοποίησης της¹⁵⁷: μια (προ)οπτική της πολλαπλότητας. Καθώς η φωτογραφία διαμοιράζεται στο διαδίκτυο ή ανεβαίνει στην πλατφόρμα του AirBnB επιτρέπει την αέναη ανανέωση του φωτογραφικού συμβάντος από το θεατή, μια ατέρμονη απεδαφικοποίηση του αλλά και μια ατελείωτη σειρά επανεδαφικοποιήσεων ή επανενεργοποιήσεων του κάθε φορά που κάποιος κάνει “ανοίγει” την εικόνα. Το γίνεσθαι-ντόπιος ως κίνηση της επιθυμίας πραγματώνεται ακριβώς πάνω στην αδυναμία προσοικείωσης του από από το εξωτερικό βλέμμα. Η επικύρωση της παραγωγής του γίνεσθαι-ντόπιος του τουρίστα μπορεί να επιτευχθεί μονάχα κάθε φορά που ένα ζευγάρι μάτια θα αγγίξει την εικόνα του χωρίς να μπορέσει να ταυτιστεί μαζί του: όχι πλέον αυτός, αλλά ο ξένος, ο άλλος, η ανοικείωτη ετερότητα.

---

155 A. Azoulay, **Civil Imagination: A Political Ontology of Photography**, Λονδίνο: Εκδόσεις Verso, 2015 [2010], σελ. 25

156 Ο.π. σελ. 26

157 Ο.π.

Κοινοποίηση Αποθήκευση

ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΜΕ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΣΗ

Photo Tour: Be a storyteller in Athens

Αθήνα, Ελλάδα

5.0 ★ (19)

Διάρκεια
3 ώρες

Μέγεθος ομάδας
Έως και 4 άτομα

Περιλαμβάνει
Ποτά, Εξοπλισμός

Προσφέρεται στα
Αγγλικά, Ιταλικά

Photo Tour: Be a storyteller in Athens 5.0 ★ (19)

€45/άτομο

Εξαντλήθηκε

Τι θα κάνετε

Join me for a unique experience where together we will discover the city's stories through the art of visual storytelling. As an Art Therapist, I will aim to express your personal approach to the city through your lens and capture the essence by creating your personal photostory. It is said that "a picture is worth a thousand words", so during this photo walk, we will focus on the symbolic aspect of photography while crossing the scenery of the Athenian everyday life. Whether you are a solo traveller or a group of friends, curious and open to experience the city consciously under a different perspective with a local artist and create a personal photo story as a special memory from your visit, please come along!

Ο οικοδεσπότης σας

Chrysoula

I am a Greek Art Therapist based in Athens. For 3 years, I have lived in Italy where I received with honors my master's degree from the Academy of Fine Arts in Milan. I have participated in local photography exhibitions and in Art group shows in Italy. Returning to my roots, I worked on

Photo Tour: Be a storyteller in Athens 5.0 ★ (19)

€45/άτομο

Εξαντλήθηκε

12. 'Photo Tour: Be a storyteller in Athens' (03/03/2020)

2.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ Β' ΜΕΡΟΥΣ

Το χρονικό μια καταβύθισης: Από το αστικό σαφάρι στο γίνεσθαι-ντόπιος

Περπατάτε για ώρα στο κέντρο της Αθήνας. Παντού επικρατεί θόρυβος και αναταραχή, ο κόσμος μιλάει σε μια δυσνόητη γλώσσα με πολλή ένταση, κάθε στενό μοιάζει το ίδιο και όμως διαφορετικό, λωρίδες στενού ουρανού απλώνονται πάνω από το κεφάλι σου, το γκρουπ συνεχίζει να περπατάει. Κάθε τόσο, ο οδηγός σας σταματάει σε σημεία που φαινομενικά δείχνουν ασήμαντα, θα τα προσπερνούσες ίσως αν δε σε σταμάταγε αυτός, κι όμως τα ντύνει με κάτι το μυστήριο, με ιστορίες για έρωτες ή απρόσμενες συναντήσεις, για εξεγέρσεις των προηγούμενων χρόνων και αλλαγές χρήσεων γης τους. Τον παρακολουθείς στενά, ρουφάς αδηφάγα την κάθε του λέξη, νιώθεις μια ένταση, θα ήθελες να τα έχεις ζήσει κι εσύ όλα αυτά. Το γκρουπ συνεχίζει και σταματά, ανακατεύεται στο πλήθος του δρόμου και πάλι όμως δε φοβάσαι, αν και ανοίκει νιώθεις άνετα με αυτήν την πόλη, σα να ήσουν εκεί από καιρό. Σκέφτεσαι αν θα μπορούσες να μένεις μόνιμα εδώ για κάποιον καιρό, πώς θα ήταν η ζωή σου σε αυτό το περίεργο μέρος όπου τα πάντα φαίνονται κομματιασμένα και ασύνδετα, αισθάνεσαι να βυθίζεσαι και το δέρμα σου μαλακώνει, λες και σε παρέσυρε η παλίρροια του καθημερινού. Κάθεστε τελικά σε ένα μικρό καφενείο, παραγγέλνεις μια Άλφα ενώ στον πεζόδρομο δίπλα τρεις άνθρωποι παίζουν μουσική, οι ήχοι σου φαίνονται γνώριμοι κι ως μην έχεις ξανακούσει το κομμάτι, ο οδηγός σας λέει πως μιλάει για μια ιστορία αγάπης.

Τι νόημα μπορούμε να βγάλουμε άραγε απ' όλα αυτά; Μπορούμε να ισχυριστούμε πως οι AirBnB παράγει όντως ένα αυθεντικό γίνεσθαι-ντόπιος, ότι εκπληρώνει όντως την υπόσχεση για αλλαγή (προ)οπτικής; Σίγουρα όχι. Αν η επιθυμία "δε γνωρίζει τίποτα από ανταλλαγή, παρά μόνο την κλοπή και το δώρο", τότε μόνο και μόνο η ύπαρξη αντιτίμου για την «χορήγηση» της εμπειρίας καθιστά αυτό το γίνεσθαι κάλπικο από την αρχή. Μολαταύτα, αυτό που μπορούμε να πούμε με σχετική ασφάλεια είναι πως υπάρχει μια πραγματική επένδυση της επιθυμίας ως προς το συγκεκριμένο συναρμολόγημα: φαίνεται ότι οι εμπειρίες αυτές ασκούν μια πρωτογενή έλξη πάνω στους τουρίστες με όρους που δεν ασκούσαν παλιότερα.

Και όταν λέμε έλξη εννοούμε ένταση, μια δύναμη που παρασύρει. Το ζήτημα που τίθεται είναι αυτό της μαζικοποίησης αυτών του τύπου εμπειριών, η ανάδειξη τους ως μια από της κυρίαρχες μορφές συσχέτισης με την πόλη αλλά και τον κόσμο δια μέσω της τουριστικής βιομηχανίας. Μπορούμε τότε να ισχυριστούμε πως οι Εμπειρίες είναι έκφραση μιας ακόμη διαδικασίας κωδίκευσης της επιθυμίας εντός της καπιταλιστικής παραγωγής; Σίγουρα ναι. Αλλά τότε φαίνεται να χάνουμε κάτι, σαν να ακολουθούμε το δρόμο μόνο από τη μία πλευρά. Ο τουρίστας βιώνοντας την εμπειρία του καθημερινού υπό την καθοδήγηση του οδηγού, περπατώντας στην πόλη και φωτογραφίζοντας τον εαυτό του, συγκροτεί όντως μια νέα κατάφαση της ύπαρξης, ένα νέο τρόπο συνδιαλλαγής του με τον κόσμο. Μαθαίνοντας για τη ζωή των ντόπιων, για τον τρόπο που επικοινωνούν, διασκεδάζουν, οικειοποιούνται τον αστικό χώρο, για τις ιδέες, τις εντάσεις και τις αντιφάσεις του (ακόμη και αν πολλές φορές αυτές οι πληροφορίες σίγουρα εκφέρονται δια μέσω του φιλτραρίσματος τους από την κυρίαρχη πολιτισμική παραγωγή), ο τουρίστας φαίνεται να προσπαθεί να μάθει και κάτι για τον εαυτό του. Ξαφνικά, η εμπειρία που έρχεται να καταναλώσει δεν είναι αυτή του καθημερινού, αλλά η εμπειρία της ίδιας του της μεταμόρφωσης.

Σε αυτό το σημείο μάλλον είναι και το κυριότερο συμπέρασμα αυτής της συλλογιστικής. Για να μπορέσει αυτή η διαδικασία μεταμόρφωσης να αναδειχθεί σε τυποποιησιμο και μαζικά παραγόμενο

προϊόν, πρέπει να έχει προηγηθεί η σχετική ανάδειξη του locality ως πολλαπλότητα από την αγορά. Η ανάδειξη αυτή του locality ως ξεχωριστό πεδίο δυνητικής κερδοφορίας, με τις δικές του επιθυμητικές, οικονομικές και κοινωνικές συναρμογές είναι που επιρέπει τη μαζικοποίηση του «tour with a local» τουρισμού. Η πιο ενεργός συμμετοχή του τουρίστα στις Εμπειρίες, η δυνατότητα του να απεμπλακεί από μια λογική σκηνοθετημένων συμβάντων, αλλά να στήσει την ίδια την Εμπειρία ως συμβάν, επιτρέπουν την κατάργηση της εξωτερικότητας του βλέμματος και την ανασύστασή του ως εσωτερική (προ)οπτική. Και αν τελικά είναι αυτή η συγκεκριμένη (προ)οπτική που τίθεται προς πώληση αυτό συμβαίνει γιατί δεν είναι ένα πράγμα, αλλά μια «αύρα», ένας αιθέρας: δύσκολα το κατέχεις, αλλά εύκολα το μεταπουλάς.

Άλλωστε, μόνο ως πολλαπλότητα το locality θα μπορούσε να προκαλέσει απεδαφικοποιήσεις του εαυτού του και να συνδεθεί με ροές χρήματος, κεφαλαίου, εργασίας, πληροφορίας, γνώσεων και επιθυμίας. Και καθώς παράγει νέες συνδέσεις αλλάζει και την ίδια του τη φύση: σαν παράπλευρη απώλεια του «tour like a local» τουρισμού, η ίδια η ποιότητα του locality φαίνεται να αλλάζει. Τα τελευταία χρόνια και ως απότοκος της μαζικής εξάπλωσης του AirBnB, οι γειτονιές της Αθήνας αλλάζουν πρόσωπο για να υποδεχτούν τους θιασωτές του καθημερινού. Ταυτόχρονα όμως, αλλάζουν και οι μεταξύ τους σχέσεις, οι τρόποι επικοινωνίας και ανάδρασης που είχαν διαμορφώσει, οι καθημερινές πρακτικές τους, οι εσωτερικοί τους κώδικες. Αλλάζει ακόμη και η σχέση ντόπιων και τουριστών, καθώς αυτοί αφομοιώνονται από τον τοπικό πληθυσμό σε βότσαλα που πέφτουν σε ωκεανό: πλέον αναγκάζονται να αλληλεπιδρούν αρκετά περισσότερο ο ένας με τον άλλον και να παράξουν δικούς τους κώδικες, το δικό τους πλέγμα καθημερινών και άτυπων πρακτικών, ακόμη κι αν αυτή η αλληλεπίδραση είναι φευγαλέα ή και άσκοπη.

Ίσως σε μια παράξενη αντιστροφή να μπορούσαμε να ισχυριστούμε πως συμβαίνει και μια κίνηση στην αντίθετη κατεύθυνση; Ίσως να μπορούσαμε να υποστηρίξουμε πως υπάρχει μια τάση των ντόπιων να θέλουν να μετατραπούν σε τουρίστες; Σε μια ακραία έκφανση αποστασιοποίησης να διεκδικούν να βιώσουν την πόλη τους όχι απλά εξωτερικά, αλλά «μέσα από τα μάτια ενός τουρίστα»; Παράξενη παρεμβολή, λες και το εσωτερικό και το εξωτερικό σταμάτησαν πια να έχουν νόημα, να μπλέχτηκαν αξεδιάλυτα προς νέες κατευθύνσεις. Σε έναν κόσμο κρίσεων και αποσταθεροποίησης, ένα κόσμο ανισοτήτων και διακρίσεων, σε μια πραγματικότητα που πραγματώνεται ασταμάτητα ως δυνητική απειλή, που αυτό που τίθεται ως διακύβευμα είναι η διατήρηση της ζωής στο έσχατο όριο της, ίσως ακόμη και η στείρα ή εμπορευματοποιημένη δυνατότητα αλλαγής (προ)οπτικής να συνιστά πλέον όχι ένα τρόπο φυγής, αλλά ένα μέσο επιβεβαίωσης της ύπαρξης.

Πίνακας Εικόνων

1. Οι εμπειρίες στην πλατφόρμα του Airbnb (27/03/2020)	22
2. 'Bohemian magical night walk in Athens' (30/06/2020)	23
3. 'The Bohemian side of Athens' (04/03/2020)	24
4. 'Alternative Exarchia' (04/03/2020)	31
5. 'Cool hunting Tour in Athens and Picnic' (27/02/2020)	32
6. 'Athens Instagram Photo Walk' (03/03/2020)	36
7. 'Be an Athenian local' και 'Discover Awesome Street Art in Athens' (03/03/2020 - 30/06/2020)	51
8. 'Nightstroll in Athens Like a Local' (04/03/2020)	52
9. 'Live your myth in Athens, with Alex!' και 'Be an Athenian local' (30/06/2020 – 03/03/2020)	57
10. 'Athens Hidden Gems of Street Art' (04/03/2020)	58
11. 'Alternative Exarchia' (04/03/2020)	59
12. 'Photo Tour: Be a storyteller in Athens' (03/03/2020)	63

Βιβλιογραφία

G. Agamben, *Βεβηλώσεις*, Αθήνα: Άγρα, 2006

G. Ashworth and S. J. Page, Urban tourism research: Recent progress and current paradoxes, στο *Tourism Management*, 32(1), 2011

A. Azoulay, *Civil Imagination: A Political Ontology of Photography*, Λονδίνο: Verso, 2012 [2010]

R. Barthes, *Ο Φωτεινός Θάλαμος*, Αθήνα: Κέδρος, 1983 [1980]

J. Baudrillard, *Η Διαφάνεια του Κακού: Δοκίμιο για τα Ακραία Φαινόμενα*, Αθήνα: Πλέθρον, 2019 [1990]

W. Bogard, Deleuze and Machines: A Politics of Technology?, στο *Deleuze Connections: Deleuze and New Technologies*, Edimbourgh University Press, 2009

A. Cocola Gant, Tourism and Commercial Gentrification, παρουσιάστηκε στο συνέδριο "The Ideal City: between myth and reality. Representations, policies, contradictions and challenges for tomorrow's urban life", Urbino (Italy), 27-29 Αυγούστου 2015

C. Colomb, Pushing the Urban Frontier: Temporary Uses of Space, City Marketing, and the Creative City Discourse in 2000s Berlin', *Journal of Urban Affairs*, 34:2, 2012

M. De Certeau, *Επινοώντας την Καθημερινή Πρακτική*, Αθήνα: Σμίλη, 2010 [1990]

G. Deleuze, *Difference and Repetition*, New York: Columbia University Press, 1994 [1968]

G. Deleuze, How Do We Recognize Structuralism?, στο *Desert Islands and Other Texts*, Λος Άντζελες: Εκδόσεις Semioexr(e), 2004 [1972]

G. Deleuze, *Φουκώ*, Αθήνα: Πλέθρον, 2005 [1986]

G. Deleuze, F. Guattari, *Τι είναι φιλοσοφία;*, Αθήνα: ΚΑΛΕΝΤΗΣ, 2004 [1991]

G. Deleuze, F. Guattari, *Καπιταλισμός και Σχιζοφρένεια: Ο Αντι-Οιδίπους*, Αθήνα: Πλέθρον, 2016 [1972]

G. Deleuze, F. Guattari, *Καπιταλισμός και Σχιζοφρένεια 2: Τα Χίλια Πλατώματα*, Αθήνα: Πλέθρον, 2017

J. Dewey, *Art as Experience*. New York: Tarcher Perigee, 2005

I. Farias, 'The reality of urban tourism' στο *Urban Assemblages: How Actor-Network Theory changes urban studies*, Ignacio Farias and Thomas Bender (eds), New York: Routledge, 2010

- S. Federici, 'The Debt Crisis, Africa and the New Enclosures', *Midnight Notes*, 10, 1990
- M. Fischer, *Καπιταλιστικός Ρεαλισμός*, Αθήνα: Futura, 2015 [2009]
- N. Graburn, *Tourism: The Sacred Journey, Hosts and Guests*, Εκδόσεις: University of Pennsylvania Press, 1989
- K. F. Gotham, (2005). 'Tourism gentrification: The case of new Orleans' vieux carre', *Urban Studies* 42(7)
- D. Hiernaux, & I. Gonzalez (2014), 'Turismo y Gentrificación: Pistas Teóricas sobre una Articulación', *Revista de Geografía Norte Grande*, 58
- S. Hodkinson, 'The new urban enclosures', *City*, 2012, 16(5)
- C. B. Jensen, Latour and Pickering: Post-Human Perspectives on Science, Becoming, and Normativity, στο *Chasing Technoscience: Matrix for Materiality*, Bloomington: Indiana University Press, 2003
- B. Latour, *Reassembling the Social: An Introduction to Actor-Network Theory*, Oxford: Oxford University Press, 2005
- P. Levy, *Δυνητική Πραγματικότητα: Η Φιλοσοφία του Πολιτισμού και του Κυβερνοχώρου*, Αθήνα: Κριτική, 2001 [1995]
- R. Maitland (2010), 'Everyday life as a creative experience in cities', *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 4(3)
- C. May, *The Global Political Economy of Intellectual Property Rights: The New Enclosures?*, London: Routledge 2013
- K. Melchionne, 'The Definition of Everyday Aesthetics', *Contemporary Aesthetics*, 11, 2013
- E. Pinkerton, R. Davis, 'Neoliberalism and the politics of enclosure in North American small-scale fisheries', *Marine Policy*, 61, 2015
- Y. Saito, *Everyday Aesthetics*. Oxford: Oxford University Press, 200
- S. Serreli, 'Places for Leisure as Interactive Space of the City' στο *Enhancing the City: New Perspectives for Tourism and Leisure*. G. Maciocco, S. Serreli (eds.), 2009
- S. Sontag, *Περί Φωτογραφίας*, Αθήνα: Εκδόσεις του περιοδικού ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ, 1993 [1973],
- S. Stavrides, *Common Space: The City as Commons*, London: Zed Books, 2016
- S. j. Tambiah, *Magic, Science, Religion, and the Scope of Rationality*, Cambridge: Cambridge University Press, 1990

V. Turner, *The Ritual Process*, Ithaca: Cornell University Press, 1977

P. Virilio, *Πανικόβλητη Πόλη: Το Άλλού Αρχίζει Εδώ*, Θεσσαλονίκη: Δεσπέρης, 2004

E. Viveiro de Castro, *Canibal Metaphysics: For a Post-Structural Anthropology*, Minneapolis: Εκδόσεις Univocal Publishing, 2014
[2009]

E. Viveiro de Castro, Immanence and Fear: Stranger-Events and Subjects in Amazonia, *HAU: Journal of Ethnographic Theory*, 2(3)

F. Zourabichvili, La philosophie de Deleuze, στο *Deleuze. Une philosophie de l'événement*, Παρίσι: Εκδόσεις PUE, 2004

S. Zukin, *Naked City: The Death and Life of Authentic Urban Places*. Oxford University Press, USA (2009)

Δ. Πέττας, *Δημόσιος Χώρος, Πόλη και Εξουσία*, Αθήνα: Εκδόσεις των Συναδέλφων, 2018

Σ. Σταυρίδης, *Από την Πόλη Οθόνη στην Πόλη Σκηνή*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2002